

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 24.

ΤΟΜΟΣ Β'.

4 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1893

ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΑ

Περὶ τῶν Κυκλώπων.

Οἱ Κύκλωπεσὶ μετὰ τῶν Γιγάντων καὶ τῶν Φαί-
κων περιγράφονται ἐν τῇ Ὀδυσσεΐα ὡς οἰκοῦντες
πρὸς τὰ δυτικὰ τοῦ Ὀκεανοῦ· ἡ δὲ περιγραφή αὕτη
τῆς κατοικίας αὐτῶν διὰ τοσοῦτο ζωνῶν παρ' Ὀ-
μήρω γίνεται χρωμάτων, ὥστε ἀρχαιότεροί τε καὶ
νεώτεροι ἐρευνῶνται τῆς μυθικῆς λεγομένης γεωγρα-
φίας παρεδέχθησαν ἄνευ ἀμφιβολίας τὴν πραγματι-
κὴν αὐτῶν ὑπαρξίν· αἱ ὑπὸ τοῦ Welkez² ὅμως καὶ
Nitzsch³ γενόμεναι ἐρευνᾶι ἀπέδειξαν, ὅτι ματαίᾳ ἀπο-
βαίνει πᾶσα ἀπόπειρα πρὸς γεωγραφικὴν ἐξέτασιν
καὶ καθορισμὸν τῶν οἰκίσεων Κυκλώπων, Γιγάντων,
καὶ Φαίάκων⁴, οὓς ἡ Ὀδύσσεια χαρακτηρίζει ὁ-
μοίους κατ' οὐσίαν, διότι καὶ αἱ τρεῖς τάξεις αὐ-
ταί εἶνε θείας καταγωγῆς καὶ ἀναστρέφονται μετὰ
τῶν θεῶν, ὡς μετὰ ὁμοίων, «ἐπεὶ σφιδιν ἐγγύθεν εἰ-
»μέν, ὡς περὶ Κύκλωπέσ τε καὶ ἄγρια φύλα Γιγάν-
»των», λέγει ὁ τῶν Φαίάκων βασιλεὺς Ἀλκίνοος⁵. Καὶ
οἱ μὲν Φαίαικες καὶ οἱ Γίγαντες εἶνε στενοὶ πρὸς ἀλ-
λίλους συγγενεῖς, διότι ὁ ἀρχηγέτης καὶ πρῶτος τῶν
Φαίάκων βασιλεὺς, ὁ Ναυσίθοος, εἶνε υἱὸς Ποσειδῶ-
νος καὶ Περιβοίας⁶, νεωτέρας ἀδελφῆς τοῦ βασιλέως

τῶν Γιγάντων Εὐρυμέδοντος¹· οἱ δὲ Κύκλωπεσ ἦσαν
πρότερον γείτονες τῶν Φαίάκων, ἐπειδὴ ὅμως παρη-
νώχλουν αὐτοὺς ἔγαν καὶ ἐπέεζον, ἠναγκάσθη ὁ Ναυ-
σίθοος νὰ μετοικήσῃ τοὺς Φαίαικας εἰς Σχερίαν, ὅπως
ἀπαλλάξῃ αὐτοὺς τῶν ἐνοχλήσεων τούτων². Παρατη-
ρήσεως δ' ἄξιον εἶνε, ὅτι πανταχοῦ τῆς Ὀδυσσεΐας,
ὅπου γίνεται λόγος περὶ Φαίάκων, Κυκλώπων καὶ πε-
ρὶ τῶν ἀγρίων φύλων τῶν Γιγάντων ἐξαίρονται οὗτοι
ἐν τοῖς χαρακτηριστικοῖς αὐτῶν γνωρίσμασιν ὡς ἠθι-
κὴν μᾶλλον ἢ φυσικὴν ἐξηγήσιν δεχόμεναι δυνάμεις
καὶ παρίστανται ὡς κατέχοντες βαθμὸν τινα πολιτι-
σμοῦ, ἔστω καὶ ἀτελοῦς, καὶ ὡς ἀπολαύοντες τῶν ἐπι-
γῆς ἀγαθῶν. Καὶ αὐτοὶ δ' ἔτι οἱ Γίγαντες εἶνε λαός,
ἀλλὰ λαὸς αὐθάδης, ὑβριστικὸς καὶ ὑπερήφανος δι' ἦν
ὑπερφυσικὴν, κέκμηται δύναμιν· ἐφ' ᾧ καὶ ἀπόλετο
ἀτάσθαλος καὶ αὐτὸς καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτοῦ Εὐ-
ρυμέδων³.

Α'.

Περὶ τῶν Κυκλώπων ἐν Ὀδυσσεΐα.

Ἄλλ' οἱ Κύκλωπεσ τῆς Ὀδυσσεΐας καὶ ἰδίᾳ Πολύ-
φημος, ὁ ἄγριος καὶ ἀδάμαστος τοῦ Ποσειδῶνος υἱός,
κατὰ διάφορον ὁλως τρόπον παρίστανται εἰς τὸ ἔπος
τούτο· φαίνονται δηλαδὴ ὅτι εἶναι ποσειδῶνειαί δυ-
νάμεις, παρ' οἷς παρέμεινεν ἡ τοῦ Ἠσιόδου εἰκὼν
περὶ Κυκλώπων, ἓνα κυκλωτερεῖ ὀφθαλμὸν ἐπὶ τοῦ
μετώπου ἐχόντων⁴. Ἀμφότεραι δὲ αἱ περὶ Κυκλώ-

1) *Id. L. Preller : Griechische Mythologie : I. Berlin 1872· σελ. 510 ἐξῆς. Ὁ αὐτὸς Preller σελ. 42 ἀναφέρει τρεῖς Κύκλωπας, υἱὸς Οὐρανοῦ καὶ Γῆς, τὸν Βρόντην, Στερόπην καὶ Ἄργην.

2) Ueber die homerischen Phaeaken und der Insel der Seligen : ἐν τῷ Rhein. Museum für Philolog. 1832. II. σ. 1-79.

3) Anmerkungen zu Odyssee : III, σ. 22-32.

4) I. Πανταζίδου : Λεξικὸν Ὀμηρικόν 1874 ἐν Ἀθή-
ναις, σελ. 380.

5) Ὀδυσ. 7, 205.

6) Ὀδυσ. 7, 57.

1) Εὐρυμέδων=δ «ἐὶρὸ ἀνάσσει», ἢ δ «ἐὶρὸ κράτος ἔ-
χων», ὅπως καὶ ὁ Ποσειδῶν ὡς θεὸς τῆς θαλάσσης καλεῖ-
ται «εὐρυκρείων» Ὀμ. Ἰλ. II. 751, «ποντομέδων ἀναχῆ»
Αἴσχ. Ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας 131 καὶ «εὐρυμέδων» Πινδ. Ὀ-
λυμπιον. 8, 31, δι' ὧν ἐπιθέτων χαρακτηρίζεται ὁ θεὸς
οὗτος ὡς κύριος τοῦ ἀγρίου καὶ κραταιοῦ ὑγροῦ στοιχείου,
οὗ τὰ κύματα πρὸς γίγαντας καὶ ὄρη παραβάλλονται.

2) Πρὸς βλ. Ὀδυσ. 6. 4 ἐξῆς.

3) Ὀδυσ. 7, 59-60.

4) Ἠσιόδ. Θεογ. 144. «Ὀΐνεκ' ἄρκ σφέων κυκλωτερεῖς
ὀφθαλμὸς ἔεις ἐνέκειτο μετώπων». Παιητής δέ τις παρ' Ἠ-
συχίου ἐν λέξει ἀποκαλεῖ τὴν ἀστραπὴν ὀφθαλμὸν Διὸς «ἴσ-

πων παραστάσεις, ἢτε παρ' Ὀμήρῳ ἐν τῇ Ὀδυσσεΐα κρατοῦσα καὶ ἢ παρ' Ἡσιόδῳ ὑπάρχουσα τὰ ἐξῆς ἔχουσι κοινὰ γνωρίσματα α') τὴν γιγαντιαίαν τοῦ σώματος αὐξήσιν, β') τὴν τερατώδη αὐτῶν ἰσχύϊν καὶ γ') τὸν ἕνα καὶ μόνον μέγαν καὶ στρογγύλον ἐπὶ τοῦ μετώπου ὀφθαλμόν· ὡς πρὸς δὲ τὰς λοιπὰς αὐτῶν σχέσεις κατὰ πολὺ διαφέρουσιν ἀλλήλων. Οἱ τῆς Ὀδυσσεΐας Κύκλωπες ἀποτελοῦσιν εἰκόνα χαρακτηριστικὴν βίου ἀγρίου ὄλως καὶ ἀνειμένου, ἕνευ πολιτισμοῦ. Ὑπὸ τοιαύτην δὲ περίπου ἔννοιαν ἀναφέρουσιν αὐτοὺς ὅτε Πλάτων 1 καὶ ὁ Ἀριστοτέλης 2. Ἐξ ὧν δ' ἔκτενέστερον περὶ αὐτῶν λέγονται 3, εἶνε βίαιοι, παράτολμοι, πελώριοι· οὔτε σπείρουσί τι, οὔτε ἀροτριῶσι τὴν γῆν, οὔτε θερίζουσι τι, ἀλλ' ὦν ἀνάγκην ἔχουσι, πυρῶν, κριθῶν καὶ ἀμπέλου, ταῦτα αὐτομάτως φύονται ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν, αὐτοὶ δὲ ἐγκαταλείμμενοι πάμπαν εἰς τὴν μητέρα φύσιν τὰ πάντα παρ' αὐτῆς ἀναμένουσιν. Οὔτε συσκέπονται περὶ κοινῶν πραγμάτων, οὔτε ἔχουσι νόμους, ἀλλ' οἰκοῦντες ἐν κορυφαῖς καὶ σπλαίοις ὑψηλῶν ὄρεων, ἕκαστος χωριστὰ μετὰ τῶν περὶ ἑαυτὸν, οὐδεμίαν λαμβάνουσι περὶ ἀλλήλων φροντίδα. Οὐδὲν δὲ φοβοῦνται, οὐδ' αὐτὸν τὸν Δία καὶ τοὺς λοιποὺς ἀθανάτους, διότι εἶνε πολὺ ἰσχυρότεροι αὐτῶν, καθὼς λέγει ὁ Πολύφημος 4.

Ἄπειρα αἰῶν στίφη διακόπτουσι μετὰ τῶν ἐνοικούντων Κυκλώπων τὴν ἐρημίαν τῆς πέριξ φύσεως⁵, καὶ αἱ αἶγες αὐταὶ οὐδὲν, ὡς γνωστόν, ἄλλο σημαίνουσιν, εἰ μὴ εἰκόνα τῶν ἐπὶ τῶν σπλαίων καὶ βρά-

περ σφραγιστῶν Διός». Πρβλ. «Κύκλωψ Σελήνη» παρὰ Παρμενίδην καὶ Πλινίῳ 35. 96. «*pinxit et quae pingi non possunt, quae bronten astrapen ceraunobolion appellat*». Μέχρι τινὸς ἐκράτει συνήθως ἢ παρ' Ἡσιόδῳ ἔτυμολογία ἐκ τοῦ «κύκλος» καὶ «ὤψ», οἰονεὶ «κυκλόφθαλμος», ἢ «στρογγυλοπρόσωπος». Εἶτα προὔταθη ἑτέρα ἔτυμολογία ἐκ τοῦ κλέπτο, κλέψ καὶ μετ' ἀναδιπλ. Κύκλωψ. Πιθανώτερα ὅμως φαίνεται ἢ τοῦ Βίγγη ἐκ τοῦ «κυκλώ» ἢ «κυκλώ» καὶ ὤψ, οἰονεὶ συστρεφῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς, βλοσηρὸς καὶ φοβερὸς τὴν ὄψιν, ἐπωμένως ἀγριος. ἴδ. I. Πανταζίδου: Λεξικὸν Ὀμηρικόν σ. 380. Ὁ δὲ Schömann ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «*Schediasma de Cyclopiibus*» 1859. opusc. 4, 325 ἐφεξῆς, ἐν Ἡσιόδ. Θεογ. σ. 102 ἐξῆς, θεωρεῖ τὴν παράστασιν περὶ τῶν ἔργασθέντων τὰ λεγόμενα «κυκλώπεια τεῖχη» ὡς τὴν ἀρχαιοτάτην πάσης ἄλλης καὶ ἀποδέχεται κατ' ἀκολουθίαν τοὺς τε καθ' Ὀμηρον καὶ τοὺς καθ' Ἡσιόδον Κύκλωπας μεταγενετέρους τῶν κυκλώπειων τευχῶν. Περὶ δὲ διαδόσεως τῆς περὶ Κυκλώπων ἰδέας ἐν τῇ πίστει τοῦ νεοελληνικοῦ λαοῦ ἴδ. B. Schmidt: *Volkslieder der Neugriechen*: I, σ. 201—203.

1) Νότιον γ' 680 Β'.

2) Πολιτ. 1, 1, 7.

3) Ὀδυσ. 9, 106 ἐφεξῆς.

4) Ὀδυσ. 9, 276.

«Ὁ γὰρ Κύκλωπες Διὸς αἰγιόχου ἀλέγουσιν οὐδὲ θεῶν μακάρων, ἔπει ἢ πολὺ φέρτεροί εἰμεν».

5) Ὀδυσ. 9, 118 «Ἐν δ' αἶγες ἀπειρήσιαι γεγαασιν ἀγριαί»· πρβλ. καὶ σσ. 123 «ἄλλ' ἢ γ' ἀπαρτος καὶ ἀνήροτος ἤματα πάντα ἀνδρῶν γηρεῦσι, βόσκει δὲ τε μηκάδας αἶγας». Ἐν τούτοις παρατηρήτέον, ὅτι διὰ τῶν στίχων τούτων δὲν περιγράφεται ἢ ἡ χώρα τῶν Κυκλώπων, ἀλλ' ἡ γειτονικὴ καὶ ἀκατοίχητος νῆσος, εἰς ἣν ἀποδιβάλλεται ὁ Ὀδυσσεύς. Πρβλ. G. W. Nitzsch: *Erklärende Anmerkungen zu Hom. Odys. III*, 1826-40, σ. 30 ἐξῆς.

χων ἐκδραζομένων καὶ θραυομένων θαλασσίων κυμάτων· οὕτως ὥστε πᾶσα ἢ περιγραφή δυνατόν νὰ παριστᾷ τὴν ἐρημίαν τῆς ἀγρίας καὶ ἀκαταπονήτου θαλάσσης, ἐνθα ὄντως οὔτε νὰ σπείρη τις δύναται, ἀλλ' οὔτε νὰ θερίσῃ καὶ ὅπου κάτωθεν ἐκ τῆς ἀθροέσεως ὑγρᾶς μάζης ἀνατείνουσιν ὑψηλοὶ δεινοὶ καὶ σκόπελοι, αἱ δὲ «ἀγριαὶ αἶγες» περιδουνοῦνται ἐπὶ τῆς κορυφαῖς τῶν κυμάτων, ἅτινα ὑψοῦνται εἰς ὄρη πηλώρια². Αὐτὸς οὗτος ὁ Πολύφημος, ὅστις χρησιμεύει ὑπὸ ἔποψιν μυθολογικὴν ὡς παράδειγμα καὶ εἰκὼν τοῦ ὄλου γένους τῶν Κυκλώπων, καὶ οὗ τὸ ὄνομα σημαίνει τὸν «μέγα βρυχώμενον», ἢ τὸν «μεγαλόφωνον»³, εἶνε υἱὸς τῆς θυγατρὸς τοῦ Φόρκυος Θεώσης⁴, ἥτοι τῆς ταχέως ὀρώσεως καὶ τοῦ Ποσειδῶνος, πελώριος ὡς ὄρος καὶ βαρύφθογγος⁵. Καταβροχθίζει τοὺς Ἕλληνας, ὡς ὁ λέων ὁ ὀρεσίτροφος τὴν λείαν αὐτοῦ⁶, αἶρε μετὰ μεγάλῃς εὐκολίας πέτραν ἡλίδατον, ἦν μόλις δύο καὶ εἰκοσὶν ἄμαξαι δύναται νὰ μετακινήσῃ⁷ καὶ δι' ἧς φράττει τὴν ὀπήν τοῦ σπηλαίου αὐτοῦ· εὐχερῶς δ' ἐπίσης ἀποσπᾷ ὄλην κορυφὴν ὄρους, ἦν ἐκσφενδονίζει μακρὰν εἰς τὴν θάλασσαν⁸. Πρόβιατα καὶ αἶγες, βράχοι καὶ δένδρα, εἶνε τὰ μόνα ἀντικείμενα τὰ περιβάλλοντα αὐτόν, ὡς ἐπίσης ἢ μόνη ἀπασχόλησις αὐτοῦ εἶνε ἢ μετὰ τοῦ ποιμνίου ἔξοδοσ αὐτοῦ εἰς τὴν νομὴν καὶ ἢ ἐκεῖθεν ἐπιστροφή εἰς τὸ σπῆλαιον. Ἡ δ' ἀποτύφλωσις αὐτοῦ ὑπομνησθεὶ τὸν Γίγαντα Ὀρίωνα⁹, τὸ συναπτόμε-

1) Αἰξ-αἶγες—τὰ κύματα ἐκ τοῦ αἴσσειν ἐπὶ σφοδρᾶς κινήσεως ἢ ταραχῆς, ὅσα ἢ τῶν κυμάτων· ἐντεῦθεν καὶ «αἰγιαλὸς» καὶ «αἰγιαλία». Πρβλ. καὶ ἡμέτερον ἄρθρον περὶ «Ἐδέσεως ἢ Αἰγῶν» νῦν Βοδενά, ἐνθα σημειοῦται, ὅτι ἢ πόλις αὕτη ὠνομάσθη οὕτως ἕνεκα τῆς πλησμονῆς τῶν ὑφ' ὧν διαρρεῖται ὑδάτων. Πρβλ. καὶ Ἀρτεμιδ. 2, 12 «καὶ γὰρ τὰ μέγιστα κύματα αἶγας ἐν τῇ συνηθείᾳ λέγομεν—καὶ τὸ φοβερώτατον πέλαγος Αἰγαῖον λέγεται». Σχολ. Γυκόρρ. 135 «Αἰγαῖον δὲ τὸ πέλαγος ἐκλήθη, ὅτι δίχην αἰγῶν ἀλμάτων κυματοῦται». Πρβλ. καὶ Ἡσύχιον «αἶγες, αἰγίς, αἰγίζεϊν». Ἐπ' ἄλλων δὲ παραβάλλονται αἱ σπλαῖδες καὶ αἱ νῆσοι πρὸς αἶγας, ὡς Varr, 1, 1, 7, 22. «*mare Aegaeum quod in eo mari scopuli in pelago vocantur ab similitudine caprarum aeges*». Γενικῶς δ' εἰπεῖν ἔθεωρεῖτο τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ὡς ἀγριὸν λίαν καὶ χαιμέριον. Πρβλ. Ἱμερ. ἐκκλ. 13, 2. Διονύσι. Περτηγ. καὶ τὴν ζωνηρὰν εἰκόνα τοῦ Ἀριστείδου «τοῦ τεχνικωτάτου τῶν σοφιστῶν».

2) Ὀδυσ. 3, 290.

«κύματα τε τροφόντα, πελώρια ἴσα ὄρεσιν».

3) Ὁ Lehrs εἰς Ἀρίσταρχον σ. 460 ἐκδ. 2. μεταφράζει τὸ ὄνομα Πολύφημον = «πολυφύμητον».

4) Ὀδυσ. 1, 71—72.

5) Ὀδυσ. 9, 257. «δαισάντων φρόγγον τε βαρὺν αὐτὸν τε πέλωρον».

6) Ὀδυσ. 9, 292.

7) Ὀδυσ. 9, 240—243.

8) Ὀδυσ. 9, 481—482.

9) Ἀπολλοδώρ. 1, 4, 3. «ὁ δὲ (Ὀρίων) ἐπὶ τὸ χαικεῖον ἐλθὼν καὶ ἀρπάξας παῖδα ἕνα ἐπὶ τῶν ὤμων ἐπιθέμενος ἐκέλευσε ποδηγετεῖν πρὸς τὰς ἀνατολάς· ἐκεῖ δὲ παραγενόμενος ἐνέβλεψεν ἐκκαεῖς ὑπὸ τῆς ἡλιακῆς ἀκτίνος». Πρβλ. Serv. V. A. 10, 763. *caecus itaque Orion cum consuleret quemadmodum oculos posset recipere responsum est ei posse lumina restitui si per pelagus ita contra srientem pergeret ut loca luminum radiis solis semper offeret*. Ὁ παῖς δ' ὑπὸ τοῦ Ὀρίωνος ἀρ-

νον ἐν τοῖς μυθεύμασι τῆς νήσου Χίου, ὃν βεβαίως δὲν ἠδύνατο ν' ἀγνοῖ ὁ ἐκ τῆς νήσου ἐκείνης καταγόμενος κατὰ τινος, ποιητῆς τῆς Ὀδυσσεΐας. Ἐκτὸς δὲ τοῦ Ὠρίωνος ὑπομιμνήσκει ὁ Πολύφημος καὶ τὸν Γίγαντα Βριάρεων-Αἰγαίωνα¹. Αἰγαίων δ' αὖθις οὐδὲν ἄλλο πάντως σημαίνει ἢ τὰς αἰγας, ἦτοι τὰ κύματα τοῦ πόντου. Τῶν ἀρχαίων πηγῶν, αἱ μὲν ἀποδέχονται τὸν Πολύφημον ὡς σύμμαχον οὐχὶ τῶν Ὀλυμπίων θεῶν, ἀλλὰ τῶν Τιτάνων, αἱ δὲ λέγουσιν αὐτὸν ἐχθρὸν Ποσειδῶνος, ὅστις καὶ πνίγει αὐτὸν ἐντὸς τῆς θαλάσσης: ἄλλαι περιγράφουσιν αὐτὸν ὡς «θαλάσσιον θηρίον» καὶ ἄλλαι ὡς Γίγαντα, ὅστις ἐξ Εὐβοίας² κατέφυγεν εἰς Φρυγίαν καὶ ἐτάφη παρὰ τὸν ποταμὸν Ρύνδακον, οὐ μακρὰν τῆς θαλάσσης, ὑπὸ τινι λόφῳ, ἐξ οὗ ἀνέβλυσαν ἑκατὸν ὄλαι πηγαί³ καὶ ἄλλαι τέλος ἀρχαῖαι εἰδήσεις ἀποδέχονται αὐτὸν ἰσχυρὸν κατὰ θάλασσαν δυνάστην καὶ ἐφευρετὴν τῶν πολεμικῶν πλοίων, δι' ὧν καθυπέταξε πάσας τὰς νήσους ἐξ Εὐβοίας ὀρμηθεῖς³. Πᾶσαι δ' αὐταὶ αἱ ἐκ τῆς ἀρχαιότητος περὶ Πολυφήμου περισφωθεῖσαι εἰδήσεις εἶνε καθαρὰ ἀπὸ τῆς ἐπιτοπίου μύθων, οἷτινες ὑπὸ ἐποψὴν μυθολογικὴν ἀποβαίνουσι συνήθως δαψιλέστεροι, ἢ τὸ ἔπος αὐτό, ὅπερ ἐκλέγει μεταξὺ ὄλων τούτων τὴν κρατίστην τῶν παραδόσεων καὶ περιγράφει μίαν γενικὴν εἰκόνα τοῦ ἰσχυροτέρου τῶν θαλασσιῶν Γιγάντων. Ὡστε καὶ ἐπὶ τοῦ παρακειμένου τὸ αὐτὸ συμβαίνει περὶ τῶν ποσειδωνεῶν Κυκλάπων.

παγεῖς καλεῖται Κηδαίων. Παρὰ δὲ Λουκιανῶν ἐν τῷ περὶ τοῦ Οἴκου 28 ἐφεστῆς μνημονεύεται εἰκὼν, ἐν ἣ παρίσταται ὁ τυφλὸς Ὠρίων φέρων τὸν Κηδαλίωνα ἐπὶ τῶν ὤμων πρὸς ἀνατολὰς καὶ ὁ Ἡρακλῆος θεόμενος ταῦτα «ταύτη ἔπεται παλαιὸς τις ἄλλη γραφή. Ὠρίων φέρει τὸν Κηδαλίωνα τυφλὸς ὢν, ὁ δ' αὐτῷ σημαίνει τὴν πρὸς τὸ φῶς ὁδὸν ἐπωχόμενος, καὶ ὁ Ἥλιος φανεὶς ἵσταται τὴν πύρρῳσιν, καὶ ὁ Ἡρακλῆος Λημνὸν ἐπισκοπεῖ τὸ ἔργον».

1) Ὀμ. Ἰλ. 1. 403 — 404. «ὄχ' ἑκατόγχειρον καλέσασ' ἐς μακρὸν Ὀλυμπον, ὃν Βριάρεων καλέουσι θεοί, ἄνδρες δὲ τε πάντες Αἰγαίων· ὁ γὰρ αὐτε βίη οὗ πατρὸς ἀμείνων. Βριάρεως, Βριαρεῖς. Ὀβριάρεως ἐκ τοῦ βρι α ῥ ὄ ς, ἥτοι δυνατὸς ἰσχυρὸς. Περὶ τῆς ἐρμηνείας τῶν λέξεων «ὁ γὰρ αὐτε βίη οὗ πατρὸς ἀμείνων» ὑπάρχει διαφωνία· φυσικώτατα ὁμοῦ ἐνταῦθα ὑπονοεῖται ὁ Ποσειδῶν ὡς πατὴρ τοῦ Βιάρου—Αἰγαίωνα. Ἰδ. L. Preller: Griechische Mytholog. 1, σ. 42. σημ. 2. πρὸς Κ. F. Anhang zu Homers Ilias: Leipzig 1877. I, σ. 60. Κατὰ τὸν Ἡσιόδου ἐν Θεογ. 817, ὁ Ποσειδῶν δίδωσι τῷ Αἰγαίῳ τὴν θυγατέρα Κυμοπόλειαν. Ἄλλοι πάλιν ὀνομάζουσιν αὐτὸν υἱὸν τοῦ Πόντου καὶ τῆς Θαλάσσης.

2) Ὀπου ἡ πόλις Αἰγαί, ἐξ ἧς ἡ πρώτη αἰτία τῆς κλησεως τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Ἡσύχιος «Αἰγαί νῆσος πρὸς τῇ Εὐβοίᾳ, ἱερὸν Ποσειδῶνος». Πρὸς Σχολ. Ἀπολλων. 1, 1165, «τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, οἱ μὲν ἀπὸ τῆς περὶ Κάνας αἰγὸς ἐπώνυμον γεγονέναι φασίν, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Καρυστίας τῆς Αἰγαίης ὀνομαζομένης. Ἄλλα καὶ ἐν Ἡπίρω ὑπάρχει ἑτέρα πόλις Αἰγαί, ἔνθα ὁ Στράβων 8. 386 καὶ 9, 405 ἀναζητεῖ καὶ εὕρισκει τὸ ἀρχαιότατον ἱερὸν τοῦ ἐν Αἰγαίῳ Ποσειδῶνος».

3) Ἰδ. Σχολ. Ἀπολλων. 1, 1165. Εὐστάθιον εἰς Ἰλιάδα σ. 123. 33. Πλάτων 7, 207. Κατὰ δὲ Ἡσύχιον ἐν λέξει «Τιτανίδι» ἐθεωρεῖτο ἡ νῆσος Εὐβοία ὡς θυγάτηρ τοῦ Βριάρεως κατὰ δὲ Πausan. II, 1. 6 καὶ II, 4, 7 ἐγένετο ὁ Βριάρεως διαλλακτικῆς μεταξὺ Ποσειδῶνος καὶ Ἥλιου διαμφοσθησάντων περὶ τῆς κατοχῆς τῆς γῆς, δούς εἰς μὲν τὸν

Ἐν τῷ Ἰσθμῷ προσφέρονται θυεῖαι τοῖς Κύκλωσιν ἀπαρἀλλάκτως ὅπως θύουσι τῷ Ποσειδῶνι, τῷ Παλαίμονι καὶ τοῖς λοιποῖς ἐναλίοις θεοῖς¹. Ὁ δ' ἐγχώριος ἐν Ἀττικῇ μῦθος ἀναφέρει τάφον ἐνὸς τῶν Κυκλάπων Γεραιστοῦ καλουμένου, ἐφ' οὗ ἐθνησιάζθησαν οἱ Ἰακινθίδαι κατὰ τὸν Μινωῖον πόλεμον², ὅπερ προδήλως σχετίζεται πρὸς τὴν προσφερομένην λατρείαν τῷ Ποσειδῶνι ἐν Γεραιστῷ³, ἀκρωτηριῶ ἐπὶ τῆς νοτιοανατολικῆς τῆς νήσου Εὐβοίας ἄκρας, ὅπερ νῦν καλεῖται Κάβο-Κανδύλι.

(Ἐπεται τὸ τέλος).

Π. Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, δ. φ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

Αἰσαρκοφάγοι

Ἐν τῷ αὐτοκρ. μουσεῖῳ Κων/πόλεως.

Αἱ ἐν τῷ ἰσογαίῳ αἰθουσαι ὠρίσθησαν κατ' ἐξοχὴν εἰς ὑποδοχὴν τῶν ἀπὸ τοῦ 1887 ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Χαμηλοῦ βέη ἐκσκαφέντων σαρκοφάγων ἐκ τῆς μετὰ διακλαδῶσεων ἐν Σιδῶνι, τῇ ἄλλοτε πρωτεύουσιν τῶν Φοινίκων (τῇ σήμερον ἐν τῇ συριακῇ ἀκτῇ κειμένη Σαῖδᾶ) νεκροπόλεως. Ἡ Σιδῶν ἀρχήθεν διήγειρε τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀρχαιολόγων. Οἱ γάλλοι Ἐρνέστος Ρενὰν καὶ Γκαγιαρντῶ προηγουμένως ἦδη ἀνεσκάλευσαν τὸ ἔδαφος αὐτόθι, ἀποκαλύψαντες εἰς φῶς πρὸ τριάντα ἡδὲ ἐτῶν τὴν τε λάρανακα τοῦ

Ποσειδῶνα τὸν Ἰσθμὸν καὶ «ἴσα ταύτη», εἰς δὲ τὸν Ἥλιον τὴν Ἀκροκίρινθον. Παρ' Εὐσταθίῳ εἰς Διονύσιον τὸν Περιηγητὴν 64 φέρεται ἡ εἰδήσις, ὅτι αἱ στῆλαι τοῦ Ἡρακλῆος ἐκαλοῦντο ὡσαύτως «Στῆλαι Βριάρεως».—Ὁ δὲ Αἰγαίων παρ' Ὀβιδίῳ Μεταμορφ. 4, 42, ἐκδ. J. Siebelis, εἴρηται ἀντὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Πρὸς E. Vinet: Explication d'une pierre gravée représentant le dieu marin Aegaeon: ἐν τῇ Revue Archéologique 10, 200 ἐξ.

1) Πausan. II, 2. 2.

2) Ἀπολλοδ. 3, 15, 8.

3) Γεραιστός καὶ Γεραιστός, ἐκ τοῦ «γέρας γεραίρω» πρὸς καὶ τὴν ἀττικὴν λέξιν «γεραραί» καὶ «γεραραί» καὶ τὸν τόπον Γεραιστῖον ἐν Ἀρχαδίᾳ «παρὰ τὸ γέρας, ὅτι τίμιόν ἐστι, διὰ τὸ ἔχει τὸν Δία σπαργανωθῆναι» καὶ «νόμῳ: Γεραιστιάδες» ἐν Γόρτυνι τῆς Κρήτης, «ὅτι τὸν Δία τρέφουσαι ἐγέραιρον». Περὶ ὄλων τούτων ἐπιθ. M. Ἐτυμολογικόν. Γεράστιος ἐν Σπάρτῃ, Γεραιστῖος ἐν Τροιζήνι, καὶ Γεραίστια (ἐν Εὐβοίᾳ Σχολ. Πινδ. Ὀλ. 13, 159) «ἀγεται Ποσειδῶνι διὰ τὸν συμβάντα χειμῶνα ἐν Γεραιστῷ». Πρὸς Στρ. 10, 446. καὶ Στέφ. Βυζαντ. ἐν λέξει «Γεραιστῷ».

*) Ἐν τῷ ἐφετερινῷ πρώτῳ τεύχει τοῦ περιοδικοῦ Mitteilungen des Deutschen Exkursions-Klubs in Konstantinople, ὅπερ ἐκδίδεται ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει γερμανικοῦ συλλόγου. ἰδημοσιεύθη πραγματεία περὶ τῶν ἐν τῷ αὐτοκρ. μουσεῖῳ Κωνσταντινουπόλεως ἐναποκειμένων σαρκοφάγων ὑπὸ τοῦ κ. Γεδεφφείδου Ἀλβέρτου, ἐπισκεψαμένου καὶ ἐκ τοῦ σύνεγγυς περιεργασθέντος τὰς σαρκοφάγους ταύτας. Ὡς ἐκ τοῦ ἐνδιαφέροντος ὅπερ διεγείρουσι τὰ κειμήλια ταῦτα τῆς ἐλληνικῆς καλλιτεχνίας, παρατιθέμεθα ἔν ἐν μεταφράσει τὰ περὶ τῶν σαρκοφάγων τούτων ἐκτιθέμενα, μετὰ παραλείψεως τῶν ἡττων ἐνδιαφερόντων χωρίων τῆς σχετικῆς πραγματείας.

ήγεμόνος Έδμουναζάρ και άριθμόν τινα άλλων σαρκοφάγων αιγυπτιακῶν τὸ σχῆμα. Αἱ σαρκοφάγοι αὐταὶ εὐρίσκονται τανῦν ἐν τῷ ἐν Παρισίοις μουσεῖῳ τοῦ Λούβρου. Τῷ 1887, πληροφορηθεὶς ὁ Χαμοῦ βένης ὅτι κατὰ τὴν ἐκσκαφὴν οἰκοδομησίων λίθων παρὰ τὴν Σιδῶνα προσέκρουσαν κατὰ θαλάμων, χρησιμευόντων ὡς τάφων, μετέβη ἐκεῖσε πρὸς ἐπιτυχίαν ἀπροσδοκίτου ἀγνοτοῦ. Καὶ αὐτὴ ἡ σαρκοφάγος τοῦ βασιλέως Ταϊβνίτ, πατρὸς τοῦ Έδμουναζάρ, προήλθεν εἰς φῶς.

Εἰσερχόμεθα εἰς τὴν πρὸς τὰ δεξιὰ αἴθουσαν. Ἡ πρώτη σαρκοφάγος, ἥτις ἐκτίθεται ἐν τῷ κέντρῳ τῆς αἰθούσης ταύτης, ὑπῆρξε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ τελευταία κατοικία λυκίου ἡγεμόνος, αἱ δ' ἐπ' αὐτοῦ παραστάσεις ἐρμνεύουσιν ἡμῖν τὰς ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ ἀπολαύσεις καὶ τοὺς πόνους τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Μετ' ἴσης πιθανότητος ἡ διακόσμησις τῆς σαρκοφάγου ταύτης συμβολικὴν μόνον ἀποτελεῖ παράστασιν, εἰς οὐδὲν ὠριζόμενον πρόσωπον ἀναγομένην. Τὰ ἐπὶ τῆς πρὸς τὴν θύραν ἐστραμμένης πλευρᾶς ἀνάγλυφα παρίστανται ἡγεμόνα ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ· προηγούνται δ' αὐτοῦ ἄμαξαι καὶ ἵπποι. Ἐν τῇ δεξιᾷ πλαγίᾳ πλευρᾷ ὁ ἡγεμὼν κεῖται ἐν τῇ ἐπιθανατίῳ αὐτοῦ κλίνῃ, ἐκατέρωθεν δ' αὐτοῦ ἴστανται γυναῖκες, αἵτινες ἐν βαθυτάτῃ λύπῃ ἀναμένουσι τὴν τελευταίαν αὐτοῦ στιγμήν, ἐνῶ τρίτη τις παρέχει αὐτῷ κεχαρισμένον ποτόν. Ἐν τῇ δευτέρᾳ τοῦ μήκου πλευρᾷ ὁ ἡγεμὼν εὐρηται ἐν θήρᾳ καὶ παρίσταται ὡς εὐρισκόμενος ἀκριβῶς ἐν τῷ σημείῳ τοῦ νὰ φονεύσῃ τὸν πάνθηρα, ὅστις καταδιώκει ἔλαφον. Ὅποια ἀρμονία παραστάσεως! Ὅποσον ἀξιοθαύμαστος ἡ στάσις τῶν ἱππέων! Ἐν τῇ δευτέρᾳ πλαγίᾳ πλευρᾷ παρίστανται τέσσαρες καλλιτεχνικῶτα διατεταγμένοι πολεμισταί, ἀνὰ δύο πρὸς ἀλλήλους συνδιαλεγόμενοι. Ἡ ἐν καρδοκίᾳ στάσις τῶν ἀνδρῶν, ἡ ἐταστικὴ αὐτῶν ἐκφρασις ἐκφράζει τὸ φυσικὸν πιστῶς μέχρι καταπλήξεως· ἀριστοτεχνικώτερα τοῦτου παραστάσις εἶναι σχεδὸν ἀδύνατος. Ἄτυχῶς αἱ παραστάσεις τῆς σαρκοφάγου ταύτης, συνεπεῖρα τῆς ὑγρασίας τοῦ μέρους τῆς διατηρήσεως αὐτῶν μεγάλως ἀπετερίσθησαν· ἀλλῶς θὰ εἴχομεν νὰ θαυμάσωμεν τέλειον καλλιτέχνημα ἐκ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μύρωνος (περὶ τὸ 500 π. Χ.). Τὰ χεῖρη τῆς σαρκοφάγου φέρουσι κοσμήματα ἐκ φοινικοφύλλων.

Παρὰ τὴν σαρκοφάγον ταύτην εὐρηται ἡ διάσημος σαρκοφάγος «τῶν θρηνηφῶδων». Ἄγνωστος ὁ φιλοτεχνήσας αὐτὴν καλλιτέχνης, ἀλλ' ὁ διεξαγαγὼν τὴν ἀπαραβίαστον καὶ ὅλως ἀνεπιτήδευτον παράστασιν τῶν γυναικείων μορφῶν τῆς σαρκοφάγου ταύτης ἀνῆκει εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν καλλιτεχνικὴ δεξιότης, ἐξόχος καλαισθησία, λεπτὴ αἰσθησις τῆς φυσικῆς χάριτος, συμμετρία καὶ κάλλος ἐκίνουν τὴν γλυψίδα· ἡ σαρκοφάγος ἀπορρέει ἐκ τῆς ἐποχῆς τῆς πρώτης ἀκμῆς τῆς ἑλληνικῆς πλαστικῆς τέχνης, οἷα ἐνεδαρκούτο ἐν τῷ πρόσωπῳ τοῦ φιλοκλήτου. Δυσχερῶς θὰ κατορθώσῃ τις ποτε μετὰ βεβαιότητος νὰ γνωρίσῃ τίς ἦτο ὁ ἀποθανὼν, ἢ ὁποῖοί τινές εἰσιν αἱ γυναῖκες, αἵτινες ἐνταῦθα παρεστάθησαν μετὰ τοσοῦτων ποικίλων ἐκδηλώσεων θλίψεως καὶ πένθους ἐνεκεν αὐτοῦ. Ἡ ὁμοιότης τῶν χαρακτηριστικῶν καὶ τῶν σωματικῶν μορφῶν ἐν πάσαις ταῖς 18 παραστάσεσιν

ἐπιτρέπει νὰ εἰκόσωμεν ὅτι ἐνταῦθα ἐν καὶ μόνον παρίσταται πρόσωπον μετ' ἐκφράσεως τῶν εἰς ἄλλοις μετατραπέντων φίλτρον καὶ διαπύρου ἀγάπης. Ἐξοχος ἀντίληψις συνάπτεται μετ' ἀσυνήθους τεχνικοῦ πλούτου τοῦ καλλιτέχνου πρὸς παράστασιν ἐξωτερικῆς γυναικείας χάριτος ἐν τε τῇ εὐπρεπείᾳ τῆς θέσεως τῶν βραχιόνων καὶ ἐν τῇ ἀναπτύξει τῆς περιβολῆς.

Κάντε ὅμως ἐν συνόλῳ αἱ γυναικείαι αὐταὶ μορφαί, αἱ ἐπ' ἀλλήλων διὰ εὐμήκων ἰωνικῶν στύλων διαχωριζόμεναι, προσκλινουσαι ἢ καὶ ὄρθαι, διακομοῦσαι δὲ τοὺς τέσσαρας τοίχους τῆς σαρκοφάγου ταύτης, παρίστανται τὰς ποικιλίας τῆς θλίψεως ἐνὸς καὶ μόνου προσώπου κάντε μὴ, ἐπακριβῶς δυνάμεθα νὰ παρακολουθῶμεν τὴν διαφορὰν τῶν παρ' ἐκάστη τούτων κρατουσῶν ψυχικῶν διαθέσεων, αἵτινες πᾶσαι ἀπορρέουσιν ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς, ἐκ τοῦ ἐπὶ προσφιλῆ θανόντι ἄλλοις. Ἡ πρώτη πρὸς τὰ ἀριστερὰ μορφή ἐπὶ τῆς πλαγίας μακροῦς πλευρᾶς πρὸς τὰ ὀπίσω τῆς αἰθούσης παρίστανται τὴν ἠρωίδα ἀκριβῶς ἐν τῷ πρώτῳ βαθμῷ τῆς ἐντυπώσεως μετ' ἐκφράσεως διπλοῦντι ἀγωναρκούσης ἐκπλήξεως, ἥτις αἰθνης (ἐν τῇ μορφῇ ?) ἐλαττοῦται ὑπὸ τῆς θλίψεως τετρωμένον τὸ σῶμα καταβάλλεται, ἀλλ' ἐκ νέου ἡ τεθλιμμένη, ἐκπεπληγμένη ὑπὸ τῆς συμφορᾶς, οἰοῖται ἐκφράζει μετ' ἀπορίας τὸ «Θεοί, πῶς εἶναι τοῦτο δυνατόν!» Μόνον βαθμυδὸν διαλύεται τὸ πρῶτον ἀδάκρυτον ἄλλοις, ὁ δὲ πρὸς καθυπόταξιν εἰς τὴν τῆς μοῖρας θέλησιν ἀγῶν μετατρέπεται εἰς δάκρυα (ἐν τῇ βῆ παραστάσει). Ἦδη ζητεῖ ὁ θυμὸς νὰ συγκρατήσῃ βαθμυδὸν ἑαυτόν, ἀλλ' ἡ ὀδύνη παραμένει εἰσέτι, μέχρις ὅτου ἐπὶ τέλους ἡ ἀλύουσα διασταυροῖ ἐκ νέου τὰς χεῖρας αὐτῆς (ἐν τῇ 16ῃ παραστάσει) ὡσεὶ ἀφοπλιζομένη πρὸ τῆς βουλῆς τῶν θεῶν καὶ μέχρις ὅτου πλέον ἡ ὀρθία πάλιν στάσις τῆς ἀλγούσης τεκμηριοῖ τὴν ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ὀδύνης ἐπελθοῦσαν αὐταπαρησῖαν, τὴν τελευταίαν διπλοῦντι πρᾶξιν τοῦ τῆς καρδίας δράματος, δι' οὗ ἐνταῦθα ὁ καλλιτέχνης τὸ ψυχρὸν μάρμαρον ἐξωγόνησεν.

Ἐκ τῶν κατὰ μήκος πλευρῶν τοῦ τῆς σαρκοφάγου ἐπικαλύμματος παρίσταται φοινικικὴ κηδεῖα· ἵπποι καὶ ἄμαξαι σύρουσι τὴν τοῦ θανόντος σαρκοφάγον, ἢ τι νῆ ἐπεται ὁ τεθλιμμένος αὐτοῦ ἵππος, ὃν ἐχρησιμοποιοῖ ἐν τοῖς ἀγῶσι. Πενθοῦσαι γυναῖκες προσεξάρχουσι τῆς πομπῆς ἐκατέρωθεν. Καὶ ὑπερθεν δὲ τῶν ἀετωμάτων παρατηροῦνται ἐν ταῖς γωνίαις ἀνὰ δύο συμμετρικαὶ παραστάσεις, ἐκδηλοῦσαι τὴν ἐντύπωσιν, ἣν πανταχοῦ ἐνεποιήσεν τὸ ἀγγελμα τοῦ θανάτου τοῦ πολυδακρύτου ἀνδρός. Περὶ τὸ κατώτερον χεῖλος τῆς σαρκοφάγου ἐκτυλίσσονται ζωηραὶ κυνηγετικαὶ σκηναί, οἷας ἐν τῷ βίῳ συνείθιζεν ὁ ἀποθανὼν. Καὶ ἐν ταῖς κυνηγεσίαις ταύταις πανθῆρων, ἐλάφων καὶ κάπρων ὑπεμφαίνεται ἡ ὑπαρξίς ὠριόμενου σχεδίου, ὅπερ, ἀρχόμενον ἐπίσης ἐπὶ τῆς κατὰ μήκος πλευρᾶς ὑπὸ τὴν πρώτην πρὸς ἀριστερὰν γυναικείαν μορφήν, δι' ἧς ἠρξάμεθα τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν «θρηνηφῶδων», ἀλγῶν ἐν τῇ πρὸς τὸ Τσίον-Κηδὸν ἐστραμμένην πλευρᾷ διὰ τῆς ἀποχωρήσεως μετὰ τοῦ προϊόντος τῆς θήρας, ἥτις ἐπεται τῷ μετὰ φρυγίῳ πῖλου (ἐν τῇ πρὸς τ' ἀριστερὰ γωνίᾳ) ἀνδρῶ,

τῷ ἐπιτακτικῶς τὴν χεῖραν ὑψοῦντι· ὁ τελευταῖος οὗτος παρίστανσι πιθανώτατα αὐτὸν τοῦτον τὸν ἀποθανόντα.

Ἡ μαρμαρίνη σαρκοφάγος, ἥτις, τρίτη αὕτη, εὐρηγεται ἐν τῇ μεσαίᾳ γραμμῇ τῆς αἰθούσης ταύτης ἐμποιεῖ ἐντύπωσιν βυζαντινοῦ ἔργου δευτέρας τάξεως. Ἐν ταῖς τέσσαρασιν αὐτοῦ πλευραῖς ἀπαντῶσι παραστάσεις τῶν ἐποχῶν τοῦ βίου ἑλληνος ἡγεμόνος: Ἐνταῦθα καθορῶμεν τοῦτον ὡς παίζοντα παῖδα ὑπὸ τὴν ἀνωτέραν ἐποπτεῖαν τῶν γυναικῶν, ἐκεῖ (ἐν τῇ πρὸς τὴν ὁδὸν ἐγκαρσίῳ πλευρᾷ) ὡς νέον ἐν θήρᾳ κάπρων, εἶτα (ἐν τῇ κατὰ μῆκος καὶ πρὸς τὸν τοῖχον ἐστραμμένη πλευρᾷ) καθήμενον ἐπὶ τοῦ θρόνου ὡς ἀντιβασιλέα καὶ ἐπὶ τέλους (ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐγκαρσίῳ πλευρᾷ) ὡς συνेतὸν πατέρα τῆς πατρίδος, περικυκλούμενον ὑπὸ τῶν συμβούλων αὐτοῦ.

Ἡ πρὸς τὸν κατὰ μῆκος καὶ τὸν πρὸς τὴν ὁδὸν τοῖχον σαρκοφάγος περιλαμβάνει παράστασιν, ἐν μέρει λίαν ἐλαττωματικὴν ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ τῆς Φαίδρας καὶ τοῦ Ἰππολύτου, ἡ τύχη τῶν ὁποίων πολυλάκις ἀπνοσχόλησε τοὺς Ἕλληνας καλλιτέχνους. Ἐπειδὴ ὁ Ἥλιος εἶχεν ἀποκαλύψει τὰς ἐρωτικὰς σχέσεις τῆς Ἀφροδίτης πρὸς τὸν Ἄρην, ἡ ἐξωργισμένη θεὰ διήγειρεν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς καλλιμῶρφου ἐγγόνης τοῦ Ἥλιου ἀτυχὲς πάθος πρὸς τὸν ἴδιον πρόγονον, Ἰππόλυτον. Ὁ τελευταῖος οὗτος παρίσταται ἐνταῦθα ὡς ἐνασχολούμενος ἐν τῇ θεραπείᾳ αὐτοῦ, τοῖς ἐν τῇ θήρᾳ ἑταίροις, ἐνῶ ἡ Φαίδρα εὔρηται ἐν συνδιαλέξει μετὰ συμπακτρίας, παρὰ τῷ ἐπικινδύνῳ Ἐρωτι. Ἡ Ἀφροδίτη, στηριζομένη ἐπὶ βωμοῦ, ὑποχωρεῖ εἰς τὴν ἐνέργειαν τῆς γοητείας αὐτοῦ. Ἐν τῇ μιᾷ ἐγκαρσίῳ πλευρᾷ ἐξεικονίζεται ἐπεισόδιον ἐκ τοῦ βίου τῆς Ἀριάδνης. τῆς ἐπίσης διὰ τοῦ τεχνάσματος τῆς Ἀφροδίτης ἀτυχοῦς καταστάσεως ἀδελφῆς τῆς Φαίδρας. Ἀφ' οὗ δηλ. ὁ Θησεύς ἐφόνευσε τὸν ἐν Κρήτῃ Μινώταυρον συμπαρέλαβε μεθ' αὐτοῦ τὴν Ἀριάδνην, τὴν ἐρωμένην αὐτοῦ θυγατέρα τοῦ βασιλέως· ἐν τῇ Νάξῳ ὁμοῦ τῶν Κυκλάδων ὁ Βάκχος προσεφῆτευσεν αὐτῷ καταστροφὴν, εἰ μὴ κατελίμπανεν αὐτῷ τὴν καλλιμῶρφον κόρην. Ἡ σκηνὴ λοιπὸν, καθ' ἣν ὁ Θησεύς ἐγκατελείπει τὴν κοιμημένην Ἀριάδνην, ἐξελιθίσεται ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ μαρμάρου. Ἐκ λύπης δὲ ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τῆς ἀγαπῆς κόρης ἐλθισμόνησεν, ὡς γνωστὸν, ὁ Θησεύς κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν ν' ἀναπετάσῃ τὰ λευκὰ ἀντὶ τῶν μελάνων ἰστίων, συνεπαγαγὼν οὕτως ἀκατανόμαστον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ συμφορὰν. Εἰς ποῖον ἄρα γε τῶν παθῶν, ἄπερ τὴν σαρκοφάγον ταύτην ζωογονοῦσιν, ἐπεσε θῦμα ὁ νεκρός, εἰς ὃν περὶ τὸ 100 π. χ. περίπου ἀφιερῶθη ἡ τελευταία αὕτη κατοικία; Ὅποια δὲ ἡ καλλιμῶρφος Ἀριάδνη, ἥτις ἀνεπαύθη ἐνταῦθα ἐκ τοῦ δυσμοίρου πάθους;

(Κατωτέρω ἐρμηνεύονται ἄλλαι τινὲς δευτερευούσης σημασίας σαρκοφάγοι, ἐν μιᾷ τῶν ὁποίων παριστάνεται ἐκδρομὴ εἰς θήραν, ἐν ἄλλῃ ἀπαντᾷ βακχικὴ παράστασις καὶ ἐν ἄλλῃ Μέδουσαι, ὡς καὶ συντρίμματα σαρκοφάγων μετὰ διαφόρων κοσμημάτων καὶ γλυφῶν).

Ἦδῃ μεταβαίνομεν εἰς τὴν ἀπέναντι αἰθουσαν· αὐτῇ ἐν τῇ μεσαίᾳ τῆς αἰθούσης γραμμῇ ἐκτίθεται

παμμεγέθης λυκία σαρκοφάγος, φέρουσα τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ τόπου τῆς προελεύσεως αὐτῆς. Οἱ ἐν τῇ νοτίᾳ ἀκτῇ τῆς Μικρασίας λαοί, οἱ Λύκιοι καὶ οἱ Κίλικες συνειθίζον νὰ ἰδρῶσι τὰς παμμεγέθεις λιθίνας αὐτῶν σαρκοφάγους ἐπὶ ὑψώματων καὶ κατεσκευάζον αὐτὰς τοσοῦτον παμμεγέθεις, ὥστε καὶ ἐκ σπουδαίας ἀποστάσεως νὰ ἐμποιῶσιν ἐντύπωσιν. Τὸ ἐπικάλυμμα τῆς σαρκοφάγου εἶναι θολωτόν, σχεδὸν δὲ πάντοτε ἐστηρίζοντο αὐταὶ ἐπὶ ἐκτισμένον ὑποβάθρου, φέροντος βαθμίδας πάσαις ταῖς πλευραῖς. Τὸ ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ μνημεῖον εἶναι σπάνιον καὶ λαμπρῶς διατηρούμενον δεῖγμα τῶν ἀρχαϊκῶν ἐκείνων σαρκοφάγων, αἰτινες, ἐκτεθειμέναι εἰς τὰς ἐπιβείας τῆς ἀπιοσφαίρας, διητηρήθησαν κατὰ τὸ πλεῖστον μόνον ὑπὸ μορφῆν εὐτελῶν συντριμμάτων. Ὡς πᾶσαι σχεδὸν αἱ ἐν Σιδῶνι ἀνευρεθεῖσαι σαρκοφάγοι καὶ ἡ σαρκοφάγος αὕτη, λυκίου ἡγεμόνος, τυγχάνει ἔργον ἑλληνος καλλιτέχνου. Τὰ ἐπὶ τῆς κατὰ μῆκος πλευρᾶς (τῆς πρὸς τὴν θύραν) ἀνάγλυφα παριστῶσι γηραλέον ἀσιάτην ἡγεμόνα ἐφιππον μετὰ τῆς συνοδίας αὐτοῦ ἐν τῇ θήρᾳ κάπρου· τρεῖς ἵπποις πρὸς ἀριστεράν, φέροντες τὸν ἐν ἀρχαιοτάτοις χρόνοις ἐν Μακεδονίᾳ ἐν χρῆσει πέτασσον, βάλλουσι κατὰ τοῦ κάπρου. Κατὰ πᾶσαν ὁμοῦ πιθανότητα ὁ καλλιτέχνης δὲν ἔχει ἐνταῦθα ὑπ' ὄψις ὠρισμένα πρόσωπα, ἀλλ' ἀνέπτυξεν ἀπλῶς τὴν περὶ τῆς θήρας καλυδωνίου κάπρου ἀφήγησιν: Οἰνεὺς ὁ βασιλεὺς τῆς Καλυδωνίας, ἀρχαίας πόλεως τῆς Αἰτωλίας, παρνημένῳ ποτε τὴν θυσίαν αὐτοῦ. Τοῦτου ἕνεκεν οἱ κατηγνακτιμένοι θεοὶ ἐπεμψαν αὐτῷ κάπρον εἰς τὴν χώραν, ὁ ὁποῖος ἐρήμωσε τοὺς ἀγροὺς τοῦ βασιλέως. Ὁ γενναῖος υἱὸς τοῦ Οἰνεῶς, Μελέαγρος, ἐπεχείρησε τότε ἀπὸ κοινοῦ μετὰ διασήμων Ἑλλήνων ἡρώων, οἷοι ὁ Ἰάσους καὶ ὁ Θησεύς, θήραν πρὸς φόνον τοῦ κάπρου. Ὁ ἀγὼν οὗτος ἐναντίον τέρατος, πλήρους τῆς θείας ὀργῆς, ἐθεωρήθη ἀρμόδιος εἰς παράστασιν ἐπὶ τῆς σαρκοφάγου ἱπποτικοῦ νεκροῦ.

Ἐν τῇ ἑτέρᾳ κατὰ μῆκος πλευρᾷ ἐκτυλιθίσεται σκηνὴ θήρας λέοντος. Ἀνὰ δύο Ἀμαζόνες (ἐξ ὧν ἡ μία ἐκπληροῖ χρέη ἡνιόχου) ἐποχοῦνται ἐπὶ τεθρίππου. Ἐν τῇ μιᾷ ἐγκαρσίῳ πλευρᾷ βλέπομεν τὴν πάλιν δύο κενταύρων ὑπὲρ ἐλάφου· ὁ εἷς φέρει δορὰν πάνθηρος, αἱ ὀπίσθια ὄπλα τοῦ ὁποίου εἰσὶ πεπορημένα ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ, καὶ ὑπερασπίζει ἑαυτὸν διὰ δένδρου. Ἐν τῇ κενταυρομαχίᾳ ταύτῃ ἐξεικονίζεται ἀλληγορικῶς ὁ ἀγὼν ὅστις προὔκλιθη κατὰ τὴν παράδοσιν μετὰ τοῦ Μελεάγρου καὶ τῶν θηρευτῶν αὐτοῦ μετὰ τὸν φόνον τοῦ καλυδωνίου κάπρου. Αὐτὸς οὗτος ὁ Μελεάγρος ἐπεδεν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ θῦμα τῆς ὀργῆς τῆς Ἀρτέμιδος Ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐγκαρσίῳ πλευρᾷ παρατηρεῖται σκηνὴ, ἐξεικονίζουσα τὴν μάχην Κενταύρων καὶ Λαπίθων.

(Ἐπεταὶ τὸ τέλος).

Γ. Κ. Α.

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑ.

Τελευταία λέξις τῶ κ. Παυλίδη

περὶ Κερασοῦντων.

Εὐχαρίστως εἶδομεν ὅτι ὁ εὐλαβεστάτος πρεσβύτερος κ. Παυλίδης μετὰ τὸν ὑψ' ἡμῶν ἐνόμενον ἐλεγχον τῶν αὐτῶ περὶ Κερασοῦντος εἰρημένων ἐπανέρχεται εἰς τὸ προσφιλέα αὐτῶ θέμα οὐχὶ ἵνα συζητήσῃ ἢ καινόν τι εἰδενέγκῃ, ἀλλ' ἀπλῶς ἵνα φανῇ ὅτι ἀντελέγχει πως τὰ ἀνέλεγκτα ὁμολογοῦμεν δὲ ὅτι μετὰ τὴν ἡμετέραν ἐποικοδομητικὴν, ὡς νομίζομεν, ἀπάντησιν, ἐπανέρχεται ἀποταξάμενος τῶ παλαιῶ ἀνθρώπῳ καὶ ἀνακαλεῖ εἰλικρινῶς ὡς εὐσυνειδήτους τὰς παρατηρήσεις αὐτοῦ, ἃς ἐποιήσατο δι' ἄλλους (Ἄντωνιάδην, Δήμισαν) οὐχὶ δὲ ἡμᾶς, ὡς λέγει, καίτοι τοῦτο ὄφειλε νὰ πράξῃ πρότερον, γράφων σαφῶς καὶ οὐχὶ ἐπαμφοτερίζων. Ἐπιτηδεῖως νῦν οὐχὶ ὡς ἀπλοῦς ἀνατολίτης παπᾶς (φράσις τοῦ ἰδίου) παρακάμπτει ὅλους τοὺς ἀποκαλυφθέντας ὑψ' ἡμῶν σκοπέλους καὶ οὐδὲν ἀναφέρει περὶ τοῦ ἀνυπάρκτου τῶν ὑπ' αὐτοῦ παραθεσιμῶν παραπομπῶν καὶ τῶν ἄλλων παρατηρήσεων, θεωρεῖ δὲ πάντας τοὺς μεγαλωνύμους γεωγράφους, Γάλλους, Ἄγγλους καὶ Γερμανοὺς, ὡς σφαλλομένους. Ἡμεῖς δὲν ἐννοοῦμεν — λέγομεν τοῦτο μετὰ λύπης — νὰ παρακολουθήσωμεν τῇ συζητήσει ταύτη, ἥτις εἰς ἀδιεξίτητον ἀγῶνα προάγει ἡμᾶς καὶ εἰς διόρθωσιν νέων ἀμαρτημάτων τοῦ πρεσβυτέρου κ. Παυλίδου. Οἱ ἀναγνώσται καὶ αἱ ἀδρόταται ἀναγνώστριαι, ἃς ὁ διατριβογράφος ἐπικαλεῖται καὶ χάριν τῶν ὁποίων, φαίνεται, καὶ τὴν χώραν τῶν Κόλχων ἐπιμένει νὰ γράφῃ χώραν τῶν Κολχίδων, ἐνόησαν τὴν σπουδαίαν σημασίαν τῶν ἡμῶν γραφομένων καὶ τῶν πηγῶν, εἰς ἃς βασιζόνται. Ὁ εὐλαβεστάτος πρεσβύτερος φαίνεται ἀγνοῶν πληρέστατα τί σημαίνει τὸ Κολχίς (γαῖα, χθών, χώρα) καὶ Κολχίς (γυνή) καὶ ὁ πληθ. Κολχίδες μόνον περὶ γυναικῶν λεγόμενον, τρέχων δὲ οὐδαμῶς προσέχει μὴ βρεχθεῖν, μὴ εἰς βόθρον ἀπεπνιγεῖν. Φαίνεται ἀγνοῶν π. χ. τὴν σημασίαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ παρασάγγοῦ, οὐδὲ δίδει προσοχὴν εἰς τὴν διαφορὰν τῶν μιλιῶν, γράφει καὶ ἐπιμένει γράφων χιλιόμετρα ἀντὶ νὰ γράφῃ χιλιόμετρα, λανθάνεται περὶ τὴν χρονολογίαν τῆς κτίσεως τῆς Νικοπόλεως, ἀνάγων αὐτὴν εἰς τὸ ἔτος 68 π. Χ., ἥτοι εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῆς μελλούσης (1) νίκης τοῦ Πομπηίου νικησαντος μόλις τῶ 66, ἥτοι μετὰ δύο ἔτη, ὀνομάζει τὸν Εὐμυθριάτην Μέγαν, ἐνῶ οὗτος εἶνε ὁ Εὐεργέτης, ὁ δὲ ζ' εἶνε ὁ Μέγας καὶ Διόνυσος κλ., ἐναλλάττει τοὺς Μυθριάτας, λαμβάνει τὸν Λιβαδηνὸν (συγγραφεὰ τῶν ἐσχάτων χρόνων) ὡς πᾶριον μάρμαρον ἐν τῇ ὀρθοσειπείᾳ καὶ τῇ ὀρθῇ τῶν λέξεων ἐκφορᾷ, παρακάμπτει τὴν περὶ Κερασοῦντων συζήτησιν, τὸ δὲ συμπέρασμα πάντων ἐξ ἄμμου σχοινίου πλέκων πειράται νὰ προσδύλῃ τὸ κύρος πάντων τῶν γεωγράφων, Ἄγγλων, Γάλλων καὶ Γερμανῶν καὶ τῶν περιηγητῶν, καὶ ἀνευρίσκει λάθος τοῦ Kierperτ περὶ Πέργης, παραπέμπων εἰς τὸν χάρτην τῆς Εὐρώπης τῆς σειρᾶς Ζαφειροπούλου,

χωρὶς νὰ θελήσῃ νὰ ἀνελεῖξῃ καὶ τοὺς τῆς αὐτῆς σειρᾶς χάρτας τοῦ Μακεδονικοῦ καὶ τοῦ Μεσαιωνικοῦ ἐν οἷς ἴσως δὲν θέλει ν' ἀντικατοπτρίσῃ τὰ πρόσωπα τῶν ἀναγνώστων καὶ τῶν ἀδρότατων ἀναγνωστριῶν, ἵνα μὴ τι πάθωσι, φαίνεται. Ἡ Πέργη ὀρθῶς κεῖται. Ταῦτα καὶ μόνα. Ἐγράφημεν τῇ 12/24 Μαρτίου 1893.

Ἐν Ἐπεροκρήνῃ τοῦ Βοσπόρου.

Β. Α. ΜΥΣΤΑΚΙΔΗΣ.

Ἡ ΑΥΓΗ ΤΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ.*

Α'.

Ὡχρὰ ἡ φύσις καὶ σιγηλὴ θεωρεῖ τὸ πρὸ αὐτῆς ἐξελισσόμενον πρωτοφανές καὶ ξένον μυστήριον καὶ τὸ ὄμμα αὐτῆς τὸ φωσφόρον, ὁ ἥλιος, θαμβούμενον καὶ οἰονεὶ δακρύνον, ὡχρὰς ἐπιρρίπτει καὶ ἀσθενεῖς τὰς ἀκτίνας του καὶ τοῦ δράματός τούτου, ἱεροῦ καθ' ὅσον ἤρωσ αὐτοῦ τυγχάνει ὁ Θεός, ἀνιέρου καθ' ὅσον τὸ ἐκπεπτωκὸς πλάσμα τολμᾷ ἵνα ἐχθρικῶς ἐπ' αὐτοῦ ἐπιθῇ τὴν βδελυρὰν χεῖρα, τοῦ δράματός τούτου τοῦ θιξικαρδίου ὑπὸ τε τὴν ἐποψίν τῶν ἀμειλικίων βασιάνων ἃς μειλιχίως ὁ ἤρωσ ὑφίσταται, καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῆς πιστῆς ἐν αὐτῶ ἀπεικονίσεως τῆς εἰς τὸ ἄωτον ἐξικομένης ἀνθρωπίνου διαφθορᾶς, τοῦ δράματός, τέλος, τούτου ἄπερ τὸ πρῶτον ἦδη καὶ τὸ ἔσχατον συγχρόνως παρίσταται ἐν τῶ εὐρεῖ τοῦ κόσμου θεάτρῳ, θυμέλην ἐστὶν ἡ κορυφὴ τοῦ λόφου ἐκείνου ἐν ᾧ ἀναπαύεται τὸ τάλαν κρανίου τοῦ πρώτου κατὰ χάριν υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ τῆς ἀνθρωπίνης μυρμηκίᾶς ἐκπεπτωκός προπάτορος.

Ὡ Γολγοθᾶ! μυστηριώδης ἐξοχὴ τῆς γῆς ἐγκρύπτουσα συγχρόνως τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον, τὴν ζωὴν, διότι περικλείεις τὸ λείψανον τοῦ πρώτου λογικοῦ ὄντος ἐν ᾧ αὕτη ἐπὶ γῆς ἐξέδηλώθη καὶ ὅπερ πρώτη ἐπὶ γῆς ἀφετηρία αὐτῆς ἐγένετο, καὶ τὸν θάνατον, διότι περικλείεις αὐτὸ νεκρὸν ὦ Γολγοθᾶ! ἂν αἱ Ἄνδεις τῆς Ἀτλαντίδος αἱ πετρώδεις καὶ αἱ Ἄλπειες τῆς Εὐρώπης αἱ χιονοβριθεῖς, ἂν τοῦ Κρυκτῶτος αἱ ὑψηλόκηρυτοι πέτραι ἐφ' ὧν ὠχμάσθη ποτε ἀρρηκτοὶς πῆδασι ὁ φιλάνθρωπος λεωργός, οἰονεὶ πρὸς προδιατύπωσιν τῆς ἐπὶ σοῦ ἦδη τελουμένης ὑπερφουοῦς καὶ φιλανθρώπου θυσίας, ἂν τοῦ Ἰμάου, τέλος, αἱ γιγάντειοι καὶ οὐρανομήκεις κορυφαί, ἐφ' ὧν αἰρομένη παραπλανᾶται, χυνοῦται καὶ ἀποκᾶμνει ἡ ἀσθενὴς ἡμῶν ὄρασις ἀπλαί μόνον ἐξάρσεις τοῦ εὐρθαύστου φλοιοῦ τῆς κχινοσπλάγγου ἡμῶν σφαίρας

*) Τὸ ἄρθρον τοῦτο γράφην κατὰ παράκλησιν ἡμῶν ὑπὸ τῆς ἐδγενοῦς συνεργατρίας τῆς «Ἐπιθεωρήσεως» πρόωρισται ὅπως δημοσιευθῇ διὰ τοῦ προτέρου τεύχους. ἀλλὰ καθυστερήσαν δημοσιεύεται σήμερον, ὅτε ἐπίσης ἐπίκαιρον τυγχάνει ὄν, ἅτε τῆς Ἐκκλησίας ἀγούσης τὸ Ἀντίπαρχα. Σ. Σ.

ὑπὸ τῆς πανθοῦς Ἐπιστήμης κηρύσσονται, ἡ σὴ ἔξοχος ἀκρὰ οὐδόλως προέκυψεν ἐκ συνήθους τινὸς τῆς φύσεως ὁρμῆς· ἀλλὰ διὰ σφοδρᾶς πυγμῆς πλήξας τὸν ἐψυγμένον τῆς γῆς φλοιὸν ὁ κατάρτος δαίμων ὁ ἐν ταῖς ἐγκάτοις τῆς πυριπλεγούσας ἀλλὰ σκοτίας ἀβύσσου ἐνοικῶν, μετ' ἀγρίου καγγασημοῦ, καθ' ἣν ὥραν ἀφίεις τὴν ζοφώδη αὐτοῦ κατοικίαν ἐξήρχειτο ὅπως ὑποδυθῆ τὴν ὑπουλον τῆς ἐχίδνης μορφήν, ἀνύψωσέ σε αἰφνιδίως καὶ παρασκευάσεν ἐν τοῖ τάφον τῷ ἀνθρώπῳ ὃν αὐτὸς οὗτος πρὸς θάνατον ὤθησε καὶ σκηνὴν μαρτυρίου τῷ Θεανθρώπῳ, μαρτυρίου ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἡθικοῦ τοῦ ἀνθρώπου θανάτου προκύψαντος. Ὡ Γολγοθᾶ! πῶς ἡ χεὶρ τοῦ Θεοῦ ἢ παντοῦργός δὲν σ' ἐταπεινώσε μὲν ἔγερθέντα, δι' ἐλαφρᾶς ὠθήσεως τοῦ ἀκροῦ δακτύλου τοῦ εἰς πρόσψυξιν μίαν τοὺς ἔχνηεις ὠκεανὸς ἀνακυκῶντος καὶ τὰ ὑπερῷα ὄρη καπνίζοντος; . . . ἀλλ' οὐχί! σέ ἀφῆκε καὶ σέ ἠυλόγησεν εὐδοκήσας ἵνα ἐπὶ σοῦ τελέσῃ τὴν ἀφραστον τοῦ ἐνσαρκωθέντος Λόγου Αὐτοῦ θυσίαν, ἵνα ἐπὶ σοῦ ἐγκαινίσῃ τὸν νέον βίον τῶν θνητῶν Αὐτοῦ τέκνων, ἃ πρὸς ἀθανασίαν κατηύθυνεν. Ὡ τῆς στοργικῆς καὶ ἀνεξερευνητοῦ Θείας Βουλῆς! ὦ τῆς προαιωνίου καὶ ἀτελευτήτου Θείας Ἀγάπης!

Βρίθει ἡσὴ πλήθους μαινομένων θεατῶν ἡ μυστηριώδης θυμέλη τοῦ Γολγοθᾶ καὶ λαμβάνει χώραν ἢ τραγικωτάτη σκηνὴ τοῦ ἱεροῦ καὶ ἀνιέρου δράματος· ὁ Ἰησοῦς ἐπικρεμάται τοῦ Σταυροῦ καὶ οἱ ἐγγὺς ἐσταυρωμένοι λησται ὁ μὲν μετὰ πόνου, ὁ δὲ μετ' εἰρωνίας αὐτὸν ἀτενίζουσιν· Ὑπερθεν ὡσεὶ παμμεγέθης αἰθερία σημαία ἐφαπλοῦται νεφέλη μελανόσφαιος, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἀγγέλων χρυσῆ καὶ ἠλιοτεύκτος γραφίς ἐγγράφει διὰ φαινῶν γραμμῶν: «Θνήσκει ὁ Θεὸς ἐν' ἀναβίωσιν ὁ ἀνθρώπος· σώζει τοὺς φονεῖς τὸ πένανθον θῦμα σφαττόμενον!» Ἀλλ' ἡ μαινομένη πείρα πρὸς τὸ οὐράνιον τοῦτο λάβαρον τυφλώττει παντελῶς· διότι τῆς πλάνης ἢ ζοφώδης ἀχλὺς τὸ ὄμμα αὐτῆς ἐπικαλύπτει, διότι τοῦ ὕλισμου ὁ ἀπηνῆς σιδήρεος ζυγὸς οὐδόλως ἐπιτρέπει αὐτῇ ἵνα πρὸς τὰ ὕψη ἀτενίσῃ! . . . Ὡ τῆς θλιβεραῶν τῶν βροτῶν καταστάσεως!

Ὁ ὄχλος πυκνοῦται, ὁ βόμβος αὐξάνει, ὁ Χριστὸς δι' ἀνηλεῶν ἤλων προσπαλαύεται. . . εἰς τοῦ ἱεροῦ αἵματος θρόμβος, λαμπροπόρφυρος ὡς μελιτώδους οἴνου σταγῶν ἐκ τῆς ἀπέλου τῆς ζωῆς ἐκρέυσασα, σταλάζει ἐπὶ τοῦ ἀχμῶντος ἐδάφους· θύσανος ὠκίμου ταπεινὸς μεμπαρμμένος ἤδη ὑπὸ τοὺς ἀνηλεεῖς τῶν θορυβούτων φρονέων πίδαξ, ἀκραιώως δὲ ἀναβιῶν καὶ αὐτὸς, ἐν ἡ στιγμῇ τὰ ὠχρὰ αὐτοῦ ἀνυλλία ἐλαφρῶς πορφυροῦνται, ἀνυψοῖ τὰ φύλλα καὶ ἐκχέει τὸ ἡδὺ αὐτοῦ μύρον οἶνοι ἐλέους καὶ εὐγνωμοσύνης ἀγνὸν λίθον πρὸς τὸν Χριστὸν, ὅστις σιγᾷ, πᾶσχει, θνήσκει, ὕψοι πρὸς τὸν οὐρανὸν τὸ δακρὺν ὄμμα, καί. . . εὐλογεῖ!

Ὡ! πρὸ τῶν εἰκοσιν αὐτῶν, ἐπιθυμῶ, αἰῶνων, μία λευκὴ περιστέρα ἐγὼ νὰ ἦμην μόνον. . . ταχεῖα νὰ πετῶ καθὼς τὸ πνεῦμα τῶν ἀέρων· κ' εἰς τὸν Σταυρὸν ὄτ' ἔθνησκες, Χριστέ μου, ὑποφέρων, εἰς μίαν πτῆσιν μου γοργὴν νὰ εὐρεθῶ ἐγγὺς Σου, νὰ ἄρω τὰς ἀκάνθας Σου ἀπὸ τῆς κεφαλῆς Σου, κ' ἐκ τοῦ λειμῶνος Ζαβουλὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ἀπὸ πετάλων τῆς ροδῆς, ἀπὸ πετάλων κρίνου, ἀντὶ τοῦ ὄξους, τῆς χολῆς, ἐπὶ τοῦ στόματός Σου νὰ φέρω μὲ τὸ ράμφος μου μίαν σταγόνα δρόσου! Ἰσως μικρὸν ἢ ἀληθῶν ἔπαυεν ἢ ὀριμεῖα κ' ἴσως τὸ χεῖλος Σου, Χριστέ, τὸ τρέμον ἐμειδία. . .

—Ἄφες αὐτοῖς! ἀφες αὐτοῖς, οὐκ οἶδασι τί πράττουσι καὶ τὸν Σωτῆρά των Χριστὸν μετὰ ληστῶν σπαράττουσι!

Ἄφες αὐτοῖς! . . . παρέλυσεν ἡ γλῶσσα ἢ στομύλη ἥτις καθίστα οὐρανὸν τὴν γῆν ὅταν ὠμίλει.

Τετέλεσται! . . . ἐσδέσθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ Του πλέον ὅσθεν κατνυγάζετο φῶς ἄγνωστον καὶ νέον! . . . ναί, ἦν τὸ βλέμμα των ἀκτίς . . . ἀκτίς ἀθανασίας καὶ ὡς σπινθῆρας ἔσπειρεν ἐλπίδας ἀσπασίας.

Τετέλεσται! σαλεύεται ἡ γῆ ἐκ θεμελίου καὶ δέννυται ὁ ἥλιος πρὸ θνήσκοντος Ἡλίου· κ' ἐν ᾧ σεισμὸς πρωτοφανῆς τὸ πᾶν δονεῖ κ' ἐκπλάσσει τὸ κύμα ἐν τῇ κοίτῃ του ταράσεται καὶ θρῖσσει.

Πιτυοκάμπτης ἄνεμος βοᾷ φωνῆ ἄγρια : «κτείνει τὸ πλάσμα τὸν Θεόν! ὦ μοῖρα ἀπαιδία!» καὶ τῶν ἀέρων τὴν βοὴν ὠχρὸς καὶ τρέμων ὅλος τοῦ οὐρανοῦ ὁ σιγνὸς ἐπαναλέγει θόλος! . . .

Νεκροὶ! πρὸς τί ἐξήλυθε ὠχροί, σαβανωμένοι; ποῖον λοιπὸν μυστήριον ἐξ Ἄδου σᾶς διώκει; —Φῶς ἱλαρὸν, φῶς ἄγνωστον εἰς Ἄδην καταβαίνει ὅπου τὸ πένθος ἕως νῦν κ' ἢ συμφορὰ κατόκει! . . .

—Πῶς εἰς τὸν τάφον εἰσχωρεῖ ἀκτίς ἀθανασίας; Ζωὴ καὶ θάνατος ἐκεῖ πῶς συναντῶνται ἤδη, καὶ πῶς ἡ ἄκρα Ἀρετὴ μετὰ τῆς ἁμαρτίας; . . . —Τρέμει τὸ χεῖλος ἂν εἰπῆ, ὁ ὀφθαλμὸς ἂν ἴδῃ! . . .

Καὶ μετὰ τὸν γενικὸν τοῦτον τοῦ παντός κλονισμὸν, μετὰ τὴν μυστηριώδη καὶ κρταροβροντον ταύτην ἔκφανσιν δι' ἧς ἀφρονος φύσις ἐλέγχει τοὺς μέρους θεοκτόνους, ἕκαστος τούτων ὠχρὸς καὶ τρέμων, σιγῶν καὶ κεκυρῶς ἀπέρχεται, κρυφίως ἤδη μεταμελούμενος ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ ἀπιστίᾳ, ἀλλ' οὐχ' ἤπτον, τηρῶν τὴν διαβολικὴν ἀμφιβολίαν ἐντὸς τοῦ ἐν τῷ στήθει αὐτοῦ βόθρου, ὅστις καρδίᾳ καλεῖται μόνον συνθηματικῶς. Ναί! ἀπέρχεται ὁ ὄχλος ἵνα ἴδῃ ἐτέραν τραγικὴν σκηνὴν, φρικώδη ὅλως ταύτην καὶ μηδόλως τοῦ ἱεροῦ μετέχουσιν· ἰδοὺ ἐκεῖ πόρρω ἐν τῷ δάσει, ἐπὶ τῶν κορυφῶν δύο παλαιφύτων κυπαρίσσω, ἱδρυται ἀγγόνη ἐφ' ἧς αἰωρεῖται ὁ ἀργυρολάτρις προδότης, τὸ τέκνον τῆς ἁμαρτίας, τῆς εἰκουμένης τὸ φόβητρον! . . . Καὶ ὁ πρῶτος ἀτενίσας αὐτὸν ἰλιγγεῖ ὁ τάλας καὶ διὰ τῶν χειρῶν καλύπτει τὸ ὠχρὸν αὐτοῦ πρόσωπον! . . .

B'.

Ἡ μία τῶν Σαββάτων ὑποφώσκει νῦν
προσμειδιᾷ ὑψόθεν ὁ Θεὸς γλυκὺ,
καὶ ἐπὶ τοῦ αἰθέρος τὸ μεϊδίαιμα,
χεόμενον ἐν εἶδει θείου λυκαυγυῶς,
σκορπίζει Παραδείσου ἀπαυγάσματα
κ' ἐπιχρυσῶσι τοὺς ὄγκους τῶν λευκῶν νεφῶν
κ' ἐνῶ λεπτῶς ἐκεῖνα ροδοβάφονται,
νομίζεις ὅτι θείου αἵματος σταγῶν
ἐκ τῆς πλευρᾶς χυθεῖσα τοῦ Μονογενοῦς
κ' εἰς οὐρανοὺς ἀρθεῖσα, ταῦτα πορφυροῖ.
ὦ σύ, αὐγὴ γλυκεῖα, χάσμα τῆς ψυχῆς,
χρυσῆ εἰκῶν τοῦ θείου μεϊδιᾶματος,
χρυσῆ εἰκῶν μελλούσης ἀναστάσεως!
Χαῖρε, στιγμὴ ἁγία καὶ εὐλογητὴ
ὅτι ἐν σοὶ ἡ Χάρις ἐπανέτειλεν.

— Ποῦ ὁ Χριστὸς, ὃν εὐσεβεῖς χεῖρες ἐν τῷ μαρ-
μαρίνῳ ταφείῳ κατέθηκαν; ποῦ ὁ Βασιλεὺς τῆς δό-
ξης ὁ ἀκάνθη στεφθεῖς, ποῦ ὁ Ἀρχιερεὺς ὁ τὸ Σταυ-
ρὸν Αὐτοῦ ἄρας ἐπ' ὤμων; μὴ ἔκλεψαν οἱ ἄπιστοι
τὸ σῶμα Αὐτοῦ! . . . ὦ, φρίττω ἐπὶ τῇ ιδέῃ ὅτι
εὔρηται ἤδη εἰς χεῖρας ἀνόμων! . . . Ταῦτα λαλοῦ-
σιν ἑλληλαῖς ὠχραῖ, ἔντρομοι, λυσίκομοι αἱ παρὰ τὸν
κενὸν τάφον ἰστάμενοι Μυροφόροι γυναῖκες καὶ τὸ
εὐσεβὲς αὐτῶν ὄμμα ἀποδειλιᾷ ἵνα βυθισθῇ ἐκ νέου
ἐν τῷ τάφῳ μὴ ἐντελῶς βεβαιωθῇ περὶ τῆς κενότη-
τος αὐτοῦ! . . .

Ἄλλ' ἰδοὺ αἴρνης σείεται ἡ γῆ καὶ ἡ ἐγγὺς προ-
κλίνουσα ἰτέα ραντίζει τὴν λαμπερὰν αὐτῆς δρῶσον·
φῶς θεῖον καταλάμπει τὰ βᾶθη τοῦ μνημείου καὶ
χρυσόπτερος ἄγγελος, τὸ χεῖλος αὐτοῦ ἐλαφρῶ ποδι
θίγων ψάλλει αὐταῖς;

Τὸν Ζῶντα τί ζητεῖτε μετὰ τῶν νεκρῶν;
τὰ σπάργανα ὁρᾶτε τὰ ἐντάφια·
δράμετε καὶ τῷ κόσμῳ προκηρύξατε:
«Θεὸς Υἱὸς ἠγέρθη τοῦ Θεοῦ Πατρὸς
τὸν θάνατον νεκρόσας τῶν ψυχῶν ἡμῶν!»

ὦ θεία στιγμὴ! ὦ ὑπερφύης ὀπτασία! ὦ οὐρα-
νία ἀγαλλίασις! . . . ἄλλ' ἔτι θαμβούμεναι, ἀποροῦσαι,
καταννυσόμεναι καὶ πρηνεῖς πρὸ τοῦ ὄραματος, διε-
ρωτῶσιν ἑλληλαῖς διὰ τοῦ βλέμματός μὴ εἶνε ὄναρ
ἀπατηλόν, τοῦ εὐσεβοῦς των πόθου κήμα;

Ἄλλ' οὐχί! τοῦ ἀγγέλου ἡ λαμπυρίζουσα πτέρυξ,
ἐλαφρῶς πάλλουσα, προχέει ζεῖδωρον αὔραν θωπεύου-
σαν τὰ ἀγνά αὐτῶν μέτωπα καὶ ζωογονοῦσαν τὰ τα-
πεινά τοῦ λειμῶνος ἀνθύλλια . . . καὶ αἱ γλυκεῖαι
ψάλλτριαι τῆς αὐγῆς καὶ τοῦ ἔαρος, αἱ ἀηδόνες, ἀφεί-
σαι τὰ παχέα τῶν δασῶν των φυλλώματα, περιίπταν-
ται ἐν σμῆνι περὶ τὸν ζωήρρον τῶν ἄρωμα
λιθάνου ἀποπνέοντα, καὶ ἐπαναλαμβάνουσιν, ὡς μυ-
ρίαι καλλιφῶνοι ἠγῶ, ἐν τῇ μελιχρᾷ αὐτῶν ἐωθινῇ
ῶδῃ, τὰς λέξεις τοῦ ἀγγέλου.

Οὐχί, δὲν εἶναι ὄναρ ἀπατηλόν, εὐσεβεῖς Μυροφό-
ροι! εἶναι ὑπάτη ἀλήθεια. . . ἄλλως ἢ φύσις οὐδε-
μίαν θά ἐνέφκινε χαρὰν, οὐδέ θά ἀπήχει τὸ θεῖον ἄγ-
γελμα διὰ τοῦ ἀψευδοῦς τῶν πτηνῶν στόματος.

Καὶ ἰδοὺ, τὸ ὄμμα ὑψοῦσαι, θεωροῦσι μορφήν ἐτέ-
ραν, μορφήν ἁγίαν, οἶονεῖ ἐκ φωτός καὶ ἀέρος πλα-
σθεῖσαν, ἣν περιβάλλει ἱερὸς σέλαος στέφανος· ἐν ᾧ
τὰ χιονώδη αὐτῆς κράσπεδα σείει ἡ αὔρα ἐλαφρῶς,
εἰκάζει λευκῇ αἰθερίᾳ νεφέλῃ ἐκ θαύματος λαβούσῃ
ἀνθρώπου σχῆμα, ὅπερ πρὸς αὐτὰς ἀψόφως χωρεῖ. . .
ἡ χεὶρ ἡ τεταμένη καὶ εὐλογοῦσα φέρει τύπον ἡλου! . .
ὦ, εἶναι ὁ Χριστὸς, ὁ ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς! Πίπτουσιν
ἐκ νέου πρηνεῖς πρὸ Αὐτοῦ αἱ Μυροφόροι ὧν θεοῦται
ἡ ψυχὴ δεχομένη τῆς λαλιᾶς Του τὸν ἄφραστον ἦχον,
ὁ ἥλιος φαειρὸς ἐπὶ τοῦ αἰθέρος ἐνυψούμενος, παρί-
στησι μυστικῶς τῆς πεπτωκυῖας ἀνθρωπότητος τὴν
ἀνέγερσιν καὶ δι' ἀπείρων βραίνει ἀδαμάντων φωτός
τὴν θεῖαν σκηνὴν τῆς στιγμῆς ἐκείνης, τὰ δένδρα
κλίνοντα ὑπὸ τὰ πνεύματα εὐλαβῶς προσκυνοῦσι καὶ
αἱ ἀηδόνες διαλαλοῦσιν ἔτι ἀρμονικῶς τὴν χαρμόσυ-
νον τοῦ ἀγγέλου ῶδῆν!

«Χαῖρε ἡ γῆ! ἀνέτειλεν ὁ ἥλιός σου πάλιν·
χαῖρε ἡ γῆ τῆς συμφορᾶς τὸ κράτος κατελύθη·
ὦ ἀνθρωπότης! ἡ Ἐδὲμ σ' ἀνοίγει τὴν ἀγκάλαν,
ὦ ἀνθρωπότης! θάρρησον καὶ πιστεύσον καὶ ζῆθι!»

Καὶ τώρα ὅτε εἰκοσι διέδρευσαν αἰῶνες
θνητὲ ἀθάνατε! αὐγὴ ὀπτόταν ἀνατέλλῃ,
καὶ ψάλλουν αἱ καλλιφῶνοι τοῦ δάσους ἀηδόνες,
τῷ Ἀναστάντι ἐν αὐγῇ λατρείας ψάλλουν μέλη.

Θνητὲ ἀθάνατε! καὶ σὺ εἰς πάντα τὸν αἰῶνα,
ὀπτόταν λάμπῃ ἡ αὐγὴ καὶ μειδιᾷ ἡ φύσις,
ὁμοῦ μὲ τὴν καλλιφῶνον τοῦ δάσους ἀηδόνα,
τὸν Ἀναστάντα ἐν αὐγῇ ἀνάμελξον ἐπίσης!

Καὶ ἀτενίζων σήμερον τοὺς γαλανοὺς αἰθέρας
ὀπτόθεν σοὶ προσμειδιᾷ χρυσῆ Ἀθανασία,
διὰ φωνῆς ἀνάμελξον ἀκόμη γλυκυτέρας·
Ἀθανασίας εἶν' αὐγὴ τοῦ Πάσχα ἡ πρωτῆ.

ΚΟΡΝΗΛΙΑ Α. ΠΡΕΒΕΣΙΩΤΟΥ.

ΗΛΟΥΣΙΟΣ ΠΑΜΟΣ.*

III.

— Ἦκουσα κρότον τὴν νύκτα αὐτὴν εἰς τὸ δω-
μάτιόν σου καὶ ἦλθον νὰ ἰδῶ τί ἔχεις.

— Δὲν ἐκοιμήθην ἠσυχῶς.

— Μοὶ ἐφάνη ὅτι ἤνοιγες τὴν θύραν τοῦ δωμα-
τίου σου.

— Εἶχα κλείσει τὸ παράθυρον.

— Διατί δὲν ἐκοιμήθης καλῶς;

— Ἦξεύρει κανεὶς ποτὲ διατί δὲν δύναται νὰ κοι-
μηθῇ καλῶς;

— Μήπως σὲ ταράσσει ἡ ἀπόφασις τοῦ πα-
τρός σου;

— Ὅχι δὲ, δὲν μὲ ταράττει.

— Ἐμὲ ὅμως μὲ ταράσσει, καὶ πολὺ μάλιστα.

* Ἰδε ἀριθ. 22 σελ. 429—431.

Καὶ ἐγὼ δὲν ἐκοιμήθην τὴν νύκτα ταύτην, οὐχὶ σκεπτομένη ἡμᾶς, ἀλλὰ σέ. Ἐὰν ἡ Διελέτ σε τρομάξῃ, ἐὰν νομίζῃς ὅτι δὲν θὰ δυνηθῇς νὰ ζήσῃς ἐδῶ . . . μέχρις οὗ ὑπανδρευθῆς, πρέπει νὰ μᾶς τὸ εἰπῆς ἐλευθέρως· ἀκόμη δὲν ἀπεφασίσαμεν τίποτε καὶ ἐπομένως θὰ καταπεισῶ τὸν πατέρα σου νὰ μὴ δεχθῇ.

— Ἀκριβῶς αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ γείνη. Μὴ κάμετε αὐτῷ μητέρα, σὰς παρακαλῶ διότι θὰ ἦτο τρέλλα.

— Οἱ γονεῖς ὀφείλου νὰ θυσιάζονται διὰ τὰ τέκνα των καὶ ὄχι τὰ τέκνα διὰ τοὺς γονεῖς.

— Δὲν εἶναι ποσῶς θυσία δι' ἐμέ νὰ δεχθῶ νὰ μένω εἰς τὴν Διελέτ.

— Ἀλήθεια;

— Ἀληθέστατα.

— Ὅμιλεις κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον σκεπτομένη περὶ τοῦ γάμου σου;

— Γάμου μου! Ὅχι ποσῶς, δὲν σκέπτομαι διόλου περὶ τοῦ γάμου μου! Ὅχι ποσῶς, δὲν σκέπτομαι περὶ τοῦ γάμου μου ἀλλὰ σὰς καὶ ἐμέ. Εἶναι ποτὲ κανεὶς βέβαιος ὅτι εἰς γάμος εἶναι δυνατόν νὰ γείνη, ἐνόσω δὲν εἶναι τετελεσμένον γεγονός!

— Τί λόγια εἶναι αὐτὰ τὰ ὅποια λέγεις;

— Ὅμιλῶ ὡς πρόσωπον ἔχον σωστὰ τὰ συλλογικά του καὶ ὄχι ὡς τρελλοκόριτσο.

— Χθὲς ἐφαίνεσο πλήρης πεποιθήσεως δι' ὅσα μᾶς ἔλεγες.

— Ἄ ἐκεῖνο ἦτο χθὲς!

— Καὶ τί ἔτρεξεν ἀπὸ χθὲς ἴσια μὲ σήμερα;

— Ἡξεύρατε καλῶς ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συβῆ τίποτε.

— Φαίνεται ὅτι ἐταράχθης καὶ αὐτὸ σ' ἐμπόδισε νὰ κοιμηθῆς. Ἡ νύξ πολλάκις εἶναι κακὸς σύμβουλος, δὲν πρέπει νὰ συγκινηθῆται κανεὶς ἀπὸ τὰς φαντασιοπληξίας τὰς ὁποίας φέρει ἡ ἀϋπνία, διότι εἶναι πολλάκις πολὺ ὑπερβολικαὶ ὡς τὰ φάσματα τῆς σκιᾶς πολλάκις. Εὖρες λοιπὸν ὅτι ὑπάρχουν δυσκολίαι διὰ τὸν γάμον σου;

— Μάλιστα.

— Σπουδαίαι;

— Σπουδαιόταται.

— Δὲν θέλω νὰ ἐρωτήσω . . .

— Σὰς παρακαλῶ, ἀφήσωμεν αὐτὸ τὸ ἀντικείμενον.

— Καὶ εἰς ποῖον θὰ ἐμπιστευθῆς τοὺς πόνοὺς σου ἐὰν μὴ εἰς τὴν μητέρα σου; Δὲν σκέπτεσαι ποία λύπη εἶναι δι' ἐμέ νὰ ὑφίσταται μυστικὸν μεταξὺ ἡμῶν, τὸ πρῶτιστον μάλιστα τοῦ βίου μας; Θέλεις νὰ ὑπανδρευθῆς, μέχρι σημείου τινος δὲ ἀνέλθων ὑποχρέωσιν, καὶ δὲν ἠξεύρω ποῖον ἐξέλεξες καὶ ἂν εἶνε ἀξίος σου. Καθ' ὅλην τὴν νύκτα κατέκρινον ἐμαυτὴν σκεπτομένη ἐὰν φρονίμως ἐπραξά νὰ σοὶ ἀφήσω τὴν σκεπτομένην ἐὰν φρονίμως ἐπραξά νὰ σοὶ ἀφήσω τὴν σκεπτομένην. Καί, ὑπῆρξα τρυφερά, εἶχον ἀδυναμίαν πρὸς σέ, ἀλλὰ φρόνιμος καὶ σώφρων, . . . ἀμφιβάλλω. . .

— Ὑπῆρξατε ἡ καλλιτέρα, ἡ ἀρίστη τῶν μητέρων.

Καὶ ἀναλυθεῖσα εἰς δάκρυα ἡ Σωσάννη ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρὸς αὐτῆς σφιγγούσα αὐτὴν μετὰ νευρικοῦ σπασμοῦ.

— Θὰ σὰς ἐξομολογηθῶ τὰ πάντα . . . ἐψιθύρισε διακοπτομένη, ἀλλ' ἀργότερα, ἀφήσατέ με νὰ ἐκλέξω τὴν κατάλληλον ὥραν . . . ὄχι τώρα . . . σὰς παρακαλῶ, μητέρα, ὦ! σὰς παρακαλῶ, μὴ μὲ ἐπιπλήξετε . . . φιλήσατέ με . . . ἀγαπᾶτε με . . .

Καὶ ὑπὸ τὰς θωπείας τῆς μητρὸς, ἐπανέλαβε τὴν γαλήνην, τὰ δάκρυα αὐτῆς καθησύχασαν καὶ καταπνίγουσα τοὺς λυγμούς, οἱ ὅποιοι ἐτάρασσον σπασμωδικῶς τὰ χεῖλη αὐτῆς προσεπάθησε νὰ μειδιάσῃ.

— Βλέπετε; εἶπεν, εἶμαι ἀνόητη, εἶχατε δίκαιον, ἡ νύξ εἶναι κακὸς σύμβουλος καὶ τὰ πάντα τὰ μεγαλοποιεῖ, ἐκοιμήθην κακῶς καὶ εἶμαι νευρική.

— Δὲν εἶναι ὅμως σήμερον ἡ πρώτη φορὰ καθ' ἣν κοιμᾶσαι ἀνησυχῶς, ἐγὼ τὸ παρετήρησα πολλάκις, καθὼς ἐπίσης παρετήρησα ὅτι πολλὰ πράγματα καὶ συνήθειαι σου ἤλλαξαν, ἐγεινες ὠρὰ, φαίνεσαι ὡς ἀδιέθετος, ἔχεις κἄτι τι τὸ ὅποιον προσπαθεῖς νὰ μὲ ἀποκρύψῃς.

— Ἦμην ὀλίγον ἀνήσυχος ἐμπερίστατος καὶ τίποτε περισσώτερον.

— Τώρα ἐνωῶ τὰς μεταβολὰς αὐτὰς τὰς ὁποίας δὲν ἠγνόουν καὶ αἱ ὁποιαὶ μ' ἔκαμον νὰ ζητῶ τὴν ἀφορμὴν χωρὶς νὰ δύναμαι νὰ εὕρω τίποτε λογικόν. Διότι ἐπὶ τέλους κατόπιν τοῦ βίου τὸν ὅποιον διερχόμεθα ἐδῶ, εἰς αὐτὸν τὸν καλὸν τὸν ἀέρα, πρέπει νὰ ἔχῃς καλῶς τὴν ὑγείαν.

— Καὶ θὰ γείνω ὑγειεστάτη, θὰ ἰδῆτε.

Ἠγέρθη ἐκεῖνη ἀλλ' ἡ μήτηρ αὐτῆς δὲν ἠθέλησε νὰ τὴν ἀφήσῃ μόνην.

— Νὰ σέ τακτοποιήσω τὰ μαλλιά σου, εἶπεν, καθὼς ὅταν ἦσο μικρὰ ἀκόμη. Παρατήρησε, ἰδὲ ἐκεῖ μαλλιά ἄνω κάτω. Εἶναι λογικόν, σέ παρακαλῶ, νὰ ἀφήσῃς τὰ μαλλιά σου εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν;

Μετὰ τὸ πρόγευμα θὰ μετέβαινον εἰς ἐπίσκεψιν τῆς οἰκίας τὴν ὁποίαν θὰ ἐνοκίαζον ἐν Φλαμμαμβίλ ὅπως ἴδωσιν ὁποία ἐπιπλα πρέπει νὰ φροντίσωσιν. Ἡ κόμη ἀπέειχεν ἡμίσειαν ὥραν ἐκ Διφλέτ, ἡ Σωσάννη ὅμως κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν παρεκάλει τὴν μητέρα αὐτῆς νὰ μείνῃ ἐν τῷ ξενοδοχείῳ. Ἠσθάνετο ἑαυτὴν λίαν κεκοπιακυῖαν, ἐκτάκτως καταβεβλημένην, μᾶλλον κατὰ τὸ πνεῦμα ἢ τὸ σῶμα, ἐπεθύμει δὲ νὰ εἶνε μόνη ὅπως σκεφθῇ ἐν ἡσυχίᾳ καὶ λάβῃ ἀπόφασιν τινα.

Ἐκάθησεν ἐπὶ τῆς προκουμαίας καὶ ἐκεῖ εὗρεθῆ ἐν ἀπολύτῳ μοναξίᾳ, ἀνευ ἀλλῆς διασκεδάσεως πλὴν μόνοῦ τοῦ μονοτόνου φλοίσβου τῶν κυμάτων τὰ ὅποια ἐθραύοντο κατὰ τῶν ἐκ γρανῆτου βράχων. Πρὸ αὐτῆς τὰ βλέμματά της ἐδιθυίζοντο ἐν τῷ ἀπειρῷ ὀρίζοντι τῆς θαλάσσης. Ἐκεῖ καθημένη δὲν ἦτο πλέον ἡναγκασμένη νὰ συγκρατῇ ἑαυτὴν, μολονότι δὲ

λίαν ἀπηλπισμένη, μεγάλην ἠσθάνετο ἐλάφρυνσιν ἤδη ἠδύνατο ἐλευθέρως ν' ἀτενίσῃ εἰς τὴν καρδίαν αὐτῆς καὶ νὰ βολιδοδοσκοπήσῃ αὐτήν, νὰ κρίνῃ ἠσύχως τὴν κατάστασιν, ἣν ἐδημιούργησεν ἑαυτῇ καὶ νὰ εὕρῃ τὸ μέσον ὅπως λυτρωθῇ αὐτῆς, ἐὰν μέσον ὑπῆρχεν.

Ἐπεθύμησε τὸν πλοῦτον, τὸν ἀβρόν καὶ πολυδάπανον βίον, τὴν πολυτέλειαν, τὴν λαμπρότητα καὶ ὅμως κατήντησεν εἰς πτωχείαν, εἰς τὴν ταπεινωτικὴν μετριότητα, εἰς τὴν καχεκτικὴν καὶ πνιγηρὰν ὑπαρξίν ἀπλῆς πολιτίδος. Νὰ ἔχῃ μόνον τέσσαρας χιλιάδας φράγκων εἰσόδημα, κατοικίαν ἐν Μπατινιόλ, σύζυγον ὑπέλληλον, τέκνον! Ταῦτα λοιπὸν θὰ ἦσαν τὰ ἀποτελέσματα τοῦ πλουτοῦ συζύγου, ὃν ὠνειροπώλησεν;

Οὕτω λοιπὸν ὄψεσθαι κατέστρεψε τὸν βίον αὐτῆς ὥσει, ἐν τῇ δυστυχίᾳ αὐτῆς, εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ θυσιάσῃ τὴν νεότητά καὶ τὴν ὠραιότητα αὐτῆς εἰς τὸν βωμὸν τοῦ ἔρωτος. Τεταραγμένη δὲ καὶ ἐκτὸς ἑαυτῆς, μὴ βλέπουσα ἄλλ' ἢ μόνον τὸ ἐπιθυμῶν, ἐχάρη ἐπὶ τῇ ἐγκυμοσύνῃ αὐτῆς, φρονούσα ὅτι ἦτο τὸ μόνον καὶ ἀλάνθαστον μέσον, ὅπερ θὰ ἐξησφάλιζε τὸν γάμον αὐτῆς καὶ θὰ κατενίκα τὰς ἀντιστάσεις τοῦ κ. Ροσά, οἰαιδήποτε κἂν ἦσαν.

Ἦδη ἐπὶ πόσον καιρὸν θὰ ἠδύνατο εἰσέτι νὰ κρύψῃ τὴν ἐγκυμοσύνην αὐτῆς; Ἡ μήτηρ αὐτῆς ἡ ὁποία ἀνησύχει καὶ καθησύχαζε μόνον διότι ἠνάγκαζεν ἑαυτὴν νὰ καθητυγχάζῃ δὲν θὰ ἤργει βεβαίως νὰ ἐρευνήσῃ πέραν τῶν δικαιολογήσεων, ἃς ὅπως καταπίσει ἑαυτὴν ἐφεύρισκε. Κατ' ἐκείνην δὲ τὴν ἡμέραν, ἡ ὁποία ἦτο πιθανὸν νὰ εἶναι ἡ ἐπιούσα ὤφειλε νὰ λάβῃ ἀπόφασίν τινα. Ἄνευ λοιπὸν ἔνδοιασμοῦ, ἀλλ' ἐν τόλμῃ, ἄνευ ὑποκριτικῆς συμπεριφορᾶς πρὸς ἑαυτὴν, ἄνευ ἀνάνδρου οἴκτου πρὸς οὐδένα ὤφειλε ν' ἀποφασίσῃ ὅ,τιδήποτε.

Ἦτο ἄδύνατον τοῦ λοιποῦ νὰ γείνη σύζυγος τοῦ Καμίλλου, οὐδέποτε θὰ ἀπεφάσιζε νὰ υποβληθῇ εἰς τοιαύτην θυσίαν, διότι θὰ ἦτο τοῦτο ἡ ἐκμηδένισις πάντων τῶν ὀνείρων αὐτῆς, ἡ ἀπάρνησις πασῶν τῶν πεποιθήσεων αὐτῆς, αὐτὸ τοῦτο ἡ αὐτοκτονία τοῦ ἔρωτος αὐτῆς. Ἐὰν ὑπανδρεύετο τὸν Κάμιλλον πλούσιον καὶ οὕτω συμμετεῖχε τοῦ λαμπροῦ βίου, δι' ὃν εἶχεν ἀνατραφῆ, ἐγίνωσκε καλῶς καὶ ἠσθάνετο ὅτι θὰ τὸν ἠγάπα πάντοτε. Ἐὰν ὅμως ὑπανδρεύετο μικρόν ὑπέλληλον καὶ συνεμερίζετο τὸν μέτριον βίον αὐτοῦ, ὅστις θὰ ἦτο ἡ συνέχεια τῶν ἀθλιότητων, εἰς ἃς ἐκωλύθη ἡ νεότης αὐτῆς, ἠσθάνετο ὅτι ταχέως θὰ ἐπληροῦτο πρὸς αὐτὸν ἀηδίας.

Ἦτο ἀποφασισμένη νὰ ἀποβῆ πᾶν αἶσθημα ἀξιοπρεπείας, νὰ ὁμολογήσῃ τὸ σφάλμα τῆς, νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς περιπτώσεως ταύτης διὰ νὰ καταστῇ ἐλευθέρα καὶ ν' ἀποδεχθῇ ἐκ τοῦ προστυχόντος τὴν πολυτέλειαν καὶ χλιδὴν, ἣν ὠνειρεύετο ἐκ συζύγου. Μήπως δὲν ἦτο ἀρκούντως ὠραία, ὀξύνους καὶ θελκτικῆ, ὥστε νὰ μὴ ναυαγήσῃ οἰκτρῶς ἐκ τοῦ μέρους τούτου, ἀλλὰ νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν περὶ πλοῦτου

φιλοδοξίαν αὐτῆς; Ἄλλ' ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς πῶς θὰ ἐδέχοντο τὸ αἶσχος τοῦτο; Καὶ αὐτὴ δὲ αὐτὴ πῶς θὰ τὸ ἐδέχετο;

Κάλλιον ὁ θάνατος! Ἡ λέξις τὴν ὁποίαν εἶχεν εἰπεῖ εἰς τὸν Κάμιλλον χωρὶς νὰ ἐρμηνεύσῃ ἀπόφασιν ὀριστικὴν, ἐπανήρχετο εἰς τὸν νοῦν αὐτῆς καὶ ἐπεβάλλετο μάλιστα.

Μήπως ὑπῆρχε δι' αὐτὴν ἄλλη ταύτης διέξοδος; Τὸ πνεῦμα αὐτῆς δὲν διέβλεπεν καὶ ἡ καρδία τῆς δὲν ἀπεδέχετο ἄλλην.

Θὰ ἦτο τοῦτο πτῆσις πρὸς κρείσσονα κόσμον, πρὸς διαυγεῖς ἐκτάσεις ἔνθα ἀνέμενεν αὐτὴν αἰωνία ἀνάπαυσις. Δὲν θὰ ἦτο οὔτε ἡ πρώτη, οὔτε ἡ μόνη ἀπελθούσα οὕτως οἰκειοθελῶς εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς, νέα, ὠραία καὶ ἠγαπημένη. Πλέον ἢ ἀπαξ εἶχεν ἀκούσει γινόμενον λόγον περὶ αὐτοκτονίας ἀκατανόητου διὰ τὸν ἀπλοῦν κόσμον, περὶ ὠραίων νεανίδων ἀπηλπισμένων, ὧν προσεπάθουν νὰ ἐξηγήσῃσι τὸ τραγικὸν τέλος διὰ τῆς πλήρους ταύτης λέξεως, τῆς πολλὰ λεγούσης τῆς λέξεως: ἔρωτος. Θὲν θὰ εἶχε μικρότερον θάρρος τῶν θυμάτων ἐκείνων τοῦ βίου τὰ ὅποια ἦττον αὐτῆς ἀπηλπισμένα ὡς πρὸς τὸ παρόν, ἔχοντα δὲ πρὸ αὐτῶν μέλλον κρείσσον τοῦ ἑαυτῆς, εἶχον ἐν τούτοις τὸ θάρρος νὰ ἀποθάνωσι διὰ ν' ἀποφύγῃσι τὸ βδελυγμὰ ὑπάρξεως ἀναξιοπρεποῦς. Τὸ θάρρος τοῦτο καὶ αὐτὴ θὰ τὸ εἶχε καὶ κατὰ τὴν ψυχολογικὴν στιγμὴν θὰ ἠδύνατο νὰ διατηρήσῃ ὑπερήφανον ἀφοσίαν.

(Ἄκολουθεῖ)

(Μετάφρασις Α. ΓΡΑΜΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ).

ΕΤΑΙΡΕΙΑΙ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ

Ἐταιρεία τῶν Μεσαιωνικῶν Ἐρευνῶν.

Ἐν τῷ προτέρῳ φύλλῳ παρέσχομεν περίληξιν τῆς εἰσιτηρίου προσδωρήσεως εἰς τὸ ἱστορικὸν τμήμα τῆς Ἐταιρείας τῶν Μεσαιωνικῶν Ἐρευνῶν ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Μ. Μαρούλη κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτοῦ τῆς 21 μαρτίου, ἐνταῦθα ἐκτιθέμεθα περίληξιν, ὧν εἶπεν ἐν τῷ εἰσιτηρίῳ αὐτοῦ ὁ κ. Α. Τουργούτης, ὅστις θέμα τοῦ λόγου αὐτοῦ ἔλαβε τοὺς Ἀκρίτας καὶ τὰ ποιήματα τοῦ ἀκριτικοῦ κύκλου. Ἀναπτύξας δὲ τὸ ἱστορικὸν, οὕτως εἶπεν τῶν ἰσμάτων τοῦ ἀκριτικοῦ λεγομένου κύκλου, ὧν ἰκαναὶ ἐκδόσεις ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ φιλολογικοῦ Συλλόγου, τοῦ κ. Πολίτου, ὀμιλεῖ περὶ τριῶν ἐκδόσεων ἰσμάτων τοῦ εἶδους τούτου, ὧν τὴν μὲν ἤκουσεν ὁ ἀγορητὴς πρὸς εἰκοσαστίας ἐν Καππαδοκίᾳ, ἀλλὰ δὲν σώζεται νῦν, αἱ ἄλλαι δὲ δύο ὑπεβλήθησαν ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ κ. Τουργούτη κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τῷ Ζωγραφεῖ ἀγωνί τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, εἰς ὃν καὶ ἄλλα τοιαῦτα πρότερον ὑπεβλήθησαν. Τὸ ἕτερον δὲ τῶν ἰσμάτων τούτων παραβάλλει ὁ κ. Τουργούτης πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Σ. Ἰωαννίδου κατὰ τὸ 1870 ἐν τῇ «Ἱστορία καὶ Στατιστικῇ τῆς Τραπεζοῦντος» ἐκδοθὲν, εὐ-

ρίσκει δὲ τὸ τραπεζούντιον μᾶλλον παρεμφερὲς πρὸς μῦθον, ἐξ ὧν διηγοῦνται αἱ γραφαὶ πρὸς τὰ μικρὰ παιδία, πλήρη ὑπερβολῶν, συμβάντων ἀπιστευτῶν καὶ ἀφυσικῶν, παρὰ ἥσυμα ἠρωϊκῶν ἢ ἠρωελεγειῶν εἰς ὧν τὴν σειρὰν κατέταξεν αὐτὸ ὁ ἐκδότης, ἐνῶ τὸ Καππαδοκικὸν ἔχει πολλὰ τὰ κοινὰ καὶ ὅμοια σημεῖα πρὸς τὰ ἔπη ἢ ἄσματα τοῦ ἀκριτικοῦ κύκλου ἀρμόζον μᾶλλον πρὸς ἥρωα, ἢ πρὸς γαστρομαργον καὶ ἐρωτόληπτον ὡς τὸ τραπεζούντιον, ὅπερ θέλει τὸν ἥρωα αὐτοῦ Πορφύρην τρώγοντα παξιμάδι μὲν τὴν πρῶτην ἡμέραν τῆς γεννήσεως του, τὴν δευτέραν ἡμέραν ὀλόκληρον ἄρτον, τὴν δὲ πέμπτην ἡμέραν ὀλόκληρον φουρνιῶν ἄρτων, τέλος δὲ τὴν τριακοστὴν διακυρήσσοντα ἀνά τὴν πόλιν καὶ τὴν οἰκουμένην τὸν ἔρωτα, ὃν συνέλαβε πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως τοῦ Βυζαντίου. Πρὸς τούτοις τὸ τραπεζούντιον ἥσυμα θέλει τὸν Πορφύρην ἰδὼν καλογραίας, ὅπερ λέγει ὁ κ. Τ., εἶναι δυσσεδῆς καὶ κακόνυχον καὶ κατ' αὐδένα λόγον θά ἐδέχτο ὁ φύσει θεοσεδῆς μικρασιάτης λαός, ὁ ἀρκετὰ τὸ μαρτυρολόγιον τῶν ἁγίων πλουτίσας, νὰ ψάλλῃ ἐν ταῖς ἐορταῖς αὐτοῦ παρόμοιον ἥσυμα. Οἱ στίχοι τοῦ τραπεζούντιου ἥσματος εἶναι κακόνυχον, δυσκίνητοι καὶ πολλαχοῦ ὑπερβαίνοντες τὸ μέτρον καὶ τὸν ρυθμὸν. Παραβάλλον καὶ πολλὰ ἄλλα σημεῖα τῶν δύο ἥσμάτων ὁ κ. Τουργούτης καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ τραπεζούντιον ἥσυμα δέον νὰ θεωρηθῇ ὡς νόθον ἢ μᾶλλον παρφοδία ἀνούσιος τοῦ ἥσματος τοῦ Πορφύρου καὶ ὅτι τὸ Καππαδοκικὸν ἥσυμα δέον νὰ καταταχθῇ μεταξὺ τῶν ἥσμάτων τοῦ ἀκριτικοῦ κύκλου, τῶν γνησίων διὰ τοὺς λόγους οὓς ἀνέπτυξε καὶ διότι τοῦτο ἴδεται ἐν τῇ Καππαδοκίᾳ, τῇ κοιτίδι δηλαδὴ τῶν Ἀκριτῶν.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἡ Société agricole et industrielle algérienne ἵδρυσε πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐν τῇ γαλλικῇ ὀάσει Ayata, ἐν τῇ Oued-Rir, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Georges Rolland μετεωρολογικὸν σταθμὸν, ἵνα δι' αὐτοῦ κάλλιον γνωσθῇ τὸ κλίμα τῆς Σαχάρας, ἰδίᾳ δὲ ὀρισθῇ ἀκριδῶς τὸ κλίμα τῆς Oued-Rir, ἥτοι τῆς ἀπὸ ἀποικιακῆς ἀπόψεως σπουδαιότητος τῶν χωρῶν τῆς ἀλγερινῆς Σαχάρας, ληθῶσι δὲ ἐκ τῶν παρατηρήσεων τούτων ἐνδείξεις χρήσιμοι εἰς τε τὴν καλλιέργειαν τοῦ φοίνικος ὡς καὶ εἰς τὰς ἀναληφθεῖσας καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἀναληφθισομένας ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἀποπειρὰς ἐγκλιματισμοῦ.

Κατὰ τὸν κ. Rolland ἡ θέσις τοῦ σταθμοῦ ἐν Ayata ἐξελέγη τοιαύτη ὥστε ν' ἀντιστοιχῇ πρὸς τὸ μέσον κλίμα τῆς Oued-Rir. Τῷ ὄντι δὲ ἡ Ayata κεῖται ὑπὸ Β. πλάτος 33° 30', ἐνῶ ἅπαντα ἡ Oued-Rir περιλαμβάνεται μεταξὺ τῆς 33ης καὶ τῆς 34ης μοίρας· τὸ ἀπὸ τῆς θαλάσσης ὕψος αὐτῆς εἶνε περίπου +41 μ., ἐνῶ αἱ δὲ πρὸς Β. καὶ πρὸς Ν. ἄκραι ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ὀάσεις κεῖνται εἰς ὕψη—13,5 μ. (ἥτοι 13,5 μ. ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης) καὶ +82 μ.

Αἱ παρατηρήσεις, ἀναφερόμεναι εἰς τὴν θερμοκρασίαν, τὴν ὑγρομετρικὴν κατάστασιν καὶ τὴν βα-

ρομετρικὴν πίεσιν, ἐγένοντο μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν ὑπαλλήλων τῆς ἀνωτέρω μνημονευθείσης ἐταιρίας κ. J. Cornu, δι' ὀργάνων παραχωρηθέντων ὑπὸ τῆς Association française pour l'Avancement des Sciences κατόπιν ἐπισκέψεως τοῦ σταθμοῦ τούτου τῷ 1888.

Τὰ δὲ κύρια ἐξαγόμενα τῶν παρατηρήσεων τοῦ κ. Cornu κατὰ τὰ ἔτη 1889, 1890 καὶ 1891 εἶνε τὰ ἐπόμενα :

αον Θερμοκρασία.—Ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ ἔτους ἦτο κατὰ μὲν τὸ 1889 +210,3, κατὰ τὸ 1890 +200,38 καὶ κατὰ τὸ 1891 +200,89, ἐξ οὗ ἔπεται ὅτι ἡ γενικὴ μέση θερμοκρασία τῶν τριῶν ἐτῶν ἦτο +200,86. Κατ' ἐποχὰς δὲ αἱ μέσαι θερμοκρασίαι ἦσαν αἱ ἐξῆς : τοῦ μὲν χειμῶνος +110,7, τοῦ ἔαρος +240,53, τοῦ θέρους +310,44 καὶ τοῦ φθινοπώρου +150,74. Αἱ μέγισται μέσαι θερμοκρασίαι ἀνῆλθον εἰς 420,9 τὸν ἰούνιον καὶ εἰς 420,4 τὸν αὔγουστον· ἡ δὲ μεγίστη μέση θερμοκρασία τοῦ μὲν δεκεμβρίου ἦτο +30,5, τοῦ ἰανουαρίου +30 καὶ τοῦ φεβρουαρίου +40. Τελευταῖον δὲ τὸ μὲν ἀπόλυτον ὑπὸ σκιᾶν μέγιστον ἀνῆλθεν εἰς 500, τὸ δὲ ἀπόλυτον ἐλάττω εἰς -40,4.

Ἐκ τῶν ἀριθμῶν τούτων ἔπεται ὅτι τὰ μεταξὺ τῶν ἄκρων θερμοκρασιῶν διαστήματα εἶνε σημαντικά. Τὰ θέρη εἶνε λίαν θερμά, οἱ δὲ χειμῶνες σχετικῶς ψυχροί, πολλακίς δὲ κατ' αὐτοὺς τὸ θερμομέτρον κατέρχεται ὑπὸ τὸ μηδὲν (τὸν χειμῶνα τοῦ 1890—91 ἐσημειώθησαν 18 ἐλάχιστα ὑπὸ τὸ μηδέν). Αἱ δὲ ἀνωτέρω σημειωθεῖσαι μέσαι θερμοκρασίαι δυνατὸν νὰ τροποποιηθῶσι κατὰ ποσὸν ἀναμφιδόλως μικρὸν, μᾶλλον δὲ ν' αὐξηθῶσι, συνεπεῖα μακροχρονιωτέρων παρατηρήσεων, ἔτι δὲ τροποποιηθῶσονται κατὰ τι καὶ ἀνώτεροι εἶσονται ἐν ταῖς ὀάσεσι ταῖς μὴ ἐκτεθειμέναις εἰς τοὺς ψυχροτέρους τῶν λοιπῶν βορείους καὶ βορειοδυτικούς ἀνέμους, οἷαι αἱ ὀάσεις El-Berd καὶ Tinedla.

Σχετικῶς δὲ πρὸς τὴν ὀρίμανσιν τῶν φοινίκων τοῦ εἶδους deglet pour σημειοῦται ὅτι, ἐὰν δεχθῶμεν αὐτοὺς γονιμοποιημένους τὴν 19/1 μαῖου, τὴν δὲ ὀρίμανσιν τῶν καρπῶν αὐτῶν συντελουμένην τὴν 20/1 νοεμβρίου, προστεθῶσι δὲ αἱ ἡμερήσιαι μέσαι θερμοκρασίαι τῶν 6 τούτων μηνῶν, εὐρίσκονται 5403 βαθμοὶ θερμοτήτος ἀντιστοιχοῦντες εἰς τὸ ἔτος 1889, ἔτος καθ' ὃ ἡ ὀρίμανσις τῶν φοινίκων ἐγένετο τελεία, 5128 βαθμοὶ εἰς τὸ 1890, ἔτος καθ' ὃ ἡ ὀρίμανσις αὐτῶν ἐγένετο λίαν ἀτελής, καὶ 5218 βαθμοὶ εἰς τὸ 1891, ἔτος καθ' ὃ ἡ ὀρίμανσις ἦτο ἐπίσης ἀτελής καὶ βραδεία. Ἐκ τούτων ἔπεται ὅτι πρὸς τελείαν ὀρίμανσιν τοῦ φοίνικος deglet pour, ἀπαιτεῖται κατὰ τοὺς ἔξ τούτους μῆνας ποσὸν θερμοτήτος 5300 μέχρι 5400 βαθμῶν, ἀναγκαῖον δὲ νὰ σημειωθῇ ὅτι αἱ ἄλλαι ποικιλίαι τοῦ φοίνικος δὲν ἀπαιτοῦσι πρὸς ὀρίμανσιν τὸ αὐτὸ ποσὸν θερμοτήτος, τοιαῦται δὲ ποικιλίαι εἶνε οἱ φοινίκες ghaz και ἰδίᾳ οἱ omari, ὧν τινὲς ἦσαν ὄριμοι ἥδη κατὰ τὰ μέσα αὐγούστου 1889 (ν. ἡμ.).

βον Ποσὸν βροχῆς.—Τὸ ποσὸν τῆς καθ' ἕκαστον τῶν τριῶν τούτων ἐτῶν καταπεσοῦσης βροχῆς ἦτο διάφορον, μέγιστον μὲν τῷ 1890, ἀνελθὼν εἰς 236,8 χστμ., ἐλάχιστον δὲ τῷ 1889, ἀνελθὼν εἰς

64, 2 χστμ., και μέσον τῷ 1891, ἀνελθὼν εἰς 104,6 χστμ., ἐξ οὗ βλεπται ὅτι τὸ ἐτήσιον ποσὸν τῆς καταπεσοῦσης βροχῆς ἀνῆλθε κατὰ μέσον ὄρον εἰς 135 χστμ., ὧν 77,5 ἀντιστοιχοῦσιν εἰς τὸν χειμῶνα, 12,9 εἰς τὸ ἔαρ, 5,9 εἰς τὸ θέρος καὶ 42,5 εἰς τὸ φθινόπωρον. Καίτοι δὲ τὸ ποσὸν τοῦτο τῆς βροχῆς εἶνε ἐλάχιστον, συγκριτικῶς ὅμως πρὸς τὸ γενικὸν μέσον τῆς βροχῆς τῆς Σαχάρας, ἥτις χαρακτηρίζεται ὑπὸ τῆς ἀκρας αὐτῆς ξηρασίας, εὐρίσκειται πολλῶ ἐκείνου ἀνώτερον. Καὶ εἶναι μὲν ἀνεπαρκὲς τοῦτο πρὸς διανθήποτε καλλιέργειαν, πλὴν τῶν μερῶν, ὧν τὰ ὑπὸ τὸ ἔδαφος στρώματα εἶνε φύσει ὑγρά, ἢ ὧν ἡ ἐπιφάνεια δύναται νὰ ἀρδευθῆ βοηθεῖα ὑπογείων ἢ ῥεόντων ὑδάτων, ἢ δὲ Oued-Rir ἀνῆκει ἀκριβῶς εἰς τὰς πλουσίας εἰς ἀναπνεητικά ἀρτεσιανὰ φρεάτια χώρας, ἀλλ' ἀναφορικῶς πρὸς τὸν φοῖνικα, ἡ βροχὴ εἶνε πολλῶς βλαβερὰ, εἴτε κατὰ τὸ ἔαρ, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς γονιμοποιήσεως, ὡς ἐκπλύνουσα τὰ ἄνθη ἀπὸ τῶν σπαδικῶν τοῦ φοῖνικος, παρασύρουσα τὴν γύριν καὶ ἐπιφέρουσα τὴν ρυάδα (Coulture — νόσος τῶν φυτῶν), εἴτε καὶ κατὰ τὸ φθινόπωρον, πρὸ τῆς συγκομιδῆς, ὡς προξενούσα εἶδος τι ζυμώσεως τῶν ἥδη ὠρίμων φοινίκων καὶ τὴν ἀποσύνθεσιν αὐτῶν παρὰ τὴν σπάθην¹ (οὐράν) τοῦ καρποῦ.

γον. Ἀτμοσφαιρικὴ κατάστασις. — Ἐν τῇ ξηρᾷ ταύτῃ χώρῃ ἡ ἀτμοσφαῖρα σπανιώτατα εἶνε κεκορεσμένη ἀτμῶν, ἐξαιρετικῶς δὲ παρουσιάζονται ἐνίοτε τὰ φαινόμενα τῆς ομίχλης καὶ τῆς δρόσου. Ὁ οὐρανὸς εἶνε ἐν γένει αἶθριος, σπανιώτατα δὲ αἱ ἡμέραι καθ' ἃς οὗτος εἶνε ὀλοσχερῶς κεκαλυμμένος ὑπὸ νεφῶν· ὁ ἀπὸ τοῦ ἡλίου φωτισμὸς ἔντονος, σχεδὸν δὲ ἀπαντες οἱ ἀνεμοὶ ξηροὶ, ἐπιφέροντες ὑπερβολικὴν ἐξάτμισιν. Οὕτω δέ, ἐπιπροσθεμένης καὶ τῆς θερμότητος τοῦ θεροῦς, τὸ ποσὸν τοῦ ἀπαιτουμένου πρὸς ἀρδενσιν τοῦ ἐδάφους κατὰ τὰς καλλιέργειας ὑδωρ δέον νὰ εἶνε λίαν σημαντικὸν (ἐν ταῖς καλῶς ἀρδευομέναις ὁάσεσι τῆς Oued-Rir, ἀντιστοιχεῖ τοῦτο εἰς ὑψος ὑδάτος ὑπερβαῖνον ἐτησίως τὰ 4 μ.).

Τὰ δὲ ἐν πλήρει Σαχάρα ζῶντα φυτὰ ἀναπτύσσονται, μεθ' ὅλην τὴν τῆς ἐπιφανείας ξηρασίαν, τρεφόμενα ὑπὸ τῆς ὑγρασίας, ἣν διατηροῦσι πάντοτε τὰ ὑπὸ τὸ ἔδαφος στρώματα, ὑγρασίας προερχομένης εἴτε ἐκ τῶν βροχῶν, εἴτε καὶ ἐκ τῶν ὑπογείων ὑδάτων, ὡς τοῦτο συμβαίνει ἐν τοῖς λεκανοπεδίοις τῶν ἀρτεσιανῶν φρεάτων, καὶ ἀνερχομένης διὰ διαπιδύσεως, καὶ κατ' αὐτὴν ἔτι τὴν θερινὴν ἐποχὴν, μέχρι τῶν ῥιζῶν τῶν φυτῶν τούτων. Ἀφ' ἐτέρου δὲ δέον νὰ σημειωθῆ ὅτι τὰ ἐκ προσχώσεως στρώματα τοῦ ἐδάφους εἶνε κεκορεσμένα ὑπὸ διαφόρων ὑγροσκοπικῶν ἀλάτων, ἅτινα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς συμπυκνοῦσι ποσὸν τι ἀτμοῦ ὑδάτος, διὰ τοῦτο δὲ καὶ αἱ μάλλον ἀλατοῦχοι γαῖαι εἶνε πάντοτε κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥτιον ὑγρότεραι. Ἐπὶ πλέον δὲ ὁ χυμὸς τῶν φυτῶν ἐγκαταλείπει, ἕνεκα τῆς ἐξατμίσεως, ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν φύλλων ποσότητά τινα ἀλάτων, ἅτινα ἀπορροφῶσιν ἀπὸ τῆς ἀτμοσφαιρας ὑδρατμὸν ἀναλαμβανόμενον ὑπὸ τῶν φύλλων.

δον. Ἄνεμοι. — Οἱ συνθεστέρον πνεόντες ἀνε-

μοὶ εἶνε κατὰ μὲν τὴν θερινὴν ἐποχὴν οἱ ἀνατολικοί, κατὰ δὲ τὴν χειμερινὴν οἱ δυτικοί. Ἐκ τῶν λοιπῶν ἀνέμων οἱ μὲν βορειοδυτικοὶ εἶνε ἐν γένει ἰσχυροί, πνεόντες τὸν χειμῶνα καὶ τὸ φθινόπωρον ἐνίοτε ἐπὶ 3, 6 καὶ 9 ἡμέρας συνεχῶς. Οἱ ἀνεμοὶ οὗτοι εἶνε λίαν ἐπιβλαβεῖς διὰ τὰς φυτείας τῶν φοινίκων, ὡς παραφέροντες τὴν ἐπὶ τῶν θηλέων ἀνθέων ἐπικειμένην γύριν τῶν ἀρρένων καὶ κωλύοντες οὕτω τὴν γονιμοποίησιν ἐκείνων, παρασύρουσι δὲ καὶ μέγιστα ποσὰ ἄμμου, συντελοῦντες οὕτως εἰς τὴν γένεσιν τῶν θινῶν (dunes). Οἱ μεσημβριοδυτικοὶ εἶνε ἐπίσης συνήθως λίαν ἰσχυροί, ἀλλὰ δὲν παρασύρουσιν ἄμμου. Οἱ δὲ μεσημβρινοὶ καὶ μεσημβριοανατολικοὶ (sirocco) παρασύρουσι πολὺν ἄμμου ὅταν πνεῶσι μετὰ σφοδρότητος, ὅπερ ἄλλως τε σπανίως συμβαίνει.

Ἐὸσον δ' ἀφορᾷ τὴν σχέσιν τῶν ἀνέμων πρὸς τὴν βροχὴν, σημειοῦται ὅτι οἱ μὲν βορειοδυτικοὶ καὶ οἱ βορειοὶ παρέχουσι τὸν χειμῶνα τὸ πλεῖστον τῆς βροχῆς, αὐτοὶ δὲ οὗτοι οἱ βορειοδυτικοί, ἐνίοτε δὲ καὶ οἱ δυτικοί, ἐπιφέρουσιν αἰθνιδίας καταγίδας, μικρᾶς ὅμως διαρκείας. Οὕτω δὲ ἐνίοτε, ἐνῶ ὁ οὐρανὸς εἶνε αἶθριος καὶ κυανοῦς, παρατηρεῖται αἰθνης σχηματιζόμενον εἰς τὸ βορειοδυτικὸν τοῦ ὀρίζοντος καὶ εἰς μεγάλῃν ἀπόστασιν νέφος τεφροκίτρινον, μεγεθύνεται ταχέως, καλύπτει τὸν ὀρίζοντα καὶ ῥίπτεται πρὸς τὸ μεσημβριοανατολικὸν μετὰ ταχύτης ἰλιγγιώδους, ἀνεγείρον καὶ παραφέρον τὸν ἄμμου ἀπὸ τοῦ ἐδάφους, ἄμμου κατακόπτοντα τὰ νέα φυτὰ ἢ καλύπτοντα ταῦτα διὰ στρώματος προσκολλωμένου ἐπὶ τούτων διὰ τοῦ ὑδάτος τῆς βροχῆς, ὡς ταῦτα ἐγένοντο κατὰ τὴν θύελλαν τῆς 17/59 φεβρουαρίου 1889. Σημειώτεον ὅμως ὅτι αἱ θύελλαι αὗται σπανίως συνοδεύονται ὑπὸ ἀστραπῶν καὶ κεραυνῶν.

Καὶ ταῦτα μὲν ἀναφορικῶς πρὸς τὸν μετεωρολογικὸν σταθμὸν τῆς Ayata καὶ τὰς ἐν αὐτῷ γενομένας μετεωρολογικὰς παρατηρήσεις μέχρι τοῦ 1891. Ἦδη δὲ ἀναγκαῖον θεωροῦμεν, τοῦ λόγου γενομένου περὶ τοῦ βορειοδυτικοῦ τμήματος τῆς Μεγάλης Ἐρήμου, νὰ προθέσωμεν τινὰ ἀναφερόμενα γενικώτερον εἰς τὴν ἀπέραντον ταύτην ἑκτασίαν, ἥτις ἀποτελεῖ χώραν ἥκιστα γνωστήν, καίπερ περικεκλεισμένην πανταχόθεν καὶ οὐχὶ πολὺ ἀπέχουσαν τῶν ὑπὸ τὴν ἡμεσὸν ἢ ἔμμεσον ἐξάρτησιν τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, Ἀγγλίας, Γαλλίας, Γερμανίας, Ἰσπανίας καὶ Τουρκίας, εὐρισκομένων χωρῶν τῆς μαύρης Ἠπείρου.

Καὶ ὅσον ἀφορᾷ μὲν τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν τὰ διάφορα τῆς Ἀφρικῆς μέρη ἔλαβον τὴν σύγχρονον αὐτῶν μορφήν καὶ κατάστασιν, σημειοῦμεθα ὅτι κατὰ τὴν γνώμην τῶν γεωλόγων τὸ μὲν νότιον τμήμα τῆς Ἀφρικῆς, ὡς καὶ ἡ Μαδαγασκάρ καὶ ἡ Ἰνδικὴ χερσόνησος, φαίνονται μὴ οὔσαι πλέον κεκαλυμμένα ὑπὸ τοῦ ὑδάτος, τοῦλάχιστον κατὰ τὰ ὑψηλότερα αὐτῶν ὄροπέδια, ἥδη ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς ἀνθρακοφόρου ἐποχῆς, ὅτι δὲ ὁ Ὁκεανὸς κατέθεσε τὰ γεωλογικὰ αὐτοῦ στρώματα βαθυπῶν καὶ καθ' ὅσον ὁ σύγχρονος Ἰνδικὸς Ὁκεανὸς ἐσχηματίετο διὰ καταβυθίσεως μέρους τοῦ κατ' ἀρχὰς συνεχοῦς ὄροπεδίου τοῦ ἀποτελοῦντος τὰς ἥδη διακεκριμένας ταύτας χώρας, ὅτι δὲ ἀφ' ἐτέρου ἡ Σαχάρα, ἡ Αἴγυπτος, ἡ Συρία καὶ ἡ Ἀραβία ἦσαν κεκαλυμμένα ὑπὸ τῶν

1) Οὕτω καλεῖται καὶ τὸ περιεῖλημα τῶν ἀνθῶν τοῦ φοίνικος.

ὕδατων μέχρι τοῦ τέλους τῆς κρητιδικῆς μάλιστα δὲ καὶ κατὰ τι τμήμα τῆς τριτογενοῦς περιόδου, ἔτι δὲ ὅτι, κατὰ προγενεστέραν ἐποχὴν, ἅπασι αἱ χώραι αὐταὶ ἀπετέλουν κατὰ τὸν γεωλόγον Suess μίαν ἐνιαίαν ἡπειρον, τὴν Ἰνδοαφρικὴν, κειρωμένην σήμερον διὰ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ εἰς δύο διακεκριμένα τμήματα,

Ἡ Σαχάρα μετὰ τῆς πρὸς ἀνατολὰς προεκτάσεως αὐτῆς, τῆς λιβυκῆς ἐρήμου, ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντος μέχρι τοῦ Σουδάν, κατέχουσα οὕτως ἑκτασὶν ἴσων περίπου πρὸς τὴν τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης. Ἐπὶ πολὺ ἐθεωρήθη αὐτὴ ὡς χαμηλότερα τῆς θαλάσσης, ἐκλαμβάνομένη ὡς πυθμὴν ἀποξηρανθεῖσας θαλάσσης, ὡς δυναμένη ὅθεν εὐκόλως νὰ μετασχηματισθῆ διὰ διώρυγος εἰς μεσόγειον θάλασσαν, ἀλλ' αἱ νεώτεροι ἐρευναι, ἰδίᾳ δὲ αἱ μελέται τοῦ Rohlf's καὶ τοῦ Zittel, ἐγνώρισαν ἡμῖν κάλλιον τὴν ἀχανῆ ταύτην χώραν καὶ διεσκεδάσαν τὰς περὶ αὐτῆς ἐπικρατούσας πλάνας. Κατὰ ταύτας ἡ Σαχάρα δὲν εἶνε κοίλωμα ἔχον θαλασσίαν τὴν ἀρχὴν, διότι ἐξαιρέσει στενῆς λωρίδος κατὰ τὰ μεσημβρινὰ τῆς Τυνησίας, ἡ λοιπὴ χώρα κεῖται σήμερον ὑψηλότερον τῆς θαλάσσης, ἔχουσα μέσον ὕψος 358 ὁλῶν μέτρων καὶ ὄρη, ὧν τινὰ ἔχουσιν ὕψος 2500 μ. Τοιαῦτα δὲ εἶνε τὰ ἐν τῷ Ἀνατολικῷ τμήματι αὐτῆς, ἀποτελοῦντα τὴν σειρὰν τῶν Tilet's, ὧν αἱ κορυφαὶ ἐπὶ 3 ὁλοὺς μῖνας τοῦ χειμῶνος καλύπτονται ὑπὸ χιόνος.

Ἐτι δὲ ἐν τῇ Σαχάρα ἀπαντῶσιν ὑψηλὰ ὄροπέδια, ἀμμώδεις χώραι κεκαλυμμένα ὑπὸ θινῶν, κοιλότιτες καὶ λίμναι ἀλυμνῶν ὑδάτων. Ὁ γενικὸς καὶ κοινὸς χαρακτὴρ τῆς χώρας ταύτης εἶνε ἡ ἐν αὐτῇ παταγευμένη μεγάλη τοῦ ὕδατος ἔλλειψις.

Τὰ ὄροπέδια εἶνε σχηματισμένα κατὰ ὀριζόντια στρώματα, συνήθως δὲ καλύπτονται ὑπὸ ἄμμου, οὕτινος ὁ σχηματισμὸς εἶνε μεταγενέστερος, ὀφειλόμενος εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ξηροῦ ἀέρος ἐπὶ τῶν ἐκ ψαμμολίθου καὶ ἀσβεστολίθου βράχων, ὧν τὰ μὲν λεπτότερα συντρίμματα παραφέρονται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, οἱ δὲ ἐκ τοῦ ψαμμολίθου ἀποσπώμενοι χόνδροι τοῦ ὄξυπυριτίου κατατίθενται εἰς θίνας μετακινουμένας ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Εἶνε δὲ τὰ ὄροπέδια τῆς Σαχάρας ἔρημοι βραχόδεις, ὑψόμεναι μέχρι 500 ἢ 600 μ., κειρωμέναι δὲ ἀπ' ἀλλήλων ὑπὸ χαραδρῶν ἐσκαμμένων ὑπὸ χειμῶρων σήμερον ἀφανισθέντων, ὅπερ δεικνύει πόσον αἱ ἀρχαῖαι μετεωρολογικαὶ συνθήκαι ἴσαν ἐν Σαχάρα διάφοροι τῶν συγχρόνων.

Τὸ πλεῖστον τῆς Σαχάρας καλύπτεται ὑπὸ ἄμμου, ἢτε χώρα τοῦ Areg ἢ El Erg, πρὸς νότον τῆς Ἀλγερίας καὶ τῆς Τυνησίας μέχρι τῆς Τριπολιτίδος, καὶ ἡ Λιβυκὴ ἐρημος, κατὰ δὲ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Zittel, μέχρις ἀπεράντων ἀποστάσεως δὲν βλέπει τις ἢ θάλασσαν ἄμμου, ἢ ἐκ τῆς ἐπιφανείας τῆς ὁποίας προέχουσιν ὑψηλαὶ θίνες προσόμοιαι πρὸς πετρωθέντα κύματα, ἐν δὲ τῇ λιβυκῇ ἐρήμῳ, τῇ μεγίστῃ τῶν ἀμμοσκεπῶν χωρῶν τῆς Σαχάρας, φαίνονται θίνες διατεταγμέναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὡς σειραὶ ὄρεων, μακρόθεν ἀναγνωριζόμεναι ἐκ τοῦ καθαροῦ κίτρινου αὐτῶν χρώματος καὶ ἐκ τῆς πολυκεφάλου διαγραφῆς αὐτῶν, μεταξὺ δὲ τῶν σειρῶν τούτων ἐκ-

τείνονται κοιλάδες ἐπίπεδοι μεταβλητοῦ εὗρους, εἴτε κεκαλυμμένα ὑπὸ ἄμμου, εἴτε καὶ παρουσιάζουσι βράχους σκληροῦς καὶ γυμνοῦς.

Τὰς ἐρημίας ταύτας διατρέχει τις διὰ πολλῶν μόθων καὶ κακουχιῶν, προερχομένων ἰδίᾳ ἐκ τῆς πνιγηρᾶς θερμότητος τῆς ἡμέρας, ἢν διαδέχεται τὸ ἐντονον ψῦχος τῆς νυκτός, διότι, ἐνεκα τῆς μεγάλης τοῦ ἀέρος ξηρασίας, ἢ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας προσληθθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐδάφους θερμότης ἀπόλλυται δι' ἀκτινοβολίας νυκτερινῆς, καὶ ἐντὸς 24 ὥρων δυνατόν νὰ παρουσιασθῆ διαφορά τῆς θερμοκρασίας μὴ ὑπολειπομένη 45 ὁλῶν βαθμῶν.

Ἐπανερχόμενοι δὲ εἰς τὸ ζήτημα τῆς γεωλογικῆς τῆς Σαχάρας συστάσεως σημειούμεθα γενικῶς ὅτι αὕτη βεβαίως ὑπέστη μεγάλας κλιματικὰς μεταβολὰς, ὅτι δὲ ἄλλοτε διερρέετο ὑπὸ πολυαριθμῶν ρεόντων ὑδάτων, καὶ ὅτι πιθανῶς ἡ θάλασσα ἐκάλυπτε τὴν ἀμέσως ἀπτομένην τῆς Μεσογείου χαμηλὴν χώραν, περὶ ἧς ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος. Τῶν κλιματικῶν τούτων μεταβολῶν ὑπάρχουσιν ἀποδείξεις ἐκ τῶν ἐν τοῖς τέλμασι τοῦ Ahaggar εὐρεθέντων ὑπὸ τοῦ νομ. Bary κροκοδείλων, οἵτινες εἶνε οἱ τελευταῖοι ἀντιπρόσωποι ἐποχῆς καθ' ἣν μεγάλοι ἔρρεον διὰ τῆς χώρας ταύτης ποταμοί, καὶ οἵτινες ἀδυνατοῦσι πλέον σήμερον νὰ ζήσωσιν πέραν ὀρισμένων τινῶν σημείων, ἔτι δὲ ἐκ τῶν ἀνευρισκομένων τῆδε κάκεισε ἄντρων ἐχόντων σταλακτίτας καὶ ἀσβεστόδη καταθέματα σταλαγμιτῶν. Ἐν ἐνὶ τῶν τελευταίων τούτων εὔρεν ὁ Zittel παρὰ τὴν Kafr Dachel, ἐν τῇ λιβυκῇ ἐρήμῳ, πράσινον φύλλον δρυός, δένδρου ὀλοσχερῶς ἀγνώστου ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ κατὰ τὴν σύγχρονον ἐποχὴν, ἀπαντῶντος ὅμως ἐν τοῖς δάσει τῆς πρὸς τὴν Μεσόγειον χώρας. Ἐν δὲ τῷ δυτικῷ τμήματι τῆς Σαχάρας καὶ ἐν τῷ Ἀτλαντι ἀνευρίσκονται βράχοι γεγλυμμένοι, παριστῶντες ἐλέφαντας, ῥινόκερωσ, καμηλοπαρδάλεις καὶ ἄλλα ζῶα, ἅτινα ἀδύνατον πλέον σήμερον νὰ ζήσωσιν ἐν ταῖς χώραις ταύταις. Αἱ γλυφαὶ αὐταὶ ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἐν ταῖς ἐρήμοις ταύταις χώραις ὁ ἄνθρωπος ἐγνώρισε καταστάσιν πραγμάτων διάφορον τῆς συγχρόνου, γνωστὸν δ' ἐπίσης εἶνε ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Φαραῶ, τῶν Καρχηδονίων καὶ ἐπ' αὐτῆς ἔτι τῆς τῶν Ρωμαίων αὐτοκρατορῶν ὑπῆρχον ἐν ταῖς σήμερον ἐρήμοις χώραις πόλεις ἀνοούσαι καὶ πολυάνθρωποι. Ἄπαντα τὰ γεγονότα τούτα δεικνύουσιν ὅτι ἐν Σαχάρα αἱ μετεωρολογικαὶ συνθήκαι μεταβλήθησαν, πιθανῶς συνεπεῖα μεταβολῆς τῶν πνεόντων ἀνέμων, πιθανὸν δὲ εἶνε ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Neumayr, τὸ κλίμα τῆς Σαχάρας ἦτο ὑγρὸν καθ' ἅπασαν τὴν παρετώδη τοῦ ἡμετέρου πλανήτου περίοδον. Ἐτι δὲ καὶ σήμερον ὑπάρχουσι κεκρυμμένα ὑπὸ τῶν ἄμμου πηγαί, αἵτινες διὰ τεχνιτῶν ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου διατηρήσεων παρέχουσι τὸ ἑαυτῶν ὕδωρ εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἄγονον ἐπιφάνειαν καὶ μεταβάλλουσιν αὐτὴν εἰς γόνιμον καὶ κατοικήσιμον. Οὕτω πληθύνονται αἱ ὀάσεις καὶ αἱ φυτεῖαι τοῦ φοίνικος, ὧν οὐδὲ εἰς καθ' ἅπασαν τὴν Σαχάραν ἐφύη ἄνευ τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας, οὐδὲ ἄνευ ὕδατος, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ κ. J. Dybowski,¹ οὐ μόνον νὰ καρποφορήσῃ, ἀλλ' οὐδὲ καὶ νὰ ζήσῃ δύναται. Τοιαῦτα διατηρήσεις τοῦ

1) Conférences de l'Association française pour

εδάφους ἐγένοντο ὑπὸ τῶν Γάλλων ἀπὸ τοῦ 1856 πολλαί, καθ' ἑκατοντάδας δὲ μετροῦνται σήμερον τὰ ἐν μόνῃ τῇ Κωνσταντίνῃ ἐν ἐνεργείᾳ ἀρτεσιανὰ φρεάτια.

Ἄλλως τε δὲ ἡ ἐρημος βαθμηδὸν ὑποχωρεῖ, οἱ νοτιοδυτικοὶ μούσσονες φέρουσι πρὸς βορρᾶν τοῦ Σουδᾶν ὑγρασίαν, τὰ δὲ δάση κατὰ τὸν Bohlfs προχωροῦσιν ὄλων ἐπὶ τὴν ἐρημον, ἐνῶ τούναντιον ἢ ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀφρικῇ ἐρημος Kalahari (ἀγγλικαὶ κτάσεις) φαίνεται μεγεθυνομένη, κατὰ δὲ τοὺς ἀγγλοὺς ἱεραποστόλους ὁ ποταμὸς Orange καὶ οἱ παρόπταμοι αὐτοῦ βαθμηδὸν ξηραίνονται.

Ἀποπερατοῦντες ἐν ταῦθα τὴν ὁμολογουμένως συντομωτάτην περὶ Σαχάρας διαγραφίαν ἡμῶν, σημειοῦμεθα ἐν τέλει ὅτι, ὡς καὶ ἀνωτέρω πού γενικώτερον εἶπομεν, ἡ μεγάλη τῆς ἀχανοῦς ταύτης χώρας ξηρασία ὡς φυσικὴν συνέπειαν ἔχει τὰς σημαντικὰς διακυμάνσεις τῆς θερμοκρασίας, διακυμάνσεις εὐτυχῶς ἀγνώστους εἰς τὰ ἡμέτερα κλίματα, αἵτινες καθιστῶσι τὴν χώραν ταύτην ἐξόχως ἐξαιρετικὴν. Καὶ ὄντως, τὴν μὲν ἡμέραν ἐνεκα τῆς ἐκτάκτου τοῦ ἀέρος καθαρότητος καὶ ξηρασίας, οὐδὲν παρεντίθεται κώλυμα εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ἡμμου ἀπορροήσιν τῆς ἡλιακῆς θερμότητος, ἀλλὰ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον οὐδὲν ἐπίσης παρεντίθεται κώλυμα εἰς τὴν ζωηρὰν τοῦ ἐδάφους ἀκτινοβολίαν, οὕτω δὲ τὴν νύκτα ἡ θερμοκρασία τοῦ ἐδάφους, καὶ κατὰ συνέπειαν καὶ τοῦ ἐφαπτομένου αὐτοῦ ἀέρος, καταπίπτει σημαντικῶς. Οὕτως ὁ κ. Duveyrier παρετήρησεν ἐν τῇ Σαχάρα διαφορὰν θερμοκρασίας ἀνερχομένην εἰς 72 ὅλους βαθμούς, μεταξὺ τῆς ταπεινοτάτης θερμοκρασίας τῆς νυκτὸς (4⁰,7) καὶ τῆς ὑψίστης θερμοκρασίας τῆς ἡμέρας (67⁰,7).

ΗΛ. Γ. ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

*Η ΣΑΡΡΑ ΒΕΡΝΧΑΡΤ ἐν Κωνσταντινουπόλει.—ΘΕΑΤΡΑ ΑΘΗΝΩΝ
—Ἡ Σαπρῶ, δρᾶμα τοῦ κ. Καλαποθάκη.—ΧΡΟΝΙΚΑ.

Ὡς ἐν τῇ προτέρᾳ ἡμῶν Ἐπιθεωρήσει ἐξεθέμεθα ἡ κυρία Σάρρα Bernhardt, ἐπανελθοῦσα ἐκ τῆς ἀνά τὰς ἰταλικὰς πόλεις περιουσίας αὐτῆς, ἐδίδαξεν ἀπαξ ἐν τῷ θεάτρῳ Vaudeville τῶν Παρισίων τὴν Φαίδραν τοῦ Ρακίνα ὑπὲρ φιλανθρωπικοῦ σκοποῦ. Τοῦτου δὲ γενομένου ἡ ἐξοχος τραγωδὸς κατέλιπε τὴν γαλλικὴν πρωτεύουσαν κατευθυνομένη αὐθις εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἐν πρώτοις μὲν εἰς Οὐγγαρίαν, εἰς Βουδαπέστην, εἶτα εἰς Ῥωμανίαν, εἰς Βουκουρέστιον, ὅπου προὔκειτο νὰ διδάξῃ καθ' ὅλην τὴν λήξασαν ἐβδομάδα, ἀπὸ τῆς κυριακῆς τοῦ Πάσχα ἀπὸ τῆς πρωτεύουσος δὲ τῆς Ῥωμανίας ἐλεύσεται εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν, ὅπου διδάξει ἐν τῷ θεάτρῳ Βέρδῃ. Ἀπὸ τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων θ' ἀπέλθῃ εἰς τὴν πόλιν τῆς Παλλάδος καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν. Ἐπανερχομένη δὲ εἰς Παρισίους κατὰ τὸν ἐπιόντα δεπτεμβρίου θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ

l'avancement des sciences : *L'Influence française dans l'Afrique centrale* (Φεβρουάριος τοῦ 1893).

θεάτρον Vaudeville, ὅπου τὸ πρῶτον διδάξει αὐτὴ τὴν Ἀνδρομάχην τοῦ Ρακίνα, ὑποδυομένη οὐχὶ τὴν Ἀνδρομάχην ἀλλὰ τὴν Ἐρμιόνην, ἢ νέον τι ἔργον. Κατόπιν θὰ ἐρμηνεύσῃ ἔργον τι à costumes, ἀλλ' ἀνευ μεγάλης mise en scène, τοῦ Victorien Sardou. Ὁ συγγραφεὺς ἀνέγνω ἤδη πρὸς αὐτὴν δύο σκηνάς. Ἐν τῷ θεάτρῳ Vaudeville, Θεοῦ θέλοντος, ἢ κ. Σάρρα Bernhardt θὰ μείνῃ τέσσαρα ἔτη, μεθ' ἃ ποιήσεται τὸ τελευταῖον αὐτῆς ταξειδίον εἰς Ἀμερικὴν, καὶ ὕστερον θὰ συμπληρώσῃ τὸ πεντηκοστὸν τρίτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῆς ἐν Παρισίοις (ἐγεννήθη τῇ 10 22 ὀκτωβρίου 1844). Τοῦτό ἐστὶ τὸ δραμολόγιον αὐτῆς, ὡς αὐτὴ ὄρισεν αὐτό, ἀλλ' ἡ ἐκπλήρωσις αὐτοῦ ἐξαρτᾶται ἐκ πολλῶν. Ἴδωμεν !

Ἦδη ἐδημοσιεύθη τὸ πρόγραμμα τῶν ἔργων, ἅτινα διδάξει ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ ἡμετέρου θεάτρον Βέρδῃ, ἀπὸ τῆς 12/24 μέχρι τῆς 18/30 ἀπριλίου. Ταῦτα δ' εἰσὶν : ἡ *Dami aux Camélias* τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ υἱοῦ, περὶ ἧς ἐποιησάμεθα λόγον ἐν προτέρᾳ Ἐπιθεωρήσει ἡμῶν, ὅτε ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Βέρδῃ ἐδιδάχθη κατὰ τὸν χειμῶνα, ἡ *Tosca*, δρᾶμα τοῦ Victorien Sardou, γενόμενον αὐτῆς χάριν καὶ διδαχθὲν ὑπ' αὐτῆς ἐν τῷ ἐν Παρισίοις θεάτρῳ Porte-Saint-Martin κατὰ τὸ ἔτος 1887, ἐν ᾧ ἐπανελήθη τότε 132 φορὰς, ἡ *Fédora* τοῦ αὐτοῦ δραματικοῦ, διδαχθεῖσα τὸ πρῶτον τὸ 1882 ἐν τῷ ἐν Παρισίοις θεάτρῳ Vaudeville καὶ ἐπανεληθηθεῖσα ἐν αὐτῷ τότε 135κις, ἡ *Adrienne Lecouvreur*, τῶν Scribe καὶ Legouvé, περὶ ἧς ἐν ἐκτάσει ἐν τοῖς τέσσαρσι πρώτοις τεύχεσι καὶ ἐν ἐπομένοις εἶτα ἐγράψαμεν, ὁ *Maître de Forges*, ἔργον τοῦ Georges Ohnet, περὶ οὗ ἐπανελημμένως ὡσαύτως ἐγράψαμεν ἐν προτέραις ἡμῶν Ἐπιθεωρήσει κατὰ τὴν ἐλληνιστὶ γενομένην διδασκαλίαν αὐτοῦ, ἡ *Francillon*, pièce τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ υἱοῦ, διδαχθεῖσα ὑπὸ τῆς δεσποινίδος Bartet τὸ πρῶτον ἐν τῇ Γαλλικῇ-Κωμῳδίᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1887 καὶ ἡ *Frou-Frou*, ἔργον τῶν Meilhac καὶ Halévy, διδαχθὲν τὸ πρῶτον κατὰ νοέμβριον τοῦ 1869 ἐν τῷ ἐν Παρισίοις θεάτρῳ Gymnase, ἀναγραφὴν δὲ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐν τῷ δραματολογίῳ τῆς Γαλλικῆς-Κωμῳδίας ἐν ἧ κατ' ἐπανάληψιν ἐδιδάχθη. Ἡ Frou-Frou εἶνε παρώνυμον τῆς δεσποινίδος Gilberte, ὡς ἡ Dame aux Camélias τῆς Marguerite Gautier. Ἐν τῷ προγράμματι τῆς κ. Σάρρας Bernhardt φέρονται δύο ἔργα τοῦ θαυμασίου Δουμᾶ, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἐδιδάχθη καὶ κατὰ τὴν πρὸ ἐτῶν ἔλευσιν ἐνταῦθα τῆς ἐξόχου τραγωδοῦ, ἡ δὲ *Francillon* τὸ πρῶτον διδάσκειται ἐδῶ ὑπ' αὐτῆς, εἶνε δὲ, ἐὰν μὴ ἀπατώμεθα, καὶ τὸ μόνον ὅπερ δὲν ἐδίδαξεν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς ἔλευσιν. Βεβαίως νῦν τὴν κριτικὴν ἢ ἀνάλυσιν τῶν διδαχθησομένων ἔργων, οὐ τοῦ παρόντος νὰ παράσχωμεν, ἀλλῶστε περὶ τινῶν αὐτῶν ἐποιησάμεθα ἤδη λόγον, ἀλλὰ περὶ τῶν ἔργων τοῦ Sardou ἀναμνησκόμεθα λογοπαιγνίου τοῦ André Chadourne, ὅστις ἀναγράφων τὰς *Dora, Fédora, Théodora*, ἐπέλεγε: «Je ne dirai pas que chacun les adore, et surtout les adore encore, mais Sardou a su maintenir haut le drapeau d'un certain art : le dialogue uni à une merveilleuse mise en scène».

Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως· ἀλλὰ τίνος ἔνεκα λόγου ἢ Σάρρα οὐδεμίαν ἐν τῷ προγράμματι ἀνέγραψε τρα-

γῳδιαν. ἐν ᾧ ἐν Βουκουρεστίῳ ὡς ἀποχαιρετητήριον αὐτῆς ἔταξε τὴν Φαίδραν σὺν τῷ μονοπράκτῳ αὐτῆς δραματίῳ Πόθῳ; Δὲν ἀξιοῦμεν βεβαίως νὰ διδάξῃ παρ' ἡμῖν τὴν *Jeanne d'Arc* μετὰ τοῦ μέλους τοῦ Gounod, ἀλλὰ ἀναγράφουσα τὴν *Adrienne Lecouvreur* ἠδὲνατο ν' ἀναγράψῃ καὶ τραγωδίαν τῶν ἀριστουργημάτων τοῦ Γαλλικοῦ Θεάτρου, ὑποθέσεως δ' ἑλληνικῆς, εἰλημμένης ἐξ Ἑλληνος τραγουχοῦ, προκειμένου μάλιστα νὰ ἔχῃ ἀκροατήριον ἑλληνικόν. Τοὺς ὥραίους στίχους τοῦ Ρακίνα βεβαίως προτιμῶμεν τῶν τεσσάρων πτωμάτων τῆς *Tosca*, ἔδτω κἂν ἐτι ἢ *coix d'or* ἔπαθε κατὰ τι, ὡς ἀνεγράψῃ παρὰ τινῶν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Παρισίοις.

Ἐπίσης παρατηροῦμεν ὅτι αἱ τιμαὶ τῶν θέσεων εἰσὶν ὑπέρτεραι καὶ αὐτῶν τῶν τοῦ θεάτρου Vallere ἐν Ρώμῃ κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτόθι περιοδείαν αὐτῆς. Οὕτω αἱ τιμαὶ τῶν θέσεων ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦτοῦ ἦσαν αἱ ἐξῆς: Πρῶτα θεωρεῖα, 100 φρ.· δευτέρα, 80 φρ.· τρίτα, 50 φρ.· τέταρτα, 25 φρ.· ἀνάκλιντρα ὀρχήστρας, 15 φρ.· πλατείας, 7 φρ.· γαλερία τετάρτης σειρᾶς, 5 φρ.· ὑπερῶν, 2 φρ. *Le prix des places est trop élevé* ὡς βεβαίως ὁμολογήσει ἡ Σάρρα, ὁμολογήσασα τοῦτο ἐν Ἰταλίᾳ!

Ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτοῦ ἐπιφυλλίδι ἐν τῇ *Journal des Débats* ὁ Lemaitre γράφει περὶ τῆς Σάρρας ἐν τῇ Φαίδρᾳ. «Ἡ ἐπιτυχία τῆς μεγάλης τραγουδοῦ ἦν λαμπρᾶ. Ἀνεύρομεν τὴν φωνὴν αὐτῆς, τὸν λόγον, τὴν ἀμίμητον τέχνην αὐτῆς περὶ τὰς ὥραιας θέσεις αὐτῆς. Ὑπεδύσατο δὲ τὸ σῆμα τῆς Φαίδρας ἠδυσπαθῶς. Τοῦτο δὲν ἐδείκνυεν ἴσως πράγματι τὴν *malgré soi* ἀπιστον καὶ αἰμομίκτριαν γυναῖκα, ἐδόκει αὐτῇ τούναντιον αἰσθανομένη ζωηρὰν εὐχαρίστησιν ἐπὶ τῷ κρίματι αὐτῆς, ὃ δὲ Ρακίνας θὰ ἐξεπλήσσοτο ἀναμφιδόλως. Ἀλλὰ τί τὰ θέλετε! ἦτο γλυκεῖα!»

Δύο νέα ἔργα ἐδιδάχθησαν κατ'αὐτὰς ἐν Ἀθήναις, τὸ μὲν ἐπιγραφομένον *Σαπφῶ*, ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Θεάτρου τῶν Κωμωδιῶν, ποιηθὲν ὑπὸ Δ. Καλαποθάκη, τὸ δὲ *Ναύαρχος Κανάρης*, ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Θεάτρου Συγγροῦ, ποιηθὲν ὑπὸ Ἀντωνιάδου. Τὸ τελευταῖον, ἐξ ὧν ἀνέγνωμεν, φαίνεται ἀποτυχόν, τὸ δὲ πρῶτον ἐκρίθη εὐμενῶς καὶ ἐλογίσθη ὡς προαγαθὸν τὸν ποιητὴν. Ἡ δραματοποιΐσις τῶν περὶ τῆς ἐξόχου Λεοβιάς ποιητρίας παραδόσεων ἐγένετο ἥδη, τέσσαρα δὲ γινώσκομεν ἔργα ἐπὶ κεφαλῆς φέροντα τὸ ὄνομα τῆς Σαπφούς· ταῦτα δ' εἰσὶ τὰδε· *Sapho* λυρική-τραγωδία, ἔπη τῶν Empis καὶ Cournoi, μέλος τοῦ Reicha, (1822), τὸ γνωστὸν μελόδραμα *Saffo* τοῦ Pacini, (1842), ἡ *Sappho* τοῦ Gounod, μελόδραμα, (1851), οὗ τὸ κείμενον συντέθη ὑπὸ τοῦ Émile Augier, καὶ τέλος ἡ *Sapho* τοῦ Armand Silvestre, περὶ ἧς ἐποιησάμεθα λόγον ἐν προτέρᾳ Ἐπιθεωρήσει ἡμῶν. Ἴσως δὲ πλὴν τούτων καὶ ἄλλα νὰ ἐγράψαν ὡς καὶ διηγήματα, ἐξ ὧν σμειοῦμεθα τὸ τοῦ διαπρεποῦς ἑλληνιστοῦ Flach. Περὶ τοῦ διδαχθέντος ἔργου ἐν Ἀθήναις δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν πολλά, διότι τὰ περὶ αὐτοῦ γραφέντα, ὅσα ἀνέγνωμεν τοῦλάχιστον, περιορίζονται εἰς γενικότητας. Ἐξ ὧν δ' ἔγραψέ τις, γίγνεται ἡμῖν δῖλον, ὅτι ὁ κ. Καλαποθάκης ὡς ὁ Ἀλκαῖος ἀποκαλεῖ αὐτὴν

Ἰοπλοῖ' ἀγνῆ, μελιχόμειδε Σαπφοῖ

παρουσίασε τὴν Σαπφῶ, ἐφ' ᾧ καὶ ὁ γράφων μέμφεται αὐτῷ, ὅτι παρουσιάζει τὴν Σαπφῶ ὡς ἀγνὴν γυναῖκα ἐν ᾧ γνωστὸν ἐκ τῆς ἱστορίας ὅτι ἡ Σαπφῶ συγκαταλέγεται μετὰ τῶν ἐλευθέρων γυναικῶν τῆς ἀρχαιότητος». Βεβαίως στερούμενοι καὶ χρόνου καὶ χώρου δὲν εἶνε δυνατόν ἵνα εἰσελθῶμεν ἐνταῦθα εἰς τὸ σαφικὸν τοῦτο ζήτημα, παραπέμπομεν ὅμως τὸν γράψαντα τῷ Olfried Müller (*Histoire de la Littérature Grecque*, τομ. II, σελ. 368 καὶ ἐξῆς), ὃν μετέφρασεν ὁ μακαρίτης Κυπριανός, ὅπως ἴδῃ ὅτι κατὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ οὐδαμῶς ἀποδείκνυται ὅτι ἡ Σαπφῶ ἐγένετο ἑταῖρα, ὅπερ θεωρεῖ ἄδικον, ἀλλὰ τούναντιον ἀγνῆ. Ὡστε ὁ κ. Καλαποθάκης ἄξιος συγχαρητηρίων τοιαύτην παραστήσας τὴν Σαπφῶ ἔστιν, ὃ δὲ ἐπικριτῆς αὐτοῦ ἔδει νὰ ἢ ἐπιφυλακτικώτερος περὶ φιλολογικοῦ ζητήματος προκειμένου.

Περὶ τῆς ἐκτελέσεως εὐνοϊκὰ ἀνέγνωμεν ἐν ταῖς ἔφημερίσιν, αἵτινες πᾶσαι ὁμολόγησαν ἰδίᾳ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς δεσποινίδος Αἰκατερίνης Βερώνη, περὶ ἧς καὶ ὁ κ. Δ. Ταβουλάρης, ὁ τοῦ ἐτέρου θιάσου διευθυντής, ἐψησυχάζων νῦν ἐν Ἀθήναις, ἐνυπογράφως ἔγραψεν ἐν τῇ «Νεῶν Ἐφημερίδι» ἐν ἄλλοις καὶ τὰδε: «Τὸ πάντων ὅμως δι' ἐμὲ ὑπέροχον ἄλμα, τὸ μᾶλλον ἀξιομνημόνευτον καὶ εὐρυθμον καὶ ἀξιοζήλευτον, ἀνεπίληπτον καθ' ὅλους τοὺς κανόνες τῆς τέχνης εἶνε τὸ δι' ἐμὲ ἀνέλιπτον ἐν τῇ τέχνῃ ἄλμα τῆς τὸν χαρακτῆρα τῆς Σαπφούς ὑποδυσάμενης. Ἀδιαφορῶ τίς εἶνε, ἢ πῶς ὀνομάζεται, ἢ ἂν μετ' αὐτῆς πολλῆς ἀλλαγῆς συνεδίδασκον. Ἡ ἀλήθεια ἐν τῇ τέχνῃ πρέπει νὰ λέγηται. . .». Καὶ ἐν νεωτέρῳ φύλῳ ὁ αὐτός: «Ἡ τὴν Σαπφῶ ὑποκριθεῖσα ἐν τῷ δράματι τοῦ κ. Καλαποθάκη ἦτο θαυμασία, δρῶσα οὐ μόνον κατὰ ρυθμὸν τεχνικὸν ἀπταιστον, ὡς μηχανήματα ἐργαζόμενον, ἀλλὰ καὶ μετὰ ψυχολογικῆς ἀναλόγου τῶν παθῶν διαθέσεως, καὶ τῆς τοῦ πάθους ἐν ἀρμονίᾳ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῶν μυῶν τοῦ προσώπου καὶ δι' αὐτῆς ἐτι τῆς τῶν παρειῶν χροιας, σαφοῦς ὑποδηλώσεως καὶ ἐξωτερικεύσεως. . . Ἀπορῶ λόγων νὰ ἐκφράσω τὸν θαυμασμόν μου, τὸν εὐλογον. . .».

ΧΡΟΝΙΚΑ.—Πολλάκις μέχρι τοῦ νῦν ἐποιησάμεθα λόγον ἐν ταῖς στήλαις ταύταις περὶ τοῦ κρατίστου ἔργου τοῦ Georges Ohnet, τοῦ Maître de Forges, ὅπερ καὶ ἡ Σάρρα διδάξει κατὰ τὴν ἐντεῦθεν διάβασιν αὐτῆς. Περὶ τοῦ ἔργου τούτου ἡ Gazette de Francfort ἔγραψεν ὅτι ἡ ὑπόθεσις αὐτοῦ φέρεται ἐν τινι διηγήματι (nouvelle) τοῦ Johannes Scherr ἐπιγραφομένη: *Erkauft und erkauft* ἢ *Brunhild*, δημοσιευθέντι δὲ τῷ 1865 διὰ τῆς Gartenlaube καὶ τῷ 1873 διὰ τινος τόμου διηγημάτων. Ὁ Johannes Scherr, ὅστις τοῖς πολλοῖς ἀγνωστος τυγχάνει ὢν, ἐστὶ συγγραφεὺς ὀκτώδους Ἱστορίας τῆς φιλολογίας πάντων τῶν λαῶν καὶ ἀρκετοῦ ἀριθμοῦ ἄλλων μικρῶν ἔργων. Οὗτος γράφει ἐν τῷ μνησθέντι συγγράμματι αὐτοῦ τὰδε: «Τὸ ρωστικώτατον καὶ θελκτικώτατον τῆς ὅλης σειρᾶς τῶν ἔργων τοῦ Georges Ohnet ἐστὶ ἀναμφιλέκτως ὁ Maître de Forges, ἀλλ' ἡ ἀρχικὴ ἰδέα τῆς μυθιστορίας φαίνεται ληρθεῖσα ἐκ γερμανικοῦ διηγήματος».

— Ἐν τῷ Κωμικῷ-Μελοδράματι τοῦ Λονδίνου ἐδόθη

κατ' αὐτὰς ἀμερικανικὸν ἔργον ἐπιγραφόμενον: Ἄν ἡ ρ
 κ α ἰ Γ ο υ ἡ, περιβόητον μὲν ἐν Νέϋ Ἰόρκῃ, ἀλλὰ ἐν
 Λονδίῳ κριθέν ὡς λίαν σκωπτικόν, ἐφ' ᾧ καὶ ὁ ἄγγλος
 δραματικὸς συγγραφεὺς Malcolm Watson προέβη εἰς με-
 ταρροθμισιν αὐτοῦ ἢ μᾶλλον ἀναστύναξιν ὀλοκλήρων πρά-
 ξεων. Τὸ ἔργον ἐν τούτοις ἐπέτυχε καὶ ἐγένετο. οὕτως εἶ-
 πεῖν τοῦ συρμοῦ ἐν Λονδίῳ. Ἡ ἐπιτυχία ἡμῶς αὕτη ὀφεί-
 λεται τῷ ὑποδομένῳ τὸ κυριώτατον πρόσωπον ὑποκριτῆ
 Sant Matthews, ὅστις ὑποκρινόμενος γέροντα τραπεζίτην
 κωφὸν καὶ πάσχοντα, μετεμόρφωσε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ
 κατὰ τὴν τοῦ γνωστοῦ νορβηγικοῦ δραματικοῦ Henri
 Ibsen, ὅταν εἰκονίζουσιν αὐτὴν αἱ τελευταῖαι φωτογρα-
 φίαι αὐτοῦ. Ἄλλος δ' ὑποκριτὴς ἐν τῷ αὐτῷ ἔργῳ ὁ
 Henry Neville, ὑποδοόμενος τὸ σχῆμα ἀρχαίου ἀμερικανοῦ
 διοικητοῦ, διεσκεύασε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κατὰ τὴν τοῦ Ro-
 chefort. Οὕτω τὸ ἀγγλικὸν τοῦτο θέατρον ἐγένετο οἶον εἰ
 ὑποκατάστημα τοῦ γνωστοῦ ἐν Παριτίοις μουσείου Tussaud.
 Τὸ ἀναγράφοι ταῦτα γαλλικὸν περιοδικὸν σύγγραμμα ἐρω-
 τᾶ τίνος ἕνεκα ὑποκριτὰ ἔργων τινῶν, τῶν ἐν Παριτίοις δι-
 δαχθέντων, δὲν ὑπεχρεώθησαν ὑπὸ τῶν συγγραφέων αὐτῶν
 νὰ διασκευάσωσι τὴν κεφαλὴν κατὰ τὰς τῶν τεσσαράκοντα
 ἀθανάτων τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας ἢ τῶν κυριωτάτων
 προσώπων τῆς ὑποθέσεως Πανακμῆ; Ταῦτα ἡμῶς σημαίνου-
 σι πτωσιν τοῦ θεάτρου καὶ ἐξουτελισμὸν αὐτοῦ.

—Τὸ λονδίνειον θέατρον Trafalgar-Square ἐπανελάβε τὴν
 Ἐκ δ ἰ κ η σ ι ν τ ο ὕ Π α ρ ἄ φ ρ ο ν ο ς, μετασκευὴν
 ἀγγλισαί τοῦ *Roi s'amuse* τοῦ Victor Hugo, πάλαι γενο-
 μένην ὑπὸ τοῦ ὑποκριτοῦ Edwin Booth. Ἡ μετασκευὴ αὐ-
 τῆ συμφωνεῖ τῷ *Rigoletto*.

—Ὁ διάσημος ἄγγλος ὑποκριτὴς καὶ διευθυντὴς τοῦ Λυ-
 κείου Irving ἐτοιμάζεται ν' ἀπέλθῃ καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ
 θιάσου αὐτοῦ εἰς Ἀμερικὴν. Διδάξει δὲ ἐπὶ ἑννέα μῆνας
 ἐν ταῖς διαφόροις πόλεσι τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ
 τοῦ Καναδᾶ.

—Ἐν Γερμανίᾳ ἐξεδόθη φυλλάδιον πραγματευόμενον πε-
 ρὶ τῆς μητρὸς τοῦ Goethe καὶ ἐπιγραφόμενον *Vom Fels
 zum Meer*.

—Ἡ δὲ Deutsche Rundschau ἐδημοσίευσε δύο ἀνυπό-
 τους ἐπιστολάς τοῦ Schiller, ἀπειθυνομένας φίλῳ τινὶ τοῦ
 πρὸστάτου αὐτοῦ, τῷ κόμητι Schimmelmanna, ὑπουργῷ
 ἐπὶ τῶν οικονομικῶν ἐν Δανίᾳ. Τῇ μετολαβίσει τοῦ κόμη-
 τος τούτου ἔτυχε τῆς ἀρωγῆς τοῦ δουκῆ τοῦ Augusten-
 bourg.

—Τὸ περὶ τῆς κατρότης τῶν ἔργων τοῦ Shakespeare
 ζήτημα ἀνεβάνη αἰθίς, παρίσταται δὲ νῦν ὁ μὴν Bacon ὁ
 ποιητὴς, ἢ δὲ βασιλίτσα Ἐλισάβετ ἢ ἐμπνεύσασα αὐτὰ, ἰδιῶς
 τὰ ἱστορικά, ἐπὶ πολιτικῷ σκοπῷ.

Ὁ ἔξοχος ὑποκριτὴς Henry Irving ἐδίδασκεν ἄρτι ἐν τῷ
 θεάτρῳ αὐτοῦ Λυκείῳ τραγωδίαν τοῦ Tennyson ἐπιγραφο-
 μένην *Becket*, ἧτις οὐδέποτε ἐπαίχθη ζῶντος τοῦ μεγάλου
 ποιητοῦ. Τὸ ἔργον δὲν ἐστέρηθη ὑπὸ ἐπιτυχίας.

Οἱ κκ. Gosse καὶ Archer, οἵτινες μετέφρασαν τὴν *Hed-
 da Gabler* τοῦ Ibsen ἐδημοσίευσαν ἄρτι καὶ μετάφρασιν
 τοῦ νέου ἔργου τοῦ νορβηγικοῦ δραματικοῦ, τοῦ Maltre
 constructeur Solnen.

—Ἐν τῷ Lessing-Theater τοῦ Βερολίνου ἐδιδάχθη νέον
 δράμα τοῦ Hermann Sudermann, τοῦ συγγραφέως τῆς
 Γεμῆς καὶ τοῦ Τέλου τῶν Σοδόμων. Τὸ νέον ἔργον ἐπι-
 γράφεται ἡ Π α τ ρ ἰ ς, οὐδεμίαν δὲ σχίσιν ἔχει πρὸς τὴν
Patrie τοῦ Sardou.

—Ἀπεραίσθη ἴδω ὑπὸ τοῦ οἴκου Ricordi καὶ τῆς διευ-
 θύνσεως τοῦ θεάτρου Scala τοῦ Μεδιολάνου ὅπως διδαχθῇ
 τὸ τελευταῖον ἔργον τοῦ Βέρδη *Falstaff* ἐν διαφόροις πόλεσι
 τῆς Ἰταλίας ὑπὸ τῶν πρώτων διαπλαστάντων τὰ πρόσωπα
 τοῦ κωμικοῦ μελοδράματος αἰοδῶν. Ἐν τῇ Scala τὸ ἔργον
 ἐπανελήφθη 21 φορὰς, ἐπιστεύετο δὲ ὅτι θὰ ἐπανελαμβάνε-
 το ἅπαξ ἢ δις ἔτι.

Οἱ φίλοι τῶν στατιστικῶν ἄσμενοι θὰ μάθωσιν ὅτι
 ἠριθμίσθησαν οἱ στίχοι ἐξ ὧν ἀποτελεῖται ὁ *Falstaff*. Ὁ
 ἀριθμὸς αὐτῶν ἀνέρχεται εἰς 1374 ἤτοι

	1 εἰκ.	102)	
ἐν τῇ Α' πράξει)	466
	2 εἰκ.	364)	
	1 εἰκ.	142)	
ἐν τῇ Β' πρ.)	441
	2 εἰκ.	299)	
	1 εἰκ.	215)	
ἐν τῇ Γ' πρ.)	467
	2 εἰκ.	252)	

—Ἐδιδάχθη κατ' αὐτὰς ἐν Παριτίοις ἔργον, ὑπερ ἑλλη-
 νικὸν φέρεται (*pièce grecque*), μονόπρακτον καὶ ἐπιγρα-
 φόμενον Λυσιστράτη (*Lysistrata*), διαφόρον δὲ τοῦ
 πρὸ τίνος διδαχθέντος ἐν ἄλλῳ θεάτρῳ καὶ περὶ οὗ ἐγρά-
 ψαμεν ἐν καιρῷ. Τὸ ἔργον τοῦτο φέρεται *d'un certain A-
 ristophane*, μεταφραστὴν εἰς τὴν γαλλικὴν ὑπὸ τῶν κ.κ.
 Batailloclès καὶ Sermetaz, περιλαμβάνει δὲ καὶ ἤχους
 ἀρχαίους ὑπὸ Alfredus Patassepoulos Πληροφορίας
 πλείονας δὲν ἀνεύρομεν περὶ τοῦ θύματος τούτου. νομίζο-
 μεν δὲ ὅτι ὁ Ἀριστοφάνης οὐδὲν θὰ ἔχη τὸ κοινὸν μετὰ
 τοῦ *certain Aristophane*.

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Ἡ ἐναρξίς τῶν ἐργασιῶν τῆς σεπτικῆς Βουλῆς,
 μάλιστα δὲ ἡ θαρραλέα πολιτεία τοῦ νεοροῦ βασιλέως
 Ἀλεξάνδρου, ἡ προσδοκωμένη συνομολόγησις τοῦ ἐξ
 ἑκατὸν ἑκατομμυρίων ἐξωτερικοῦ δανείου τῆς ἑλλη-
 νικῆς κυβερνήσεως μετὰ τῆς εἰς τὰς παλαιὰς παρα-
 δόσεις ἐπανόδου τῆς ὑπὸ τὸν κ. Δηλιγιάννην ἀντι-
 πολιτεύσεως καὶ οἱ ἐπικείμενοι γάμοι τοῦ Κοβουργί-
 δου τῆς Βουλγαρίας πρὶγκιπος ἀποτελοῦσι τὰ κυ-
 ριωτάτα ἰλλυρικὰ πολιτικά θέματα, τὰ ἐπασχολή-
 σαντα τὴν προσοχὴν τῶν πολιτικολογούντων κατὰ
 τὴν λήξασαν ἐβδομάδα.

Τὸ πρῶτον τῶν θεμάτων τούτων εἶνε ἀναμφιβόλως
 ἄξιον μακροτέρου λόγου ἢ ὅτι ἐπιτρέπεται ἐν γενικῇ
 ἐβδομαδιαίᾳ ἀνασκοπήσει. Οὐχ ἥττον ἀρκήτω ἡ ὑπό-
 μνησις ὅτι ἡ ἐνεστῶσα Σκουψίνα εἶναι προϊὸν τῆς

μακρῶς προπαρασκευαστικῆς καὶ διὰ πολλῶν ἐκλογικῶν ἐπεμβάσεων συντελεσθείσης ἐργασίας τῆς μεριδος ἐκείνης, ἥτις, διὰ πραξικοπήματος τοῦ ἐκ τῶν ἀντιδασιλέων κ. Ρίστιτς παρὰ τὰς τεσσαρακαίδεκα μόλις ἔδρας, ἃς κατέχεν ἐν τῇ ἐξ ἑκατὸν τριάκοντα τεσσάρων μελῶν συγκροτούμενῃ Βουλῇ, ἀνεληθούσα ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, ἐξ ἧς ἀντισυνταγματικῶς ἐξεώσθησαν οἱ παμψηφίαν σχεδὸν ἐν τῷ κοινοβουλίῳ ἔχοντες ριζοσπαστικοί, μόνον αὐτῆς μέλημα ἔσχε τὴν διὰ παντὸς τρόπον διατήρησιν τῆς οὕτω καταληφθείσης ἐξουσίας.—Τούτου ἕνεκα οὐδὲν ἔχει τὸ ἐκπληκτικὸν τὸ γεγονός, ὅτι πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σταθεροῦς ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ τούτου, μὴ ἐπαρκῶς ἐξασφαλισθέντος ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν ἐκλογῶν, εἰς δύο ἰσόπαλα περίπου στρατόπεδα διαιρέσαντος τὸ κοινοβούλιον, τὸ ὑπουργεῖον Ἀθακούμοβιτς διὰ τῆς ἐφαρμογῆς παραδόξου συνταγματικῆς θεωρίας, καθ' ἣν μερὶς τις δύναται νὰ θεωρῆ ὡς μὴ ὑπάρχοντα τοὺς ὑπὸ τῶν προκατόχων αὐτῆς ἐν τῇ ἀρχῇ νεομοθετημένους θεσμούς, ἀναγκάσαν τὴν ἀντιπολιτευσιν, μὴ συγκατατιθεμένην εἰς τὴν αὐθαίρετον ἐπάνοδον εἰς τὸ ἀρχαῖον ἔθιμον τῆς ἐξ 125 μελῶν συστάσεως τῆς Σκουψίνας, τὸ ἐπιτρέπον τῇ κυβερνήσει νὰ φρονῆ ὅτι δύναται νὰ προβαίη εἰς τὰς νομοθετικὰς ἐργασίας μετὰ 63 βουλευτῶν ἀντὶ τῶν 68, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν ἀπαρτίαν, ν' ἀποχωρήσῃ ἀθρόα τοῦ βουλευτηρίου, προσβῆ εἰς τὴν ἐν στενῷ οικογενειακῷ κύκλῳ ἐκλογὴν τῶν τμημάτων, τῆς ἐξελεγκτικῆς τῶν ἐκλογῶν ἐπιτροπῆς συνοπτικῶς καὶ ἐν ἀστραπαίᾳ ταχύτητι κυρωσάσης τὴν ἐκλογὴν πάντων τῶν φιλελευθέρων, καὶ παραχρῆμα ἐξελέξατο καὶ τὸ προεδρεῖον τῆς Σκουψίνας, ὅπερ πρῶτον αὐτοῦ ἔργον ἔσχε ν' ἀπειλήσῃ δι' ἀκυρώσεως τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν τοὺς προσερχομένους εἰς τὸ βουλευτήριον ριζοσπαστικούς.—Οὕτως ἐδημιουργήθη ἀσυνήθης εἰς τὰ χρονικά τῶν συνταγματικῶν κρατῶν κατάστασις, καθ' ἣν ἐλειπούργει κοινοβούλιον ἄνευ οὐδὲ ἔχοντος κοινοβουλευτικῆς λειτουργίας, ἧς ἀπαραίτητον, ὡς γνωστόν, στοιχεῖον ἀποτελεῖ ἢ ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ὕπαρξις καὶ δράσις ἀξιοπρεποῦς καὶ ἰσχυρᾶς ἀντιπολιτεύσεως. Τὰ ἐκ τῆς καταστάσεως ταύτης ἐπακόλουθα, τὰ τε ἀμέσως δυνάμενα νὰ ἐπέλθωσι καὶ τὰ εἰς ἀπώτερον μέλλον ἐπιψηλασσόμενα, ἦσαν πολλαχῶς σοβαρά· ἠλπίζετο ἐν τούτοις ὅτι σφοδωτέραι τινες μεταγενέστεραι σκέψεις θὰ ἔπειθον ἀμφοτέρως τὰς μερίδας ὅτι δὲν εἶνε αὐτῆ ἐπιτιμεία εἰς ἔξαρσιν τοῦ γοήτρου αὐτῶν καὶ ἐξυπηρετήσιν τῆς πατρίδος ὁδός.—Ἄλλ' ἢ ἐλπίς αὕτη ἐξέλιπε, φαίνεται, τέλειον, οὕτω δὲ ὁ νεαρὸς μὲν τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' ἀκμαῖος τὸ φρόνημα καὶ τὸν πατριωτισμὸν βασιλεὺς Ἀλέξανδρος, κατιδὼν τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην τοῦ ἀποτρέψαι τὰ ἀπειλοῦντα τὴν χώραν δεινά, κατέλυσε τὴν ἀρχὴν τῆς ἀντιδασιλείας, ἐκνήρυσθη ἐνῆλιξ, διώρισεν ἐν τῷ δικαίωματι αὐτοῦ ὡς συνταγματικοῦ βασιλέως νέον ὑπουργεῖον καὶ ἐξέδωκε τὸ κατάλληλον πρὸς τὸν σερβικὸν λαὸν διάγγελμα, πάντων τῶν γεγονότων τούτων ἐν ἡμέρᾳ γαλήνῃ διεξαχθέντων πρὸς εὐαρεσκίαν τῶν φίλων τῆς προόδου τοῦ σερβικοῦ ἔθνους.

Ὡς πρὸς τὸ ἑλληνικὸν δάνειον, τὸ κύριον νῦν σημείον τῆς ἐν Ἑλλάδι πολιτικῆς καταστάσεως, ἄτε

ἀπ' αὐτοῦ ἐξηρημνένης τῆς περαιτέρω αἰσίας ἐξακολουθήσεως τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Τρικούπη διεξαγομένου ἀνορθωτικοῦ ἔργου, γενικῶς θεωρεῖται ὡς γεγονός τετελεσμένον, εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ὁποίου συντελοῦσιν οὐ μόνον οἱ γνωστοὶ ἤδη μεγάλοι ἀγγλικοὶ καὶ γερμανικοὶ οἴκοι, ἀλλὰ καὶ τινες γαλλικοὶ κατὰ τὰς ἐξ Ἀθηνῶν εἰδήσεις, τῆς ἐκθέσεως καὶ τοῦ γάλλου οἰκονομολόγου εὐνοϊκῶς ἀποφαινομένης περὶ τῆς οἰκονομικῆς θέσεως τοῦ βασιλείου.—Ἡ ἀντιπολιτευσις, εἰς τὴν φάλαγγα τῶν δημοσιագραφικῶν ὀργάνων τῆς ὁποίας φαίνεται ὅτι προσετέθη καὶ ἡ Ἀκρόπολις, οὐ παύεται ποικίλας τὸ σχῆμα καὶ τὸ ποιὸν διατυποῦσαι μομφάς, τὸ ὑπὸ τὸν κ. Δηλιγιάννην κόμμα ἤρξατο αὐθις ἀτυχῶς δι' αὐτὸ τὴν ἀρχαίαν δημοκοπικὴν τῆς πολεμικῆς αὐτοῦ μέθοδον, αἱ δὲ μικροσκοπικαὶ ὑπὸ τοὺς κκ. Ράλλην καὶ Κωνσταντόπουλον μερίδες ἀπευθύνουσιν ἀμεσώτερον τὰς αἰτιάσεις αὐτῶν πρὸς τὴν ὑπάτην τοῦ κράτους πολιτικὴν ἀρχὴν, ἥτις ἐξακολουθεῖ διὰ τῆς ἠθικῆς αὐτῆς ὑποστήριξεως καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος, ὅπερ ἐπεδείκνυται, βοηθοῦσα τῇ κυβερνήσει εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου αὐτῆς· ταῦτα ὅμως εὐτυχῶς ἐλάχιστα δύναται νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῆς πορείας τῆς κυβερνήσεως, ἥτις εὐσταθῶς χωρεῖ ἐπὶ τὸν σκοπὸν αὐτῆς, μὴ σπεύδουσα ἀλλὰ ἐπιζητοῦσα τὸν προσφορώτατον ἐφ' ἑκάστα καιρὸν.—Ὁ τελευταῖος οὕτος λόγος ἀρκεῖ, νομίζομεν, πρὸς ἐξήγησιν τῆς ἐφεκτικότητος, ἣν ὁ κ. Τρικούπης ἐπιδείκνυται εἰς τὴν ὀριστικὴν διομολόγησιν τῶν ὄρων τοῦ δανείου.

Οἱ τοῦ πρίγκιπος Φερδινάνδου γάμοι τοῦτο περιέχουσι τὸ διάφορον, ὅτι σημαίνουσι τὴν ὥραν, καθ' ἣν ὁ ὑπὸ τοῦ κ. Σταμπούλωφ κυβερνόμενος λαὸς θὰ εὐτυχίσῃ ν' ἀπολαύσῃ παρ' αὐτῷ τὴν ἡγεμονόπαιδα ἐκείνην, χάριν μὲν τῶν χαρίτων τῆς ὁποίας ὑπέστησαν ἰκανῶς σφοδρὸν τραῦμα τὰ θρησκευτικὰ αὐτοῦ αἰσθήματα, ἕνεκα δὲ τῆς ὁποίας ἢ βουλγαρικὴ Ἐκκλησία οὕτω τραχῶς διεφάνησε πρὸς τὴν βουλγαρικὴν Πολιτείαν. Τοῦ γεγονότος μὴ ἐπιδεχομένου πλέον μεταβολῆν, ἐν μόνον ἔχει τις νὰ πράξῃ ὑπὲρ τῆς τῆδε κάκεισε πλαζομένης ἀτυχοῦς ἡγεμονίας, νὰ εὐχηθῆ ὅπως μὴ εἰς βάρος αὐτῆς ἀποδῶσι τὰ σφάλματα ταῦτα τῶν ἀρχόντων τῆς.

Τὸν ἄλλον τῆς Εὐρώπης πολιτικὸν κόσμον ἐπιποχόλησε κατὰ τὴν λήξασαν ἐβδομάδα ὁ σχηματισμὸς καὶ τὸ πρόγραμμα τοῦ νέου γαλλικοῦ ὑπουργείου, ἢ εἰς δευτέραν ἀνάγνωσιν συζήτησις τοῦ ἰρλανδικοῦ σχεδίου τοῦ κ. Γλάδστονως, αἱ ἐπιλείμεναι ἔσραται τῆς εικοσιπενταετηρίδος τῶν γάμων τῶν βασιλέων τῆς Ἰταλίας μετὰ τῶν συναφῶν αὐταῖς πολιτικῶν ζητημάτων, ἢ ἄρσις πάσης ἐλπίδος συνεννοήσεως ἐπὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ κόμητος Καπρίδη ὑποβληθέντος καὶ ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς ἐπιτροπῆς ἀποδοκιμασθέντος στρατιωτικοῦ νομοσχεδίου καὶ ἢ ὑπὸ τοῦ κ. Κρίστην κήρυξις δεδηλωμένου πολέμου κατὰ τῆς ἐνεστῶσης κυβερνήσεως.—Ὁ ὑπὸ τὸν κ. Δουπουὲν σχηματισμὸς τοῦ γαλλικοῦ ὑπουργείου μετὰ ριζοσπαστικωτέρας χροιάς, αἰσθητῶς ὅμως μετρούφρονος προγράμματος δὲν αἶρει ὀριστικῶς τὴν ἐνδημικῶς, οὕτως εἰπεῖν, μαστιζούσαν ἀπὸ τινος χρόνου τὴν Γαλλίαν ἐσωτερικὴν πολιτικὴν, ἰδίᾳ δὲ κοινοβουλευτικὴν κρίσιν, τὰς ῥίζας μὲν αὐτῆς ἔχουσιν ἐν τῇ

συστάσει τοῦ κοινοβουλίου, τραφεῖσαν δὲ ἀφθόνως ὑπὸ τῶν λιπασμάτων τοῦ παναμαίου σκανδαίου καὶ τελευταίου προαχθεῖσαν εἰς ἀπροκάλυπτον σύγκρουσιν Βουλῆς καὶ Γερουσίας· παρέχει ὅμως τὴν ὑπὸ τῶν περιστάσεων ἐπιβαλλομένην προσωρινὴν λύσιν, ἥτις ἐλπίζεται καὶ περὶ τούτου αἰεὶ προοιωνίζεται τὸ μετριοπαθὲς καὶ διαλλακτικὸν πνεῦμα, ὅπερ ἐπεδείξατο τὸ νέον ὑπουργεῖον κατὰ τὰ πρῶτα βήματα αὐτοῦ — ὅτι θὰ ἐπιτρέψῃ τῷ προέδρῳ τῆς Δημοκρατίας ν' ἀναμείνῃ τὴν πρὸς φόρον ὥραν τῆς διὰ τῆς ριζικῆς ἀνασυστάσεως τοῦ κοινοβουλίου ὀριστικῆς διακανονίσεως τῆς πολιτικῆς καταστάσεως. — Ὡς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ ἀπορροφῶντος σύμμαδαν τὴν προσοχὴν τῶν Ἀγγλῶν ἰρλανδικοῦ νομοσχεδίου, οὐ ἤρξατο ἦδη ἢ εἰς δευτέραν ἀνάγνωσιν συζητήσις, ἔχομεν τὸν ἐναρκτήριον τῆς συζητήσεως ταύτης λόγον τοῦ κ. Γλάδστωνος, νέον ἀληθῶς πολιτικὸν καὶ ρητορικὸν γιγαντούργημα, ἀσφαλῶς στηρικθὲν ἐπὶ τῶν τεσσάρων τούτων ἀρχῶν, ὡς ἀρραγῶν τινῶν καὶ ἀδιασείστων βάσεων : ὅτι οὐδεμία χωρογραφικὴ ἔνωσις, ἐπιβληθεῖσα ὑπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ ἰσχυροτέρου, νυδοκίμησεν· ὅτι εἰ που ἀπαντᾷ τοιαῦτα τις εὐδοκίμησασα, ἢ εὐδοκίμησις αὐτῆς ὀφείλεται εἰς περιστάσεις ἄλλας, φυσικοὺς π. χ. δεσμούς, φυσικοὺς τοπογραφικοὺς ὄρους, ἱστορικὰς παραδόσεις, οικονομικοὺς λόγους, καὶ τέλος εἰς πᾶν ἄλλο παρὰ τὸν τρόπον τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἐνώσεως· ὅτι αὐτονομία βίᾳ ἀποσπῶμένη οὐδέποτε παρακολουθεῖται ὑπὸ τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ λαμβάνοντος πρὸς τὸν παραχωροῦντα· ὅτι τέλος αἰ κατὰ σύμβασιν καὶ ἀμοιβαίαν συγκατάθεσιν διουλογηθεῖσαι ὁμοσπονδιακαὶ σχέσεις μόναι αὐταὶ εὐδοκίμοῦσιν, ὡς τοῦτο ἀπεδείχθη πληρέστατα μὲν ἐν Γερμανίᾳ, ἐν μεγάλῃ δὲ μοίρᾳ καὶ ἀλλαχοῦ. Ἡ ἀπὸ τοῦ λόγου τούτου ἐντύπωσις τοῦ κοινοβουλίου ἦν τοιαύτη, ὥστε ἀπίθανον γενικῶς θεωρεῖται ὅτι αἱ ἐπακολουθήσασαι καὶ ἐπακολουθήσουσαι ἀγορεύσεις τῶν ρητόρων τῆς ἀντιπολιτεύσεως θὰ ἐπιδράσωσιν οὐσίωδῶς ἐπὶ τῆς τύχης τῆς ἰρλανδικῆς αὐτονομίας, ἥτις ἐπιξηφισθήσεται ὑπὸ τοῦ κοινοβουλίου μετὰ πάσης τῆς πλειονοψηφίας, ἢν ἢ κυβερνήσις τοῦ κ. Γλάδστωνος διαθέτει, ὑπολειπομένης μόνον τῆς ἐν τῇ Γερουσίᾳ συζητήσεως, ἢς πιθανώτατα ἢ ἐκδασιδέσται ὅλως ἀντίθετος. Ὁ τρόπος, καθ' ὃν αἱ διάφοροι αὐλαὶ καὶ κυβερνήσεις τῆς Εὐρώπης μετέχουσι τῶν ἐπὶ τοῖς ἀργυροῖς γάμοις τῶν βασιλέων τῆς Ἰταλίας ἑορτῶν, ἀποδεικνύει μὲν τὰς συμπαθείας, ὧν γενικῶς ἀπολαύει ὁ τῆς Σαβοΐας οἶκος, συντελεῖ ὅμως ταῦτοχρόνως εἰς κατανόησιν τῆς ἐπιφυλάξεως μὲν, μεθ' ἧς ὁ καισαροβασιλεὺς τῆς Αὐστροουγγαρίας συνεορτάζει τῷ συμμάχῳ, οὐδὲ νῦν ἀποδίδουσι αὐτῷ τὴν ὀφειλομένην καὶ ἀπὸ μακροῦ ἀναμενομένην ἐπίσκεψιν, δι' ἀντιπροσώπου δὲ διαβιβάζων αὐτῷ τὰ συγχαρητήρια αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδ' οὕτως ἀποφυγῶν τὴν δυσάρεστον τοῦ ἀγιωτάτου πατρός, τὸν ἐπιλογισμὸν δὲ, μεθ' οὗ ἢ γερμανικὴ πολιτικὴ ἐννοεῖ νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὴν εὐκαιρίαν εἰς ἐπιρροῶσιν τοῦ ἐν τῇ χερσονήσῳ γοήτρου τῆς συμμαχίας ὅπερ μεγίστην ὄντως ἔχει χρεῖαν ἐπιρροῶσεως, εἰ δυνατόν δὲ καὶ εἰς χρῆσιμοποίησιν τῆς παρὰ τοῖς καθολικοῖς τῶν ὑπκόσμων τοῦ κράτους παπικῆς ἐπιρροῆς ὑπὲρ τῶν στρατιωτικῶν

μεταρρυθμίσεων, τὸ ὁποῖον ὅμως κατὰ πρόοιρημένα Λέων ὁ Π' ἀπέδειξεν ἐλπίδα ματαίαν. — Ὡς πρὸς τὰ κυρίως ἰταλικά πράγματα, ἢ κυβερνήσις τοῦ κ. Γιολίτη ἐξακολουθεῖ εὐθαρσῶς μὲν ἀλλ' ἥκιστα ἀποτελεσματικῶς ἀγωνιζομένη κατὰ τοῦ πάντοθεν πιέζοντος αὐτὴν ἐλλείμματος καὶ τῆς γενικῆς οικονομικῆς καχεξίας τῆς χώρας, ἢ ὁποία κατὰ τὴν εἰκόνα, ἦν τὸ ὄργανον τοῦ πολλοῦ ἐκ Κατάνης πολιτευτοῦ, φανερὰ πλῆεν ἀναπετάσαντος τὴν σημαίαν τῆς ἐναντίον τῆς κυβερνήσεως ἀντιπολιτεύσεως, διέγραψε οὐδὲ ὑπὸ ἀξίωιν λόγου στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν προόδων δύναται νὰ δικαιολογηθῇ, ἅτε τοῦ τε στρατοῦ καὶ τοῦ στόλου μακρὰν ἀπέχοντος τοῦ σημείου ἐκείνου τῆς ἀκμῆς, εἰς ὃ ἀντὶ τοσοῦτων θυσιῶν ἔδει νὰ ᾤσι προηγεῖσθαι αἱ δυνάμεις τοῦ κράτους. Ὁ κ. Κρίστις ἐν τῇ Μεταρρυθμίσει διεξετραγῶδησε τὴν κρίσιμον ταύτην τῆς Ἰταλίας κατάστασιν καὶ συνηγόρησεν ὑπὲρ τῆς ἀπαλλαγῆς τῆς χώρας· καίτοι δὲ εἶνε ἀναντίρρητον ὅτι ἢ μεταλαμβάνουσι αὐτοῦ πολιτικὴ οὐ μικρὸν συντελέσασαν εἰς τὴν ἐνεστῶσαν τοῦ κακοῦ ἐπίτασιν, ἐξ ἴσου βέβαιον εἶνε ὅτι ἢ ἐπίδοσις τοῦ κακοῦ τούτου καθιστᾷ ἀπολύτως ἀναγκαίαν πολιτικὴν τινα λοξοδρομίαν, ἀπὸ τῆς ὁποίας θὰ ἰδύνατό τις νὰ ἐλπίζῃ ἀνακοπήν καὶ ἐπανόρθωσιν αὐτοῦ.

M. E. M.

ΦΥΡΑΝΗ ΜΙΓΔΗΝ.

Σήμερον γενήσεται ἡ ἐνταῦθα μὲν μερικὴ, ἀλλαχοῦ δὲ ὀλικὴ ἔκλειψις τοῦ Ἡλίου, ἢ τοσοῦτον σπουδαία, περὶ ἧς ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν συνεργάτης τοῦ ἐπιστημονικοῦ τμήματος κ. Ἡλίας Βαλσαμάκης λεπτομερῶς τε καὶ μετ' ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας ὠμίλησεν ἐν τῇ προτέρᾳ αὐτοῦ Ἐπιστημονικῇ Ἐπιθεωρήσει, προτάξας αὐτῆς ἐν προτέροις τεύχεσι τὰ ἄναγκαῖα περὶ ἐκλείψεων.

— Ἐωρτάθη ἐν Ἀθήναις πανηγυρικῶς ἡ εἰκοσιπενταετηρίς τῆς καθηγεσίας τοῦ διαπρεποῦς καθηγητοῦ τοῦ αὐτοῦ πανεπιστημίου κ. Κ. Κόντου, τοῦ ἐξ ἄλλων τε ἔργων καὶ ἐκ τῶν Γλωσσικῶν παρατηρήσεων αὐτοῦ πασιγνώστου ἀνά τε τὸ ἐλληνικὸν καὶ τὴν Ἑσπερίαν. Ἐξ ἑορτῆς μετέσχε τὸ Πανεπιστήμιον, ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθεῖσα καὶ προεδρευομένη, τὰ μάλιστα δὲ σοβαρῶς ἐργαζομένη Ἐπιστημονικὴ Ἐταιρεία, συναδέλφοι καὶ μαθηταὶ αὐτοῦ.

— Ἡ ἐπιστήμη καθόλου καὶ ἰδίᾳ ἡ ἐλληνικὴ ἔσχον ἀπώλεσε μυστηνὴν διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἐπιφανεστάτου καὶ διαπρεπεστάτου τῶν Ἑλλήνων χειρουργῶν Θεοδώρου Ἀρταίου, ἐπισυμβάντος ἐν Ἀθήναις ἄρτι μετὰ μακρὰν ἀσθένειαν. Ἡ περὶ τὴν χειρουργικὴν δεινότης τοῦ ἐπιφανοῦς ἀνδρὸς ὠμολόγηται καὶ ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ, πολλαὶ δ' αὐτοῦ ἐγγεγρήσεισι ὡς δυσχερέσταται ἐκρίθησαν, ἐφ' ἧς καὶ ἐπέσπασαν τὸν θαυμασμὸν πάντων, αἱ δὲ παρατηρήσεις αὐτοῦ καὶ ἀνακοινώσεις ἐπὶ ζητημάτων τῆς χειρουργικῆς σοφαὶ καὶ λυσιτελεῖς τὰ μάλιστα ἔθεωροντο. Ὁ μακαρίτης ἦν τακτικὸς καθηγητῆς τοῦ Ἀθήνησι Πανεπι-

στημίῳ, σεβόμενος καὶ τιμώμενος ὑπὸ τῶν φοιτητῶν ὡς εἰς τῶν διαπρεπεστάτων καὶ κόσμημα ἀδαμάντινον τοῦ ἀνωτάτου παιδευτηρίου τῆς Ἑλλάδος, ἀστὴρ σελαγίζων ἐν αὐτῷ.

— Τῇ παρελθούσῃ δευτέρᾳ ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν ἡ Φιλαρμονικὴ Ἑταιρεία, ἥτις τρεῖς ἔδωκε κατὰ τὴν λήξαν ἐβδομάδα συναυλίας, τὴν μὲν τῇ ἐσπέρᾳ τῆς τρίτης, τὴν δὲ τῇ ἐσπέρᾳ τῆς πέμπτης καὶ τὴν τρίτην τῇ 3 μ. μ. ὧρ τῆς παρασκευῆς ὑπὲρ τοῦ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου Ἀσύλου τῶν πτωχῶν. Κατὰ πάσας ταύτας τὰς συναυλίας ἡ περὶ τὴν θεῖαν τέχνην ἐπιστήμη τῶν ἀποτελούντων τὴν τε ὀρχήστραν καὶ τὸν χορὸν κατεδείχθη, ἐχειροκροτήθη ἐνθουσιωδῶς καὶ ἐξετιμήθη. Οἱ ὁμοθενεῖς ἡμῶν κατέδειξαν καὶ αὐθις, ὑποδεξάμενοι τὴν Ἑταιρείαν, τὰ αἰσθητικὰ αὐτῶν καὶ μάλιστα τὰ τῆς φιλοξενίας καὶ τὰ ὑπὲρ παντὸς καλοῦ.

— Τὸ ἐν Ἀρέσδῃ ὑγειονομικὸν διεθνὲς συνέδριον ἀπέκλεισε τοὺς βουλγάρους ἀντιπροσώπους, διότι ἡ Βουλγαρία ὑποτελής τῇ Τουρκίᾳ ἀντιπροσωπεύεται ὑπ' αὐτῆς.

— Τῇ 11/23 παρελθόντος ἐγένετο ἡ συνεδρία τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν ἐνεκα θανάτου κενῶν ἐδωλίων. Κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην προῦκειτο περὶ ἐκλογῆς δύο μελῶν πρὸς διαδοχὴν τοῦ Renan καὶ τοῦ John Lemoinne. Ἐπὶ τούτῳ ἐγένοντο δύο ψηφοφορίαι, ἀλλὰ καὶ ἡ πρώτη καὶ ἡ δευτέρα ἐπανελήφθησαν ἢ μὲν τρεῖς, ἢ δὲ ἐξάκις. Κατὰ τὴν πρώτην ἀνεδείχθη μέλος ὁ Challemlacour διὰ ψήφων ἑπτακαίδεκα ἐπὶ 31 ψηφοφορούντων, ἦτοι τυχῶν μόλις τῆς ἀπολύτου πλειοψηφίας. Κατὰ τὴν ψηφοφορίαν ταύτην ὁ κ. Zola κατώρθωσε νὰ λάβῃ μίαν μόνον ψῆφον.

Ἡ δευτέρα ψηφοφορία πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ John Lemoinne εἰς οὐδὲν ἀπέληξεν ἀποτέλεσμα, διαρκέσασα ἐπὶ ὧραν καὶ ἐξάκις ἐπαναληφθεῖσα. Ἐκ τῶν ὑποψηφίων ὁ τὰς πλείονας λαβὼν ψήφους μέχρις ἑκκαίδεκα ἦν ὁ κ. Brunetiere. Οὗτος ἔλαβε κατὰ τὴν α' 12, β' 13, γ' 12, δ' 13, ε' 15, στ' 16, ἐν δ' εἶτι μίαν ἐλάμβανε ψῆφον, ἦτοι 17, θ' ἀνεδεικνύετο μέλος. Ὁ Zola ἔλαβε μόλις 5 ψήφους. Ἐκ τῆς ψηφοφορίας ταύτης ἐξάγεται καὶ τότε, ὑπὲρ πολλῶν ἡγεῖρε ζητήματα ἐν ταῖς ψηφοφορίαις παρ' ἡμῖν, ὅτι ἀπόλυτος πλειοψηφία λογίζεται ἐπὶ 31 ψηφοφορούντων 17 καὶ οὐχὶ 16, διότι τὸ 16 οὐδαμῶς ἐστὶ τὸ ἡμισυ τοῦ 31 πλέον ἑνός, ἀλλὰ τὸ ἡμισυ πλέον ἡμίσεος. Κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίαν ἐξελέγη καὶ ὁ διευθυντὴς τῆς Ἀκαδημίας, ἀνεδείχθη δὲ ὁ κ. Francois Coppée.

— Ὁ κ. Albert Shulz ἐδημοσίευσε Μεθοδικὸν κατάλογον (Catalogue methodique) τῶν περιοδικῶν καὶ ἐφημερίδων, αἵτινες ἐξεδόθησαν ἐν Παρισίοις μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ἔτους 1892.

— Προσεχωῶς ἐκδίδεται ὑπὸ Ch. Huit, καθηγητοῦ ἐν τῷ Institut Catholique τῶν Παρισίων σύγγραμμα ἐπιγραφόμενον Ὁ βίος καὶ τὸ ἔργον τοῦ Πλάτωνος (La vie et l'œuvre de Platon) εἰς δύο τόμους.

— Ἐδημοσιεύθησαν αἱ Decouvertes en Chaldée ὑπὸ τοῦ E. de Sazzeac, προξένου τῆς Γαλλίας ἐν Βαγδάτῃ.

— Après, οὕτως ἐπιγράφεται νέα μυθιστορία, φέρουσα τὴν ὑπογραφὴν Un masque καὶ τὸ ὄνομα τοῦ René Mai-

geoy. Ἐν τῷ προλόγῳ ἐξηγεῖται τὸ αἶνιγμα τῆς συνεργασίας ταύτης. Τὸ νέον τοῦτο μυθιστόρημα ἐστὶν ὀνοεῖ συνέχεια τῆς Adorée.

— Ἐπερον μυθιστόρημα φέρεται ἐκδοθὲν *Chaine de Coeurs* ὑπὸ Jules Pezrin.

— Φαίνεται ὅτι τὸ χειρόγραφον ὑπὲρ ἀποδείκνυσιν ὅτι ἡ Ἀμερικὴ ἀνεκαλύφθη πρὸ τοῦ Κολόμβου δὲν θ' ἀποσταλῆ εἰς Σικάνον. Παρὰ τὰς διαμαρτυρίας τῶν Ἀμερικανῶν ἢ δανικῆ κυβέρνησις, εἰς ἣν ἀνίκει, γρίνει τὸ ταξείδιον κινδυνῶδες καὶ προτιμᾷ νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὴν Ἐκθεσὶν πανομοιότυπον φωτογράφημα τοῦ σπουδαιοτάτου χειρογράφου.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Σάββατον, 3 ἀπριλίου.

Πλήρης χαλάρωσις ἐπεκράτησε καὶ τὴν ἐβδομάδα ταύτην ἐν πᾶσι τοῖς εὐρωπαϊκοῖς χρηματιστηρίοις, ἐπομένως δὲ καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ. Αἰτία τῆς χαλάρωσιδος ταύτης καὶ τοῦ δισταγμοῦ, ὑφ' οὗ κατέχεται ἡ κερδοσκοπία, δὲν εἶναι μόνον ἡ ἐσωτερικὴ τῆς Γαλλίας κατάστασις, ἡ προσωρινότης τοῦ γαλλικοῦ ὑπουργείου, ὁ μεταξὺ τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας ἀνταγωνισμὸς, ἢ μὴ ἐπιψηφίσις τοῦ προϋπολογισμοῦ παρὰ τῆς Γερουσίας, ἢ προϊούσα ἐλάττωσις τῶν προσόδων καὶ τὸ ἐνεκα τούτου ἔλλειμμα τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα αἰτία οἰκονομικῆς μᾶλλον φύσεως ἐπισκιάζοντα τὴν αἰθρίαν τοῦ πολιτικοῦ ὀρίζοντος. Ὁ οἰκονομικὸς κόσμος ἀνψόχως θεωρεῖ τὸ ζήτημα τοῦ ἀργύρου, ὅπερ ἀμφιβολον εἶναι ἂν θὰ κατορθώσῃ νὰ λύσῃ τὸ κατὰ τὸ προσδεχὲς θέρος ἐν Βρυξέλλαις συσνερχόμενον διεθνὲς συνέδριον. Μετὰ τοῦ ζητήματος τούτου σχετίζεται καὶ οἰκονομικὴ πολιτικὴ, ἣν μέλλει ν' ἀκολουθήσῃ ἡ νέα κυβέρνησις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, ὁ πρόεδρος τῆς ἐξουσίας εἶναι ἀτομικῶς ἐναντίος εἰς τακτικὴν ἀγορὰν ἀργύρου παρὰ τοῦ κεντρικοῦ ταμείου, θὰ προσκαλέσῃ δὲ κατὰ τὰς ἀρχὰς 76ρίου ἑκτακτον σύνοδον πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος.

Εἶναι ἐπίσης γνωστὸν ὅτι τὸ ζήτημα τοῦ ἀργύρου, περὶ οὗ ἐπιψηφισάμεθα νὰ δημοσιεύσωμεν ἰδιαίτερον μελέτην, κατέστη ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου διὰ τὰς ἀγγλικὰς Ἰνδίας, διότι ἡ ὑποτίμησις τοῦ ἀργύρου ρουπίου παραλείπει πάσας τὰς προσπάθειας τῆς κυβερνήσεως, ὅπως κρατήσῃ τὴν ἰσορροπίαν τῶν δαπανῶν πρὸς τὰς εἰσπράξεις, ἢ δὲ ἐντὸς δύο ἐτῶν ζημία ὑπερέβῃ τὰ 4 ἑκατομμύρια ρουπίου, ἦτοι 10 ἑκατομμύρια φράγκων περίπου. Εἰς ταῦτα προσθετέον τὴν βραδύτητα τῆς τακτοποιήσεως τῶν οἰκονομικῶν τῆς Ἀργεντινῆς, ἐξ οὗ πιθανὸν νὰ προκύψῃ νέα κρίσις ἐκεῖθεν, τὴν βραδύτητα ἐπίσης τῆς συνομολογήσεως τῶν δανειῶν Βραζιλιανοῦ, Ἰσπανικοῦ καὶ Ἑλληνικοῦ, ὡς καὶ τὴν ἀναβολὴν τοῦ ὀριστικοῦ συμβιβασμοῦ τῶν οἰκονομικῶν τῆς Πορτογαλίας, καὶ περιπλέον τὴν ἐξακολουθεῖσαν ὑποτίμησιν τῆς γαλλικῆς ράντ, τὴν ὁποίαν δὲν

δύνανται ν' αναχαιτίσωσιν αἱ διὰ μετροπῶν γινόμεναι ἀγοραί, διότι ταύτας ὑπερβαίνουσιν αἱ πωλήσεις καὶ ἡ προσφορά τίτλων. Ἐφ' ὅσον δὲ ὑποτιμᾶται ἡ γαλλικὴ ράντ, μάταιον εἶναι νὰ ἐλπίζωμεν σπουδαίαν ἀνατίμησιν τῶν ἄλλων χρεωγράφων. Φυσικώτερον εἶναι νὰ ἐπέλθῃ τὸ ἐναντίον, ἀνάλογος δηλονότι ὑποτίμησις, ἡ ὁποία θὰ ἐπήρχετο ἀναμφιδόλως ἄνευ τῆς παρὰ τῶν συνδικάτων ἰσχυρᾶς ὑποστηρίξεως. Ἄλλως δὲ μὴ λησμονῶμεν ὅτι ἀπὸ ἐνὸς ἔτους ἡ ὑψώσις τῶν διαφόρων εὐρωπαϊκῶν χρεωγράφων ἐξῆθασεν εἰς σημεῖον, ὅπερ ἂν δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ἀπροχώρητον, παρέχει ὅμως ἀφορμὴν εἰς σκέψεις καὶ ἐνδοιασμούς περὶ τοῦ μέλλοντος.

Ἐκ τοῦ παρατιθεμένου συγκριτικοῦ πίνακος τῶν ἀπὸ 1 ἁπριλίου 1892 μέχρι 1 ἁπριλίου 1893 τιμῶν τῶν κυριωτέρων εὐρωπαϊκῶν χρεωγράφων, τῶν ἐν τοῖς χρηματιστηρίοις Λονδίνου καὶ Παρισίων διαπραγματευομένων καταφαίνεται ἡ γενομένη ἀνατίμησις πάντων μὲν μάλιστα δὲ τῶν τουρκικῶν χρεωγράφων, τοῦτο δέ, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν ὀθωμανικὴν Τράπεζαν καὶ πρὸ πάντων εἰς τὸν ρέκτην διοικητὴν αὐτῆς κ. Βίνδεντ.

1892 μαρτίου 31		1893 μαρτίου 31
Ἀγγλικὸν Πάγιον 2 3/4 0/0	96,42—	98,25
Γαλλικὴ ράντ 3 0/0	96,25—	97,30
» » 4 1/2 0/0	105,35—	106,25
Πρωσικὸν δάνειον 3 0/0	86,60—	87,40
Ρωσικὸν » 4 0/0	91,75—	99,75
Αὐστριακὸν » 4 0/0	95,70—	99,10
Οὐγγρικὸν » 4 0/0	91,95—	97 —
Ἰταλικὸν » 5 0/0	87,12—	93,17
Ἰσπανικὸν » 4 0/0	58,35—	67,15
Αἰγυπτιακ. » 4 0/0	97 —	101,95
Τουρκικὸν Πάγιον Α	45,50—	56 —
» » Β	26,75—	35 —
» » Γ	19,25—	22,75
» » Δ	19,35—	22,35
Ἑλληνικὸν δάνειον 5 0/0	63 —	75 —
» » 4 0/0	49,25—	57,50
Ἑλλ. Μονοπῶλ. 4 0/0	53 —	64 —
Ὀθωμανικὴ Τράπεζα	12 —	14,25

Μεγάλῃ κατ' ἀναλογίαν δύναται νὰ θεωρηθῆ καὶ ἡ ἀνατίμησις τῶν ἑλληνικῶν χρεωγράφων, ἀλλὰ ταῦτα ἦσαν ὑποτετιμημένα καὶ ἐξηυτελισμένα ἕνεκα τῶν περὶ ἐπαπειλουμένης χρεωκοπίας φόβων, ἐπομένως ἡ ἀναλογία οὐ μόνον τῶν περυσινῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν πρό τινων μινῶν πρὸς τὰς παρούσας τιμὰς δὲν πρέπει νὰ ληθῆ ὑπ' ὄψει. Τοῦτ' αὐτὸ δέον νὰ λεχθῆ καὶ διὰ τὸ ἰσπανικὸν ἐξωτερικὸν δάνειον, τὸ ὁποῖον ὑψώθη διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, δι' ὃν καὶ τὰ ἑλληνικά, ἕνεκα δηλ. τῶν μεγάλων προσπαθειῶν τοῦ σπουδαίου πολιτικοῦ καὶ οικονομολόγου κ. Καμάτσου ὑπουργοῦ τῶν οικονομικῶν πρὸς πρόληψιν τοῦ κινδύνου τῆς χρεωκοπίας καὶ τακτοποίησιν τῶν οικονομικῶν τῆς πατρίδος του. Ὁ Καμάτσος εἶναι ὁ Τρικούπης τῆς Ἰσπανίας. Οὗτος καὶ ἄλλοτε ἐσῴσεν, ὡς ὁ Τρικούπης, τὴν πατρίδα του ἀπὸ τοῦ οικονομικοῦ ὀλέθρου, καὶ νῦν ἐκλήθη αὖθις, ἵνα ἐπανορθώσῃ τὰς οικονομικὰς καταστροφὰς, ἃς ἐπῆνεγκεν ἡ ἀνικανότης καὶ ἀδουλία τῶν προκατόχων του. Τὰ

οικονομικὰ μέτρα, ἅπερ πρὸς ὠτηρίαν τῆς Ἰσπανίας ἔλαβεν ὁ κ. Καμάτσος ἐν πολλοῖς συνταυτίζονται πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Τρικούπη ληφθέντα. Καὶ ἐκεῖνος ἐξακολουθεῖ τὰς πολὺ πρὸ τοῦ κ. Τρικούπη ἀρξαμένας διαπραγματεύσεις πρὸς συνομολόγησιν νέου ἐξωτερικοῦ δανείου, τὸ ὁποῖον εἰσέτι δὲν ἐπραγματοποιήθη, καίτοι πολλὰκις ἐξηγγέθη ὡς γεγονὸς τετελεσμένον.

Καὶ ἐκεῖνος, ὡς ὁ κ. Τρικούπης, προέβη εἰς αὐστηρὰ οικονομικὰ μέτρα καὶ εἰς ἐπιβολὴν νέων φόρων πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἰσοζυγίου. Καὶ ἐκεῖνος κατέψυγεν εἰς ἐσωτερικὰ δάνεια πρὸς προσωρινὴν τῶν ἀναγκῶν τοῦ κράτους ἐξοικονομήσιν. Ἐκεῖνος μάλιστα προέβη ἔτι περαιτέρω, εἰς τὴν ἐφαρμογὴν αὐστηροῦ καὶ λίαν ἀντιδημοτικοῦ μέτρου, ἥτοι ἐπιβολῆς βαρυτάτου φόρου 1 τοῖς 1000 ἐπὶ πασῶν τῶν πράξεων τοῦ Χρηματιστηρίου. Ὁ κ. Καμάτσος, ὡς ὁ κ. Τρικούπης ἀπολαύει μεγίστης τιμῆς καὶ ἐμπιστοσύνης παρὰ τῶ εὐρωπαϊκῶ κόσμῳ, καὶ ὅμως οὐδ' αὐτὸς κατάρθωσεν ἀκόμη τὴν ὀριστικὴν συνομολόγησιν τοῦ ὑπὸ διαπραγματεύσιν δανείου. Τοῦτο δέον νὰ ἔχωσιν ὑπ' ὄψει οἱ παρ' ἡμῖν μικροψυχοί, οἵτινες δὲν παύουσι μεμψιμοιροῦντες καὶ ἀπελπίζοντες διὰ τὴν βραδύτητα τῆς συνομολογήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ δανείου. Καὶ σημειωτέον ὅτι ἡ Ἰσπανία ἔχει ἐν μὲν τῶ ἐξωτερικῶ μεγάλους προστάτας καὶ ἰσχυρὰ συνδικάτα, διαρκῶς τὰ χρεώγραφα αὐτῆς ὑποστηρίζοντα, ἐν δὲ τῶ ἐσωτερικῶ ἄνδρας κατανοοῦντας τὸ κρίσιμον τῆς θέσεως καὶ ἀντιπολίτευσιν πολλῶ πατριωτικώτερον καὶ χρηστοθεστέραν τῆς ἐν Ἑλλάδι ἀκατονομάστου ἀντιπολιτεύσεως. Τίς τῶν ἐν Ἀθήναις μεγαλοπατριωτῶν διενοήθη ποτὲ νὰ πράξῃ ἐκεῖνο, ὅπερ χθὲς ἀκόμη ἐπραξεν ὁ ἀρχηγὸς τῆς συντηρητικῆς ἀντιπολιτεύσεως Κανόδας, εἰπὼν ἐνώπιον μεγάλης συνελεύσεως συντηρητικῶν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ τεθῶσι κατὰ μέρος τὰ πολιτικὰ ζητήματα καὶ ν' ἀσχοληθῶσι πρὸ πάντων εἰς τὰ οικονομικά, προσήνεγκε δὲ τὴν σύμπραξιν του εἰς τὴν κυβερνήσιν πρὸς λύσιν τῶν οικονομικῶν ζητημάτων ; . . . Ἐλπίζωμεν ὅτι λίαν προσεχῶς οἱ γενναῖοι καὶ πατριωτικοὶ ἀγῶνες τῶν δύο ἐξόχων πολιτικῶν ἀνδρῶν στεφθήσονται ὑπὸ πληρεστάτης ἐπιτυχίας, τὰ δὲ δύο φιλότιμα ἀλλ' ἀναξιοπαθοῦντα κάρτη τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης θ' ἀναλάβωσι τὴν προσήκουσαν αὐτοῖς οικονομικὴν καὶ πολιτικὴν θέσιν.

Ἡ χαλάρωσις, ἥς τὰ αἷτια ἀνωτέρω ὑπεδείξαμεν, ἔλαβε χθὲς μ. μ. χαρακτῆρα σπουδαίας ὑποτιμήσεως, προσελθούσης ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἀγορῶν καὶ ἐχούσης, φαίνεται, ἀφορμὴν τὰ ἐν τῇ πρωτεύουσιν τῆς Σερβίας γεγονότα. Καὶ τὸ μὲν Γενικὸν χρέος ὑπετιμήθη μέχρις 24,12, αἱ δὲ ὁμολογίαι τῶν Σιδηροδρόμων μέχρις 91 3/4, καὶ αἱ μετοχαὶ τοῦ Μονοπωλείου μέχρι 16,20· ἀλλὰ περὶ τὸ κλεισίμον τοῦ χρηματιστηρίου ἐπῆλθε βελτίωσις, καὶ τὸ μὲν Γενικὸν χρέος ἐσημειοῦτο 24,18, οἱ δὲ Σιδηροδρόμοι 92 3/4 καὶ αἱ μετοχαὶ τοῦ Μονοπωλείου 16,24.

Ν. ΦΩΤΙΑΔΗΣ.

Ἄ Ο ἐπεύθυνος ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Κωνσταντινούπολις-Πέγρα Τυπολιτογραφίαν ΝΕΟΛΟΓΟΥ